

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

BL10489

B.I 10,1,89

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

0064203

NEDERDUITSCH E
CHRESTOMATHIE,

OF

V O O R B E E L D E N

V A N A L L E R L E I

S C H R I J F S T I J L,

I N

P R O Z A E N P O È Z I J.

UITGEGEVEN DOOR DE

BATAAFSCHE MAATSCHAPPIJ:

TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN.

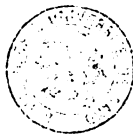
Te LETDEN, DEVENTER en GRONINGEN, bij

D. DU MORTIER EN ZOON,

J. H. DE LANGE, en

J. OOMKENS EN ZOON.

M D C C C V.

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

VOORBERIGT.

De Bataafche Maatschappij: *tot Nut van 't Algemeen* besloten hebbende om, onder het opzigt van Hoofdbestuurders, te doen vervaardigen eene *Nederduitfche Chrestomathie*, of verzameling van stukken, in onderscheiden schrijfstijl, getrokken uit de beste Schrijvers; ten einde dit nieuwe werkje te doen dienen tot een vervolg op de *Leeslesjes, behoorende bij de Verhandeling over het Kunstmatig Lezen*; in vroeger' tijd door de Maatschappij uitgegeven: hebben Hoofdbestuurders de vervaardiging van bovengenoemd werkje opgedragen aan eenen man, die in het vak der fraaije letteren vele proeven zijner bekwaamheid heeft gegeven, en als oorspronkelijk Schrijver in het Vaderland genoeg bekend is.

* 2

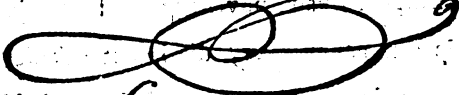
De

IV V O O R B E R I G T.

De Schrijver, in het berigt, door hem bij dit werkje gevoegd, rekenfchap gevende van de wijze van behandeling, en van het gebruik 't welk van dit werkje kan worden gemaakt, wordt de Lezer naar dat berigt verwezen.

Hooftbestuurders zullen nu zorgen, dat, ingevolge den last hun opgedragen, de meer dan eens herdrukte *Leeslesjes*, bovengenoemd, op gelijken voet als dit werkje herzien, en in orde gebragt, worden uitgegeven, om alzoo met dit tegenwoordige een geheel uit te maken.

Op last der Maatschappij:

Henric Ravestein

Secretaris.

Amsterdam
den 20. van Wiedemaand 1805.

V O O R R E D E

V A N D E N

Z A M E N S T E L L E R.

De Bataafsche Maatschappij: tot Nut van het Algemeen, noodig geoordeeld hebbende, eene Nederduitsche Chrestomathie te vervaardigen, in den smaak dier Werkjes, welke ten dienste der studerende Jeugd zijn zamengesteld, en voorbeelden van den onderscheiden Schrijfstijl der aloude Grieksche en Latijnsche Schrijveren, bij wijze van Fragmenten, uit derzelyer werken, bevatten, heeft men in dit Werkje aan het oogmerk dezer Maatschappij, zoo veel die groote verscheidenheid van stijl, welke men bij onze Nederlandsche Schrijveren opmaakt, zulks beknoptelyk duldde, getracht te voldoen.

Het oogmerk van dit Werkje is alleenlijk, om de Jeugd, in derzelyer lees oefeningen, zoo veel mogelijk, te gewinnen, om elken stijl in deszelfs behoorlijken toon te lezen; iets waarin een geoe-

fend Onderwijzer haar, bij het gebruik dezêr verzameling, de behoorlijke onderrigting behoort te geven.

Men heeft in hetzelfde de onderscheidene soorten van stijl, zoo veel derzelyer groote verscheidenheid zulks toeliet, onder afzonderlijke Hoofden of Opschriften gerangschikt, en zoo wel uit onze oudere als latere beroemde Schrijvers, wier stijl slechts eenigzins verschilde, voorbeelden gekozen.

Het wordt den Onderwijzeren overgelaten, om deze voorbeelden, overluid, in den, voor elk derzelyer geschikten, toon, hunnen Leerlingen voor te lezen, en het alzo gelezene daarop, door hun, mede overluid, in dien toon te doen nalezen; door welke oefening, zij zich tevens aan den geheel onderscheidenen toonval, welke bij het lezen der werken van verschillende Schrijvers; over verschillende Onderwerpen, behoort in acht genomen te worden, (iets, dat maar al te dikwijls bij het lees-onderwijs verzuimd wordt,) door middel van een enkel Leesboekje te oefenen, en hen ook het Karakter van den schrijftrant van velen onzer beroemdste Vaderlandsche Schrijvers, zoo in Rijm als Onrijm, (Proza als Poëzij) bij allerlei soorten van onderwerpen, te leeren kennen en met smaak te doen onderscheiden.

Sommige der oude en latere Schrijveren, hebben

ben wij in hunne eigene Spelling gevolgd, andere weder eenigzins naar die Spelling, welke de Maatschappij tot dus verre, of wel tot aan de vaststelling der Spelling, in de Verhandeling van den Hoogleeraar SIEGENBEEK vervat, en door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek aangenomen, inge- rigt; en zulks ten einde het onderscheid in denkwijze over de Spelling onzer Tale, in deze en de beide vorige Eeuwen, insgelijks te doen opmerken; het welk ons voorkwam, niet onnut te zijn, om de jonge Lezers, ook met het gebruik van oude- re Schriften, wier spelling zeer veel van de he- dendaagsche verschilt, en dus welligt door onge- woonte, eenigen weerzin bij hun mogt opwekken, van jongs af gemeen te maken.

Dan, daar de bovengemelde, bij het Staats- Bewind voornoemd, vastgestelde Spelling, ge- durende dat dit Werkje onder handen was, ook door het Hoofdbestuur, in naam der Maat- schappij, voor de door haar uit te geven Wer- ken, is aangenomen, zoo zal het geene onnut- te oefening, met de van dit Werkje gebruik makende jeugd zijn, wanneer de Onderwijzers hen alle de voorbeelden, daar in vervat, naar gemelde Spelling, gelijkmatig doen afschrijven; of althans het verschillende doen veranderen; als het welk geschikt zal zijn, om hun die gemelde
Spel-

WII VOORREDE VAN DEN ZAMENSTELLER.

Spelling te vaster en te meer eigen te maken.

Zij, die de groote moeite gevoelen, welke er vereischt wordt, om uit eene zoo groote menigte van Werken, zulke eenigzins volledige stukken, en die tevens naar het begrip der Jeugd geschikt zijn, uit te kiezen, zullen de gebreken, welke in dezen arbeid zekerlijk door sommigen opgemerkt zullen worden, den Samensteller des te ligter ten goede houden, en deze Verzameling slechts als eene aanleiding beschouwen, waar naar kundige Onderwijzers, door eene dergelijke keuze te doen, hunnen leertrant, in dit zoo nuttig vak van onderwijs, kunnen inrigten. Terwijl wij, ingevalle dit Werkje, bij deszelfs gebruik slechts eenigzins aan het oogmerk voldoet, onzen, tot het nalezen van een groot aantal Schrijveren gebezigten tijd, niet zonder vrucht besteed zullen achten.

GEMEENZAAAME STIJL.

Comiesche voorstelling.

Koning CANUT, of KNOET, was een heel knap oprechte vorst, en een aartsvijand van de vleijers, die hem dagelijks aan zijn ooren lelden, dat hij zoo een vreesfelijk magtig Koning was, dat aarde en zee hem gehoorzaamden. Eens dacht hij: kom, daar moet ik reis een klucht van hebben; en wat deed hij? hij sloeg hun eens eene wandeling naar het strand voor; 't was juist geen best knijperweér: want het woei dat men pas op zijn beenen staan kon, evenwel de gediensstige Hovelingen vonden het slegts wat luchtig en juist het waare weér om zich aan strand te vermaaken. Maar wat deed de Koning? hij liet, door eenige pages, zijn mooijen stoel, waarop hij in zijn' paleis zat, als hij raadsvergaderingen hield, van zijn' thron afnemen en hem, onder het wandelen, achterna draagen. De Hovelingen dachten al zoo bij hun zelve: wat is dat nu weér voor een kuur? Doch de Koning kwam hen vóór, met te zeggen: dat hij dat deed om een weinigen aan strand te zitten en een zeeluchtjen te scheppen. O! was 't toen, heer Koning, een charmante inval! wat is 't jammer, dat ons dat ook niet ingevalen is! Juist! juist! zoo een zeeluchtjen is alleraangenaamst! Inmiddels hadden zij werk om malkander op de been te houden,

A wijn

wijl het lieve zeeluchtien hunne mantels en hoeden zoo aangenaam streelde, dat zij geduurig tegen malkander bonsden, en moeite hadden om, al hijgende, hunne mooije woorden uit te stotteren. De groote static-mantel van Koning KNOET vloog inmiddels als een zeil vooruit. Eindelijk werd de goede man zelf zoo moè, dat hij zijn' mooijen stoel zoo veel als hij kon, wat tegen den wind in, aan den oever der zee liet plaatsen, en daar ging hij toen, op zijn gemak, wat zitten te redeneeren over het mooije en ruime uitzicht. Inmiddels kwam de vloed; en de golven, die, door den wind, al vrij hol gingen, kwamen hem al zoo wat tusfchen en over zijne schoenen bruifchen. De Hovelingen kroopen toen al zoo wat achteruit en zoo wat achter zijn' stoel, maar eindelijk ziende dat het ook hunne beurt zoude worden en dat de Koning al zo nat als een kat werd, zeiden zij: heer Koning! willen wij nu niet wat terug gaan? de vloed komt sterk op, en dat koude zeewater zal u nadeelig zijn. ó Dat is niets, antwoordde KNOET; als de zee u hindert, zal ik hem wel gebieden wat terug te gaan. — Daarop begon hij te roepen: *terug voor den duivel! terug!* doch de zee hoorde niet. Toen begon hij met zijn' scepter tegen de zee te schermem, dat het een aart had, roepende niet anders dan: *jou doovs domme kwartel, terug zeg ik je! zie je dan niet wie je voor hebt? Ik zal reis zien wie hier de baas blijven zal, ik of dat lompe figuur!* De Hovelingen meenden nu wezenlijk, dat het hem in den bol begon te scheelen, en rukten hem met zijn' stoel en al, al schermende, uit het gevaar, zeggende: *Koning! wat doet gij? Wat scheelt u?* — *Wel,* zeide hij, *heb jiflui mij niet honderdmaal gezegd, dat ik, onder andere, ook Heer van de zee was? ja wel, het hooge woord moest er nu uit: dat moest men zoo niet opvatten, zij meenden eigenlijk . . . althands zij wisten niet wat zij meenden; toen begon de Koning hen wittelugten: ja; jelui meent, je meent, je lui zijt een hoop bedriegars en canaillepak, dat in staat is om den besten Koning in den grond te bedorven en naar de maan te helpen enz., Wax let me enz., enz., altijd hij zei er*

al heel zoo wat van, en dat alles half op zijn Deensch en half op zijn Engelsch: want als hij driftig was, sprak hij wel zoo wat krom. — Eindelijk stierf de goede KNOTT in het jaar 1036.

A. FOKKE *Simonsz.*, Boertige Reis
IIde Deel, *de Paketboot.*

N A Ï V I T E I T.

I.

Zekere onnozele knaap, dikwijls gezien hebbende, dat zijn kamersaads zich met zwemmen en baaden vermaakten, dacht dat hij daar mede ook wel te regt zou komen, zeggende: ó heden; is 't anders niet? dat kan ik zagt na doen; mijne armen en beenen kan ik immers zoo goed van me ofgooijen en dan tusfchen beide zo reis effentjes proesten als die jongens. Hij trok daarop zijn pakjen uit, smect het op den grond en sprong pardoos in 't water — maar ging ten eersten naar den grond, en werd met de grootste moeite van de waereld gered. Toen hij nu weér, na lang fukkelens, op den wal gebragt en van den eersten schrik bekomen was, zwoer hij: *geen water meer te zullen genaken, voor hij eerst zwemmen geleerd had.*

2.

Een dergelijke schrandere bol ging eens een' zieken, die bereids op sterven lag, bezoeken; en vraagde hem wel zesmaal achter elkander, hoe hij voer? telkens zijne stemme verheffende; doch de zieke niet kunnende antwoorden, was hij, op zijn manier heel knorrig, en liep aldus brommende de deur uit: „wel nou, dat is wel „dit en dats vriendelijk; ik haast mij nog al, al wat ik „kan, en vraag bij mijn best hoe hij vaart, en de kae-

4

„rel verzeft het om mij een goed woord te antwoord,
„den; wagt maar, ik hoop dat ik binnen kort ook
„reis op sterven zal liggen; als hij mij dan ook komt
„bezoeken, ben ik een schelm als ik hem een woord
„toespreken zal”.

3.

Een andere gek, zijn paard willende leeren niet meêr te eten, gaf het geen voêr meêr. — Nu, men kan wel denken dat duurde niet lang, of het goede beest schoot er den hals bij in, — Toen stond hij er bij te kijken of hij zijn zondags-pootjen versnoept had, zeggende: „wel dat is nou weêrgaas jammer! Hij had het nu al prompt geleerd, en kon al vasten trots den besten; en daar ligt die malle weêrga nu”.

4.

Een zeer ernstige nar, een' zijner vrienden, welken hij meende dat voor lang gestorven was, toevallig ontmoetende, zeide tegen hem: *ben jij daar? wel dat ziet er lief uit, je bent immers dood?* Dat zie je, dunkt mij, nu wel anders, voerde hem de andere toe: *ja maar hoor, vervolgde de deftige botmuil: dien mij uw dood bericht heeft houd ik toch voor vrij wat geloofwaardiger dan u.*

5.

Van twee Broeders, zijnde tweelingen, was eens een gestorven; — een zeer slim mensch (over schouder) die een bekende van dit paar geweest was, ontmoette eens bij geval den overgeblevenen, en vraagde hem, met veel bedaardheid, na zijn compliment van condoleantie afgelegd te hebben: *of hij het was die overleden was, dan wel zijn Broeder?*

6.

Een dergelijke schrandere bol, eens bij geval een' doct'or van zijne kennis, ontmoetende, vraagde hem waar hij van daan kwam? Wel! waar zou ik van daan komen, zeide deeze, van mijne patienten. — En waar gaa je nu heen — ik wil nu ook nog een' patient bezoeken — Kom, zei de ander, dan gaa ik een eindjen met je med' dien weg op, — maar raak me niet aan me kleeren: want met al je patienten zou je me gemakkelijk een ziekte op het lijf kunnen haalen.

HIEROCLES *Natvisten*, uit het
Grieksch vertaald.

DEFTIGE OMGANGSSTIJL:

*Samenspraak over het buitenleven,
tusfchen den Majoor*

HORST EN EULALIA MEINAU.

HORST.

Waarlijk Mejufvrouw! zonder uw geflacht te kort te willen doen, de vrouwen fchijnen mij altoos minder voor de eenzaamheid gefchapen, dan de mannen. Wij hebben duizenderleie bezigheden, duizenderleie verftrooijingen, welken zij misfen.

A 3

E U,

EULALIA.

Mag ik vragen, welke?

HORST.

Wij rijden, wij jaagen, wij speelen; wij leezen, wij
schrijven brieven, wij maaken zelfs boeken.

EULALIA.

De edele jacht en het nog edeler spel laat ik gaarne
aan u over; maar ik vrees dat gij daar bij weinig ge-
wonnen hebt.

HORST.

Indedaad, Mejufvrouw, ik wenschte een' gansch
dag getuige van uwe bezigheden te zijn.

EULALIA.

O Gij kunt niet gelooven, heer Majoor! hoe rasch de tijd
voorbij snelt, wanneer 'er eene zekere eenvormigheid in
onze manier van leeven heerscht. Een dag zoo als de ande-
re, de huidige morgenstond zoo als die van gisteren; och!
dan vraagt men zoo dikwijls: is het heden reeds satur-
dag? is de maandag alweer ten einde? — Wanneer ik
bij een' schoonen morgenstond mij de koffij op de groene
hofplaats laat brengen, dan is het zoete beeld der ver-
levendigende bezigheid en werkzaamheid rondom mij
altoos nieuw; de zwaluwen piepen, de eenden en gan-
zen kwaaken, het vee wordt uitgedreeven, de beer gaat
naar het land en wenscht mij vriendelijk, in 't voorbij-
gaan, een' goeden morgen; alles leeft en zweeft en is
verheugd. Wanneer ik nu een paar uren lang getuige
van dit verkwikkend schouwspel ben geweest, dan ga
ik aan mijne bezigheden, en een, twee, drie, is de mid-
dag daar. Tegen den avond begin ik rond te zwer-
ven uit den tuin in het park, uit het park in 't veld;
ik

ik voed mijn pluimgedierte, ik begiet mijne bloemen; ik zoek aardbeziën, ik pluk kerstfen van de boomen, of ik zie hoe de boeren jongens speelen.

HORST.

Dit alles zijn zomervermaaken; maar de winter! de winter!

RULALIA.

ô! Wie zal zich nu altoos een denkbeeld van den winter maaken, als van een' grijsaart in een pels gewenteld en met een mof in de hand? De winter heeft ook zijne vermaaken, wanneer er sneeuw en hagel buiten tegen de vensters kletteren, dan doet iemand het denkbeeld zoo goed: „ ik zit hier bij den warmen „ haard.” En dan is het tijd de boekenkas te openen, en door leezen de ziel opteheldden, tot dat de lentezon wederom warmer schijne, of ik laat mijn klavier stemmen zoo goed als onze Schoolmeester dat verstaar, en speel eene Sonate van Mozart, of zing eene Aria van Paisiëlo.

HORST.

Gelukkig hij, die den draad zijner bezigheden zoo zelf mag spinnen!

RULALIA.

En, lieve hemel! hoe onverzadelijk verfindt het stadsleven den kostbaaren tijd! daar moet ik heden visites afleggen, morgen lastige bezoeken ontvangen, heden eene muts spelden, morgen een kleed veranderen. Hier denkt er niemand om; voor de predikants-vrouw is mijn muts nog altoos naar den nieuwsten smaak.

HORST.

Maar men wil toch somwijlen een menschen aangezichte zien.

A 4

B 4

BULALIA

Ontbreekt het er mij aan? ó heer Majoor! ik zie menschegezichten, die gezonder en vrolijker rondóm zien zien, dan uwe stadgeraamten — en dan heb ik nog zoo een gansch eigen gezelschap, dat mij somwijlen bartelijk vervrolijkt, naamelijk de boerenvrouwen uit het dorp. Deeze komen in den winter met heure spianewielen; dan zet ik mij midden onder haar en dan vertellen en onderrichten zij mij over vlas, hennip, melk en boter en wat dergelijken meer zijn; die goede zielen beminnen mij allen, om dat ik haar altoos om raad vraage en zij zich daarbij van zooveel gewigts gevoelen.

HORST.

Zeker Mejufvrouw! zoo iemand op de waereld het verstaat om honig uit elke bloem te zuigen, dan zijt gij het.

KOTZEBUE's *Menschenhaat en Berouw.*

IRONIESCHE STIJL.

Sprookjens van den eersten April.

Hoe lustig gaat het daar aan de markt toe, in het huis van LINDOR! Heden is het de Feestdag, op welken de Vorst hem meerderjaartig verklaard heeft. Hij verkondigt dit geluk aan de stad met trompetten en keteltrommen, en viert dit feest met een gezelschap van eenige nietswaardige lieden, die reeds lang op zijn vermogen geloerd hebben, en die zich geneeren met de vriendschap van jonge dwaazen te zoeken, welken zich meerderjaartig laten verklaren. Het recht, door hem gekocht, om drie jaaren eerder mondig te zijn, dan hij het anderszins naar de instelling der wetten zijn zoude, is niet anders dan het recht, om drie jaaren vroeger bedelaar te worden.

Zie

Ziet gij gintsch dien dikken Burger, die, met een kort pijpjen in den mond, op een bierkan in den hoek van den haard zit te leunen? Op dit oogenblik is hij 'er achter gekomen, of OSMAN tegen *Rusland*, dan tegen *Persien* zal te veld trekken. Zie eens, met welk eene vergenoeging hij staat te lagchen, De Czaarin mag wel op heure hoede zijn: want zij heeft aan deezen staatkundigen Burger een' heimelijken vijand. In zijn handwerk is hij een eerlijk man, maar een zot zoodra hij een Courant in handen krijgt. En dat hij heden een dubbele zot is, veröirzaakt de eerste April.

Nu zal de zaak wel anders gaan; SEMPROON komt zoo aanstonds van het stadhuis, en heeft een klaagschrift overgegeeven; zijn buurman zal het wel gewaar worden, dat hij het recht niet heeft om in den tuin van SEMPROON te zien. Indien hij echter mijn' raad geliefde te volgen, zoude hij zich niet te weer stellen; maar zijn Advokaat heeft hem, uit een groot foliant, beweezen, dat hij eene rechtvaardige zaak voor heeft, en de twist in vier weeken moet beslist zijn. Den eersten April 1775. zal SEMPROON een vergelijk treffen, en zijnen buurman toestaan in zijnen tuin te zien. De onkosten worden, om redenen, aan beide zijden gedraagen, en ten einde SEMPROON zich in staat beviade om zijnen Advokaat te betaalen, verkoopt hij het huis. Nu heeft hij echter zooveel verkreegen dat zijn buurman niet meer in zijnen tuin ziet.

Heden is ten huize van den ouden MARCIL alles van vreugde buiten zichzelve: want zoo aanstonds is zijn zoon uit *Parijs* terug gekomen.

In 't voorleden jaar vertrok hij derwaards als een jong, bescheiden en beschaafd, doch eenigzins eenvoudigh jongman, en heette HANS.

Heden komt *Monsieur JEAN* terug, zonder Godsdienst, en vertelt zijnen duitſchen Vader en zijne duitſche Moeder

der a'lerlei zotheden, en beide zijn zij van vreugde opgetoogen. *Monfieur JEAN* gaat in gezelschappen; aller oogen zijn op hem gevestigd als op een uitheemsch dier.

De eenvoudige *HANS* houdt die oplettendheid voor goedkeuring, doch hij zal in deeze genoeglijke verbeelding, niet lang blijven; binnen vier weeken zal hij in het Koffijhuis een' oud aanzienlijk Koopman ontmoeten, rondom welken hij allerhande aperijsen zal aanrechten, en hem zoo lang beledigen, tot dat deeze eerlijke man, hem, in tegenwoordigheid van het gansche gezelschap, zal verzekeren dat hij een zot is. Alle de aanwezenden zullen deeze waarheid met luider stemme bekrachtigen.

NASIDIENUS heeft in de stad, waar het hof zijn verblijf houdt, sedert twintig jaaren een aanzienlijk vermoegen, door alle bedenkelijke, zoowel uitsteekende als laage en verachtelijke uitspoorigheden, verkwist. Dewijl hij voor den Vorst een bijzonder galakleed, een ander voor de Vorstin, en voor ieder Oom en Moei van 't Vorstelijk huis, ten minsten een rijk en kostelijk vest heeft laten maaken; dewijl hij, geduurende twintig jaaren, in de Antichambra geloopt en geraaskald heeft; dewijl hij zich zijn geld aan 't hof heeft laten afwinnen; dewijl hij zijne gezondheid in 't gezelschap van eenige Toneel-juffers verlooren heeft; gelooft hij het recht te hebben om van den Vorst eene belooning voor zijne getrouwe diensten, en eene schadeloosstelling voor het aanzienlijk vermoegen te eischen, het welk hij, naar zijne wijze van spreken, bij den dienst van den Vorst heeft opgezet. Hij besluit derhalven deezen morgen ernstig om een ambt, of het geen bijna hetzelfde is, om een jaargeld te verzoeken. Men hoort zijne bede aan, en maakt hem een genadig compliment; hij verzoekt nog eens, en men verwijst hem tot geduld; hij bidt ten derden maale, en men oordeelt nu zijne bede zeer onbescheiden te zijn. Men onderneemt hem te vraagen, waarin eigenlijk de gewigtige diensten bestaan, die hij het hof, ten kosten van zulk een aanzienlijk vermoegen, bewezen heeft?

Op

Op deese vraag is hij niet bedacht geweest. Hij gaat onvergenoegd van het hof terug. En leeft nog eenigen tijd in de stad van de weldaaden zijner bekenden, van de ligtgeloovigheid eeniger woekeraars, en van zijne eigene onbeschaamdheid; eindelijk vlucht hij naar het land, en mest zich bij eenige adellijke Familiën ter dood; waar hij de genadige Mevrouw veel nadeels van de Hofdames vertelt, de jonkvrouw een paar versleeten deenen voorhuilt, den jonker de Geographie van alle de voorname huizen binnen de hofstad leert, en met den ouden Ridder, bij den haard, over de regering en de ondankbaarheid van het hof, als een Patriot zit te zuchten,

RABENER'S *Hekelschiften*,

Proeve van een Duitsch Woordenboek.

C O M P L I M E N T E N.

Dit behoort onder de niets beduidende woorden: iemand een compliment maaken, is eene onverschillige beweging des ligchaams, of ook eene kromming van den rug en beweging van den eenen voet; en, strikt genomen, hebben verstand noch wil 'er eenig het geringste deel aan,

E E U W I G E V R I E N D S C H A P.

Gelijk het met de liefde is, zoo is het menigmaal met de vriendschap: ook mij geheugt, dat ik, in een gezelschap, waar zeer sterk gedronken werd, op één' avond,

avond, drie eeuwige vriendschappen overleefd heb. Op zijn best genomen houdt zulk eene eeuwige vriendschap niet langer stand, dan de roes duurt, waar uit zij voort kwam; want *cessante causa, cessat effectus; de oorzaak ophoudende, houdt ook het uitwerksel op.*

V E R S T A N D.

Een mensch zonder verstand is niets anders dan een arm mensch: hij kan cerlijk, hij kan geleerd, hij kan geestig, met één woord, hij kan de aartigste en nuttigste man van de gansche stad zijn; het helpt hem alles niets; het verstand ontbreekt hem, want hij heeft geen geld.

Ik heb den zoon van een rijk koopman gekend, die nauwelijks zoo wijs was als zijn rijdpaard. Hij bezat evenwel viermaal honderd duizend guldens, en om die reden ontving ik van mijn' correspondent de verzekering, dat hij bijna de verstandigste man was van gansch *Mecklenburg.*

RABENER's *Hekelschriften.*

IRONIESCH COMIESCHE STIJL.

B E L E E F D H E I D.

Dit woord is juist niet zeer oud, doch met dat al is het toch senigzins van betekenis veranderd; men pleeg, in ouden tijd, hier te lande, weinig van belcoefdheid, althands in den zin, wasrin dat woord thands begreepen wordt, te wecten: oudtijds noemde men *belcoefdheid* eene zekere bevallige wijze om zijn goede meening en opzichten wensch aan anderen, niet alleen met woorden, maar

maar ook met daaden, te kennen te geeven; thands is het veelal eene waetenschap, om zich zonderling te vervormen, en geheel anders te schijnen dan men is. De beleefdheid bestaat thands veelal in woorden, bedekt veele onbeleefdheden, en doet de vriendschap in sichijn overal heerschen. 't Is thands eene natuurlijke toverij, die alles begoochelt en alles eene andere gedaante doet aanneemen dan het innerlijk heeft; beleefdheid zegt dikwijls nu zoo veel als de kunst om alleen voor zichzelf te leeven.

D A N K B A A R H E I D.

Betekende welèer het hartelijk en bijblijvend gevoel van erkentenis voor eenige ontvangene weldaad: welk gevoel men niet alleen door woorden, maar door weêrkerige weldaaden beweest; edoch daar men naderhaud, door eene zeer gezifte moraal, en door de weldaaden onder het microscoop der verfijnde reden te beschouwen, in de meeste weldaaden een' weêrslag op den weldpener zelven bespeurde, en men meêr en meêr begon te leeren, dat de weldaad derzelver belooning meest altijd in zich zelve vondt, heeft men al verder de volstrekte overtaligheid der dankbaarheid mathematisch beginnen te berekenen. Immers als het loon der weldaad bereids in derzelver uitoefening ligt, dan moet de vergelding in de dankbaarheid een overtollig, of *plus*-loon zijn, en de aequatie gaat verlooren; dierhalven hebben de fijnste Moralisten, en verlichtste Menschenkenpers geoordeeld, dat de weldaaden door de dankbaarheid geheel uitgewischt, en meêr dan genoegzaam betaald en vereffend worden; waaróm zij, ten einde de weldaaden derzelver waare grootheid te doen behouden, en derzelver uitvoering voor het eerzuchtig hart van den mensch aanlokkelijk te maaken, zeer staat- en menschkundig be-

Begreepen hebben, dat de waare dankbaarheid bestaat in weldaaden met ondank, laster en wandaaden te vergelden. Dit contrast doet de weldaaden zoo veel te meér afsteeken, en plaatst ze in het helderste licht. Het bestudeeren der schoone kunsten heeft veelal aanleiding tot deeze vernuftige vinding ter verbetering der moraal gegeven. Immers de schilder zal zijne heldere partijen altijd best tegen duistere voorgronden en sterke trefsen doen uitkomen; de dichter zal de deugd trefpends, door de daar tegen worstelende ondegd, en de toonkunstenaar zijne melodiën, door kunstig daar onder werkende dissonanten, best doen gewaar worden. Zoo leenen kunsten en wetenschappen, wanneer zij slegts met een verlicht, wijsgeerig oog beschouwd worden, elkander de hand, om zelfs ons zedelijk gedrag te regelen, en de kunstige of praktische zedenkunde meér en meér te verbeteren. Is het inderdaad geene aanmerkelijke verbetering in de zedenkunde, en sterke prikkel tot het beoefenen van geduurige weldaaden, dat men, ten einde de ontvangene weldaaden in derzelver sterkste licht te plaatsen, en dus het loon, dat zij in zich zelven besluiten, te krachtiger te doen werken, tegenwoordig zijne dankbaarheid over het algemeen bewijst met zijnen weldoener te belasteren, tegen te werken, te ondermijnen, belaagen, en, ware het mogelijk, geheel te bederven, op dat hij des te meér gelegenheid zoude hebben, om, naar maate van meerdere weldaaden, die hij bewijst, ruimere stoffe tot de, het menschelijk hart grootelijks verliggende en daarom hoogst aangename, klagten te hebben, en dus in de streelende gelegenheid geplaatst te worden, om zijne weldaaden van ter zijde, zelfs alóm, ruchtbaar te kunnen maaken, en den verdienden lof daar over, uit den mond van allen, jegens wien hij zijne klagten uitboezemt, zelfs in zijn aangezicht, in ruime maate, te ontvangen; waar door hij dus veel meer vrucht van zijne weldaaden inöogst, dan wanneer zij, door weérkeerige weldaaden, als 't ware betaald en verëffend wordende, als afgedaane schulden in het grootboek der menschelijke handelingen gerooijerd wierden? Daar hij,

in

in zulk een geval, en naar de verouderde begrippen, geduurig gevaar loopt, om, door eene overtreffende weldaad vergolden wordende, zelf nog wel debiteur te worden, en zijn' post met een nadeelig saldo te moeten sluiten.

Doch deeze verandering van denkwijze, over dit voornaame punt der beoefenende zedekunde, heeft ook in de taal eene aanmerkelijke omplaatfing te wege gebragt; 't welke in dit ons Woordenboek onmogelijk veronachtzaamd mag worden, maar wel degelijk ter naauwkeurige onderrichting van elken vreemdeling en van het nageslacht, hier plaats behoort te vinden.

Men lette dan wel:

Dankbaarheid betekent, in deeze dagen, naar de nieuwste taalverbetering, al naar de trappen van meerdere of mindere grootheid dezer deugd, eene weldaad vergeeten, niet meêr naar den weldoener omzien, hem verachten, ten toon stellen, belasteren, onderkruipen, bederven, zoo dat, wanneer men ergeus verneemt, leest of hoort: N. N. heeft zijnen weldoener hoogst dankbaar behandeld, dan betekent deeze spreekwijze, getrouwelijk in de oude taal overgezet zijnde, N. N., heeft zijnen weldoener met vrouw en kinderen, in alle deszelfs betrekkingen, totaal geruïneerd.

F A T S O E N.

Dit is een nieuw woord; men vindt het in de oude taal niet; het zoude dus iemaud, die de nieuwe taal niet verstonde, grootelijks in verlegenheid kunnen brengen, omtrent deszelfs waare betekenis. De Goud- en Zilverfmeeden weten wel, wat hetzelfde in hunne kraam beduidt; naamelijk eene zekere ingebeelde waarde van hunne koopwaren, waarop men altijd verliezen moet, als

als men ze eens weder verkoopt. Op het fatsoen, is een' metaphorischen zin, op de burgerlijke samenleving toegepast, moet men ook altijd, ten minsten cent procent, verliezen. Iemand die nog fatsoen te handhaven heeft, is de slaaf van al wie zich eenige meerderheid over hem aanmatig wil; doch die, in tegendeel, zoo ver komt van zijn fatsoen niet meer te achten, die speelt den baas, over al wie nog fatsoen, en toch geen geld bezit. Fatsoen is dus eigenlijk een zeer groote last, zo er geen vermogen bij komt, en een overtollig ding voor de vermogenden; immers geld zonder fatsoen wordt veel hooger geschat dan fatsoen zonder geld. Een tinnen verlakte koffykan, (om dit met een zinnelijk voorbeeld optehelderen) hoe zeer ook met smaak beschilderd en bevallig voor het oog, is in lang zoo veel niet waardig als een ouderwetfche zilveren kroes, waar uit men, in 't jaar 1600., het bloeijen van koophandel en zeevaart, onder zijne vrienden, met eene teug krachtig bier dronk. — De rijken hebben dus het fatsoen te veel en op den koop toe, het geen den armen tot een' last verstrekt, en alleenlijk den Lande en den maatigen Burgerkring, bij trouwen of begraven, van eenigen dienst kan zijn.

A. FOKKE *Simonsz.* Ironiefch Comiefch Woordenboek.

H E K E L S T I J L. (*Satire.*)
 OVER DE SCHOUWBURGEN DER
 ROMEINEN.

Een Dichter, die zich alleen uit eene zucht tot glorie aan 't maaken van Toneelftukken begeeft, wordt neêrflagtig; als de menschen traag zijn, om ze te gaan zien; en trots, als ze er met hoopen naar toe vloei-
 zo:

zoo gering, zoo klein is, dat een hart, begeerig naar lof, of moedeloos, of stout, maaken kan. Weg met zaken die alleen tot vermaak behooren te dienen, indien mij de eer, die ik er van verwacht had, ontzegt wordende, mij bleek en mager, mij toegestaan zijnde, dik en vet kan doen worden. Ook wordt een Poëet, anders stout genoeg, dikwijls afgeschrikt en balöorig gemaakt, wanneer 't volk, de meesten in getale, maar de minsten in deugden en waardigheden, ongeleerd, bot en gereed om handgemeen te worden, indien 't van de voornaamsten wordt tegengesproken, in het midden van een spel, of een beereengevecht, of worstelaars, eischt: want op zoodanige vertooningen is het graauw verzot; doch zelfs de Ridders zijn nu ook al zoo ver gekomen, dat ze meêr op de vermaaken van het wispeluurig oog, dan van het oor, meêr op onnutte en ijdele, dan op zedelijke zaken, gesteld zijn. Zoo ziet men dikwijls, dat de gordijnen vier uren, of langer, geopend blijven, om de vlucht van geheele benden ruitery en voetvolk te vertoonen. Thans ziet men een gevangen Koning, met de handen op den rug gebonden, in triömf omleiden; hierop volgen allerlei wagens, beladen met gevangenen en roof, genomen schepen en veröverde kostelikheden, ivoor, Corinhiesch koper, en diergelijken. Zo DEMOCRITUS nog leefde, hij zou zijn hart lustig ophaalen met lagchen, het zij een kameel, gevlekt als een panther, of een witte olifant de oogen van 't verbaasde volk tot zich trekke; maar ik geloof, dat hij meêr naar de aanschouwers zou zien, dan naar de spelen; en meêr vermaak vinden in de grappen, die 't volk maakt, dan die, waar 't met neus en mond naar staat te kijken. Wat de Poëeten belangt, hij zou denken, geloof ik, dat ze een sprookjen aan een döoven ezel verhaalen: want welk speeler heeft zoo doordringend eene stem, dat hij 't geraas en 't gerammel, waar van onze schouwburgen altijd weërgalmen, zou kunnen overfchreuwen? 't Is of men 't geruisch van 't Gargaansche woud, of 't geloei der Tijrensche baaren hoorde: met zulk een geraas beschouwt men de spelen, kostelijken toefstel, en fraaie kleederen, waaronder de vertooner staat te hij-

B

gen

gen en te zweeten, terwijl de aanbouwers van vreugde in de handen klappen. „Heeft hij al iets gesproken?” Geen enkel woord nog! „Waarom klapt het volk dan „zoo?” Om 't zien van die mooië kleéren, in Tarentijnsch purper geverfd.

HORATIUS, *Hekeldichten en Brieven*, 1ste Brief.

EENVOUWIG NAIVE BRIEFSTIJL.

MARTHA DE HARDE *aan* ALIDA RIJZIG.

Zeer Gezèrde Nichts!

Nu, kind! daar is wat te doen geweest, ik moet het vertellen, ik kan het niet zwijgen, zie als ik wat op mijn hals heb, ben jij mijn hoop en troost. Je zult een gat in de lucht slaan, je zult denken, dat het te Keulen dondert; je blijft dan te weeten, dat jèn oom naar de werf was om een schip te zien afsloopen, hij moet daar altijd met zijn neus vlak bij zijn, al heeft hij duizendmaal schepen zien afsloopen; ja dat vaaren zit er nog diep in! ik zeg honderd en honderdmaal: „Kind je wordt al zoo oud! „je moest zoo altemets eens denken aan het scheepje van „jèn ziel wel te doen afsloopen en leezen eens een Capitteltjen in de Schrift, of een Gebedjen; je hebt in jèn „*Christelijke Zeevaart* nog zulke zoete dingetjes die „wel heel mooi zijn, om zoo eens te hooren.” Maar aan dat oor is FRERIK DE HARDE doof; daar heeft hij een Broer aan verlooren; en dan schokkeert hij aanstonds op mijn schoonmaaken, en Lieve Heer! ik ben evenwel door God den Heer in mijn Beroep gesteld; het moet immers gedaan worden, en ik loop nooit uit pierewasjen.

ZOO

zoo als veele vrouwen. Nu dat is 't zelfde; mijn man was dan heel naar Kattenburg gesjouwd, zot maar in zijn kam-mizool, daar ik dikwijls hooge woorden om heb, want hij is in geen ding grootsch en heeft rokken bij rokken; ik dacht zoo in mijn eigen: komaan! ik mag mijn beste Pronkkamer eens uithaalen, het ziet er uit dat ik mij moest schaamen als er eens een knap Mensch in kwam; zoo als ik bezig was met mijn kabinet te vrijven, want er stonden zoo veel moeten op, Nicht! en het was zoo beduimd, dat ik het onze JAKEMIJN niet betrouwde; honderdmaal zeg ik: kind! neem toch een sleutel en vrijf er de motten uit: ja wel! als ik mijn hielen geligt heb, is 't al weér: *zagtjes wan, zoetjes doet geen beenen breeken*. Zie Nicht! de meid is wél genoeg, maar los en onbezonnen; nu wij zijn ook niet volmaakt. Met wordt er gescheld en er rijdt een koets bij het hek; de Meid ging het hek opsluiten, want, met dien bedroefden oorlog, sluit ik alles bij dag zoo wel als bij nacht, en daar was zuster VAN OLDENBURG. Wel (zei ik zoo); mijn lieve Mensch! wat jaagt jouw hier? dat mag wel met een krijtjen aan den balk. Ga zitten zuster, en ik ging met de sloof in mijn tuinhuis zitten, dan, dacht ik, kan men een vrij woord spreken en jen moeder zag heel bedrukt, ik mogt het haast niet zien; „en (zei ik zoo) je „ hebt zeker geen goed nieuws met dien bedroefden oorlog, want ik hoor van Buurvrouw, hier over, dat de „ Engelschman alle onze Dorpen in Oost-indien neemt of „ steelt, nu dat is een Zusjen met een Broertjen, en geen „ sikkenpit weér wil geeven, en, zei Buurvrouw, dat is „ heel erg voor ons, want nu kunnen de Engelschen ook „ in onze zee komen; maar ik heb geen verstand van „ Staatszaaken, ik heb in mijn eigen huis altijd veel meér „ te doen als ik afkan, en lees geen kranten of nieuwsver- „ telders; maar, zei Buurvrouw, als ik onze Prins was „ dan zou ik Engeland gaan belegeren en zien of ik „ mijn goed niet weér zou krijgen; ja, zei ik, dat „ weet ik niet en daar mee nit.” — —

B. DE WOLFF geb. BEKKER, *Willem Leevend.*

VERNUFTIGE BRIEFSTIJL.

Mejufvrouw ANNA WILLIS aan Mejufvrouw
SARA BURGERHART.

Waarde Vriendin!

Wij hebben de koffer in volle orde ontvangen. Mijne moeder prijst uwe vrouwelijke netheid boven de huizen; denk dan of ik in mijn' schik was. Toen wij hier kwamen, vonden wij Tante zeer erg; maar, zoo als ik u gemeld heb, zij is thands veel beter, echter zal het eene sleepende ziekte zijn. Mijne moeder is zwaar verkouden, anders wel, en ik kan uitnemend tegen de zuivere Maaslucht. Arme WILLEM! Nu, gij kunt ieder niet neemen, die u lief heeft, zult gij zeggen; en ik zeg daar nog eens op: arme WILLEM!

't Is hier zeer stiller; Tante's huishouding bestaat maar uit haar zelve en twee bejaarde meiden, die reeds bij grootvader gediend hebben en hier recht gelukkig leven; want mijne Tante is eene der beste vrouwen, die ik ken; zij heeft veel verstand en een goed hart; eenige kleine eigenzinnigheden reken ik niet.

WILLEM is haar afgod. Hij is naar grootvader genoemd, moet gij weeten; en zo hij eens WILLIS VAN ZON schrijft, is Tante niet te goed aan haar neef WIL- LIS VAN ZON een legaat extra te maaken; ik mag het lijdén, geld is mijn zwak niet, en mijn broër zal, zo hij eens zelf negotie doet, van die ronde vrienden noodig hebben. Gij weet, vader was eerlijker dan gelukkig.

Eens ben ik nog maar uit geweest, en dat heette familiair, bij Tante's naasten buurman, den Heer UITVAL, braave burgerlieden van den ouden tijd; het spijt mij, dat gij 'er niet bij waart: dat was recht een pretjen voor

u geweest, om de nieuwigheid, meen ik. Ik zal 'er mij eens toe gaan zetten, om te zien of ik 'er u eene draagelijke beschrijving van geeven kan.

Het tooneel verbeeldt een Rotterdamsch Bovenhuis, vol stoelen en stooven, en alles, wat in staat is om een mensch of zestien wel digt en warm bij één te pakken. De Tractant was een man van diep in de vijftig, en vrouwlied ook zoo omtrent; hij had een kort gefneeden pruikjen op, dat niet onáartig tuigde met een groot, breed, vrij vuurig aangezicht; hij had een zwarten rok aan, met lubben, die hem tot over de handen fladderden. Moeder had een soort van negligé op, met een rood lint en een jukaatjen aan; een wit boezelaartjen voor, en was in 't geheel butsliek. De dochter was vrij zwierig, doch wat modes ten achteren; zij glom van juweelen, en was stijfjes vriendelijk. Toen ik boven kwam, verwelkomde mij Jufvrouw **UITVAL** met veel buigingen en veel excusen, dat zij maar een ouderwetse vrouw en klein behuisd was, met alles wat over dien toon verder loopt. Onderwijl verdoofden het gekef van twee kleine honden, het gekook van een' zilveren thesketel, die op een ordentelijk burger vuurtjen stond te koken, en het geschreeuw van den Heer **UITVAL**, die aan den trap tegen een koks jongen braaf stond te kijken, zeer veel van deeze fraaije complimenten, en ik kon bestaan met te groeten en te glimlagchen. Daarop kwam de man boven, (ik was bij ongeluk de eerste,) en moeder, zien-
de, dat ik nu gezelschap had, waggelde, terwijl zij aan een vervaarlijk zwaar bos sleutels rammelde, naar de achterkamer, daar zij wel alle kisten en kasten scheen te ontsluiten. Toen was 't: „hartelijk weltekom, Juf-
„ vrouw! in de stad;” en hij kuste mij met eene rechte
oud vaderlandsche welmeenendheid. „Hoe bevalt je ons
„ *Rotterdam*? Wat liggen hier al reuzen van schepen in
„ onze havens, hel wat zeg je? dat is wat anders als
„ jouw lui *Amstordamsche* ligters en vlotschuiten. Heb je geen
„ fristen vrijer opgedaan, die de stad eens braaf op en
„ neer met je kan loopen, en je zoo eens op de *Schof-*
„ *sche* kopscheepen brengen kan? Wel je moet onze

B 3

„ ker-

„kerken zien, je moet naar de Erasmus markt, daar staat ERASMUS levensgrootte met een bijbel in zijn hand; ja ik weet wel van je liefhebberij in leezen, ik lees nooit, maar elk zijn zin, en dan moet je door de boompjes wandelen en onze beurs zien; onze stad is stikkend vol volk, en het gaat de kooplui heel goed; je weet, *goed maakt moed*; kom, je moet daar niet altijd bij Tante zitten suffen, nou ze weér beter wordt, moet je eens zien waar je bent.” De goede UITVAL zou zoo al voort gerammeld hebben, maar het overige gezelschap was 'er; toen moest gij de drukte gezien hebben! Onder de vrienden was een mager, ziek, zwaklijk mannetjen; Meisjefvrouw zijne echtgenootte was eene *beauté* van ten minsten derdehalf honderd pond gewigts, vreemd toegetakeld, eene chitse japon met groote wilde bloemen, een kostbaare bonte pelise, een aan haar hoofd geplakt kinmutsjen. Hoe smaakt u dat, SAARTJE? De zwaare gouden bengel was, want de vrouw was losjes gekleed, op de tablier geschooven, en maakte tegen een superbe orloge geen onâartig contrast. „Welkom, KLAASJE,” riep UITVAL, terwijl hij het arme sukeltjen tot knijpens toe de hand drukte, „zie je wel dat al die likkepotjens maar vodden zijn? Doe als ik, eet een braaf stuk osfen vleesch, neem een stout glas haal toe, en kuijer dan eens naar *Schiedam*, zoo doe ik, en ben ik nog niet of ik twintig jaar was?” Toen raakten wij aan het thee drinken: nooit dronk ik fijner thee, en nooit dronk ik uit keurlijker porselein; 't speet mij maar, dat de gulle vrouw mij zoo veel suiker in het kopjen deed, zoo dikwijls als manlief schreeuwde: „hebben de vrienden wel suiker?” en dan wist ik niet hoe gauw ik mijna kopjen zou naar mij neemen, om thee en geen slempe te drinken. Naauwlijks was de thee ter zijde, of de jonge Jufvrouw kwam met een groot vierkant zilveren blad, opgevuld met confituren; dat blad werd opgevolgd door een nog grooter, tot eene aanmerklijke hoogte met allerlei fijne gebakjens opgestapeld, enz.

E. WOLFF geb. BEKKER, Sara Burgerhart.
E. N.

ERNSTIGE BRIEFSTIJL.

Mevrouw CHRISTINA DE VRIJ *aan* *Mevrouw*
ALIDA REISIG.

Lieve kind!

Uw Brief heeft mij recht gesmaakt; nu, dat kunt gij wel denken; het is bij mij maar afgedaan, dat hij, die goed wil doen, om de achting der menigte te verwerwen, zijn handen wel t'huis mag houden; hij doet muniken werk. Ik ben nu eene onde jonge Jufvrouw van vijf en zeventig jaar, ik had altoos zin in goed te doen, maar om de waereld heb ik nooit gedacht; ik ben eene waare Protéstante: geen onseilbaar' Rechter, over mijn denken of doen, kan ik dus erkennen. Doe ook zoo, volg uw eigen oordeel; gij zult veiliger doen. Men hoort geduyrig klaagen, dat de menschen zoo veranderlijk, zoo ongelijk aan zich zelve zijn; dat kan niet anders: de meestemenschén zijn spiegels; zij kaatsen weêróm; zij hebben niets oorspronlijks, niets karakteriseerends, dan de wederkaatsbaarheid, of wilt gij liever, dat ik mijn leenspreuk van den schouwburg neem? Goed! alle menschen, immers de duizenden, zijn Comedianten! Nu vertoonen zij eene nicht, die heel snapächtig valt; dan eene tante, daar zij van erven moeten; dan de huishoudster van neef, die voor hem over zijne dispositairen gebiedt; dan *Mevrouw Gril*, die haar veel plaaisier op haare Buitenplaats kan aandoen; dan *Jufvrouw Dings*, die veel goed bij haar koopt, en haar dikwijls in haare koets uit de kerk mede neemt; dan weêr *Dominé****, met wien zij zich eene eere rekenen omregaan; kortóm, zij spelen allen rollen, die zij noodig oordeelen voor hun eigen belang. Vermids zij nu zeer verschillende perfoonen

moeten verbeelden, is het natuurlijk, dat zij zich zeer ongelijk zijn moeten Voeg hier bij, DAATJE! dat bloode, vreesächtige menschen het allergemaklijkst tot valsheid kunnen, ja moeten, overslaan; zulke menschen hebben geen vast punt, waar op zij staan blijven; uit laffe toegeevendheid zullen zij, zelf met eene beleedigde vriendin, spotten; niet uit een boos bedorven hart, neen, maar uit die zwakheid, die eenen PETRUS zijnen Heer deed verlochonen, enz.

E. DE WOLFF geb. BEKKER, *Willens*
Leevend.

K O O P M A N S B R I E F S T I J L .

Recommandatie-Brief voor eene nieuwe Compagnieschap;

Mijnheer!

It is nu vijf jaaren dat ik de eer heb van met UEd. en onder mijn' naam eene voordeelige Correspondentie te onderhouden, en dewijl mijne zaaken van dag tot dag aangroeien, zoo, dat dezelve verëisfchen, dat ik een hulp neeme, heb ik daartoe mijn' Schoonzoon den Heer Z. A. uirgekozen, welke aan alles in mijnen koophandel deel hebben zal.

Verëer ons beiden met uwe toegenegenheid; wij zullen, van gelijken, alles in 't werk stellen, wat van ons afhangen zal om het betrouwen, 't welk UEd. mij tot deezen dag betoond heeft, te verdienen. Onze zaaken zullen, op denzelfden voet als voorheen, voortgezet worden, en wij zullen ons bevlittigen, om elkëen eerlijk en zaaklijk te bedienen. Neem, zo 't u belieft, *note* van onze ondertekening. Vaarwel, Mijnheer!

ik

Ik bevele mij in uwe vriendschap, en ben met achting.

UEd. zeer toegenegen Dienaar

A. B.

In hoedanigheid van uwe Dienaaren zal ik mij in het toekomende tekenen:

A. B. en Comp.

En mijn Schoonzoon zal zich van gelijken tekenen:

A. B. en Comp.

RECHTSGELEERDE BRIEFSTIJL

Mijnheer!

Ik heb UEd. geferde, *accuserende* den ontvangst van den mijnen van den so. l. l., wel ontvangen; en tot *rescriptie* dient, dat, hoe zeer UEd. *elucidatiën* het *aspect* hebben van over de bewuste zaaken eene groote klaarheid te verspreiden, 'er echter bij mij nog eene *scrupulo resideert* betreffende de *motiven*, waaruit men in dezelve zoude behooren te *ageeren*; als ook over de *competentie* der Rechtbank, waar voor UEd. *jugeert*, dat de zaak zoude behooren te worden *geventileerd*. De *quistie* is, *per se* beschouwd, zeer *intricaat*, en de *sequelen*, die uit dezelve zouden kunnen *profluideren*, verëisfchen eene *serieuse reflexie*, alvorens men tot eenige *demarche* van dien aart kan *concludeeren*. Ik zie mij dus genoodzaakt, om nog een *delaï* van eenige dagen te moeten *soliciteeren*.

B 5

gen.

ren, ten einde over het een en ander meer *à loisir* te kunnen mediteeren. Behalven dat, is 'er, naar mijn idee, geen *periculum in mora*, en alles kan voor'eerst *in statu* blijven, daar wij, integendeel, met eene te *præmatuure manoeuvre* te veel zouden *risqueeren*, en zelven de partij de middelen tot on'endige *chicanes* zouden *fournceeren*.

Geloof mij, uwe zaak kan zeer wel gewonnen worden, zo wij dezelve slechts met alle mogelijke *precausie* *institueeren*, en ons, inmiddels, met alle de stukken, waarmede wij den eisch kunnen *probeer*, *munisere*: daartoe zal ik de op bijgaande *Nota gecoucheerde*, en in het *Concept-verbaal geciteerde*, papieren nog noodig hebben; waar'om ik verzoeke, *authentieke Copiën* derzelve met de eerste gelegenheid, tevens met uwe nadere *intentie*, van UEd te mogen ontvangen.

Inmiddels verblijf ik, na mijn respect aan UEds; ge'eerde famielje betuigd te hebben,

Mijnheer! (enz.)

GELEERDE BRIEFSTIJL

De Ridder P. C. HOOFT

Van CONSTANTIJN HUIGENS;

Ridder, Heer van Zullichem.

Mijn Heere,

Voorheen wasnd' ik, dat hondige troostredenen den last van 't vernieuwen der droefheid ruim opwoegen: maar ziende UEd. Gestr. van ander verstandt, hebbe dat, als 't behoorde, boven 't mijne gestelt. Niettemin, de-
wyl

wij ik haaren laatste ontging in de Beemster, op de hofsteede van mijnen zwaager CLOEK, en van daar een reisken op *Alkmaar* deed, zoo mogt het niet min, dan tot vermaan koomen van UEd. Gestr., bij welke gelegenheid, ik, speurende Joffrouwe TESSELSCHA standvastig booven mijn' hoope, en wat hertzalf het haar zijn zoude, dat een persoon, haar zoo waardt voorstaande, zich haares treurens aantrokke, mij vervordert heb haar uwer Ed. Gestr. brief en gedicht te vertoonen. Ende vertrouw ik, naardien mij deeze bijkans ongehoorzaamheid naa wensch gelukt is, genaadiger rechter aan UEd. Gestr. te zullen vinden, dan de jonge MANLIUS aan zijnen vaader, toen hij, tegens 't bevel des zelve, voorspoedelijk gestreden hadt. 'T geen in *Crepusculo*, [*in schemerlicht*,] door UEd. Gestr., noopende 't oordeel zijner Vorstlijke Doorluchtigheid oves mijne t'zamensapsels, wordt mij door den Heere WIJTS wat onbewimpelder voorgefeldt. Arger had ik mij ingebeeldt dan waersmaak in de schorheid der ongewoone woorden, en 't naa trachten eener zuivere Duitsheid, dat viellicht al te gemaakte komt. Maar wat zullen wij doen? waar onze taal belanden? *Ardus enim omnium modus, want de maat is in alle zaken zwaarlijk te treffen*, zoo men d' uitheemsheid haaren gang laat gaan. De vaader der Roomsche welsprekensheid, hoe monde komt hij daar aan? Hoe spuurt het hem een Grieks woordt te laten slippen, sleekas bij maniere van voorraadt, tot dat hij een bequaam Latijnsch zal gevonden hebben? Hoe begaag VARRO geweest zij, om 's verloop dier taale te stuiten, wijst zijn bijnaam *Stator* (*) uit. Niet zoo wee en deed in d' ooren van den zinlijken TIBERIUS, de lammigheid eener sleepende ompraak, als dat men hem *Emblema* (†) voor Latijn wilde aansmeeren. Mij schoot niet over dan 't schuil te loopen onder de schaduwen deezer luiden, t' en waar ik mij veiliger vond' onder de vleugelen van UEd. Gestr.

CB

- (*) *Stator*.
 (†) *Tekenbeeld*.

en den Heere wijts: die ik bidde daar 't pas geeft,
de gunstige handt te houden booven 't hoofd

Mijn Heere van

Uwer Ed. Gestr. onderdaansten toe-
gedaansten Dienaar

P. C. HOOFT;

Van den Huize te Muiden,
den laatsten van Zoomer-
maandt 1634.

P. C. HOOFTS *Brieven.*

De Ridder P. C. HOOFT.

Aan CASPAR BARLAEUS,

*Profasor der Philosophie in de Doorluchtige Schoole
der Stadt Amsterdam,*

Mijn Heere,

Van twee oft drie maalen, dat ik UEd. t' haaren hui-
ze gezocht heb, is mijn geluk niet eens zoo goedt ge-
weest, als om haar aan te treffen. Nu heeft de schrik-
valligheids mijner huisvrouw, niet zoo zeer voor de
sterfte als voor de ziekte daar in zwank gaande, ons
herwaarts gedreven, om 'er den herfst over te bren-
gen: met groot verdriet, van midlerwijle te derven de
voedzaame lekkernijen van dien geest, die uit UEd. mondt
spreekt. Maar, een letterken, mischien, gezult in de
goede geur van dien, zal deze brief herwaarts overlou-
ken: die tot geleide dient van een arme handt vol on-
zer Goeisfche vruchten. Ik belij, 't zijn lichter dieren,
en niet zoo wel gebekt, als zwaanen: maar zangerige
voogels aan den Vorst der Poëeten te zenden, waer
met w aater de zee beschenken.

UEd,

UED. vergulde deeze geringheit met een' straal haar-
der heusheit, en jonste; in dewelke zich van heelen
heeten harte gebiedt,

Mijn Heere

Uwer Ed. toegedaante onderdaante
Dienaar

P. C. HOOFT,

Van den Huize te Muiden,
den 14. van Slachtaand
1635.

P. C. HOOFTS *Brieven.*

O N D E R W I J S - S T I J L

I N

S A M E N S P R A A K E N.

S A M E N S P R A A K.

*Over de toepasfng der Aantrekkingskracht op het
geen men zwaartekracht noemt.*

Mr. **W**el! zijt gij daar, braave Leerlingent hoe gaet
het met de aantrekkingskracht? hebt gij het daarvan aan u
geleerde nog eens nagedacht en wel verstaan?

Heintje. Ja, Meestert vrij wel; maar wij begrijpen
niet genoeg, hoe het komt, dat wij de aantrekking tus-
schen de ligchaamen niet meêr zien; bij voorbeeld: wij
hebben reeds twee ballen aan draaden, digt bij elka-
der, opgehangen, en nu meenden wij, dat de ballen naar
elkander toe zouden trekken, ten minsten iets of wat

122

naar elkander toebeigen: doch er gebeurde niets van; zij bleeven wel regt op en neer stil hangen.

Mr. Uwe aanmerking is juist, en in deeze samenspraak zullen wij gelegenheid vinden, u de reden daar van aan te toonen; gaan wij dan voort, lieve kinderen! gij hebt reeds wat Geographie geleerd, en weet dus wel, dat de aardbol, waarop wij woonen, een ronde kloot is, niet waar?

Heintje. Ja wel, Meester! weet ik dit; hij is een kogel, even als onze globe die afbeeldt; de oppervlakte bestaat uit land en zee, en heeft twee aspunten, waarop hij omwentelt.

Mr. Zeer wel; maar wat dunkt u wel: zoude van alle de lichsamen, die op de oppervlakte der aarde gebonden worden, er wel één zijn, hetwelk zoo veel vaste stof in zich had, als de gantsche aardbol bevat?

Heintje. Wel neen, Meester! wat is de aardbol verbaazend groot; zoo dat gij ons in de Geographische lessen wel eens zeide, dat de grootste berg bijna niets te rekenen ware in vergelijking van de grootte des geheelen aardbols.

Mr. Zeer wel gezegd; dat kan voorzeker, niet zijn. Maar dan waar zijnde, dat de aardbol zoo verbaazend veel meer vaste stofdeeltjens in zich heeft, boven alle andere lichsamen op denzelfden, dat men ze niet te samen vergelijken kan, wat moet er dan gebeuren? Dan moeten immers alle lichsamen, welke zich op de oppervlakte van den aardbol bevinden, door de verbaazend veele vaste stofdeeltjens, welke de aarde uitmaaken, sterk getrokken worden; en dus moet het gantsche ligchaam van den aardbol alle lichsamen op zijne oppervlakte sterk tot zich trekken, en als zij van zijne oppervlakte af zijn, met kracht weder dezelve doen naderen; wat dunkt u, kinderen! hebt gij dat wel zien gebeuren?

Heintje en Jantje. Neen, Meester! nooit.

Mr. Wat zegt gij? nooit! alle oogenblikken ziet gij het; maar het is door de gewoonte aan dat anders verbaazend uitwerkfel van de aantrekking des aardbols, dat men het niet opmerkt. Hebt gij wel ooit iets zien vallen? en wel.

welken weg neemt het, van boven of naar de aarde, of van de aarde naar boven?

Jantje. Wel, Meester! dat weet het kleinste kind, dat alles van boven naar de aarde valt.

Mr. Wel nu, wat veroorzaakt dat vallen anders dan de aantrekking des aardbols? Alle lichaaamen worden door de trekkende kracht van den aardbol tegen haare oppervlakte aangedrukt, en wanneer dus dezelve, in weérwil van die kracht, worden omhoog gevoerd, boven de oppervlakte of den grond, en dan niet ondersteund, maar vrij los gelaaen, zoo trekt de aarde haar aanstonds weér, door die zelfde kracht, tot zich, het geen men *vallen* noemt. Dus is het vallen der lichaaamen niet anders dan de algemeene aantrekking der aarde op dezelve; welke kracht van aantrekking door de stoffe des aardbols op de lichaaamen, en op de deelen der aarde onderling geöfend, den naam van *zwaartekracht* draagt: om reden, dat zij het is, die alle lichaaamen zwaar maakt. De zwaarte der lichaaamen is dan niet anders dan de geduurige aantrekking der aarde; en, daar wij te vooren gezien hebben, dat die kracht niet in de grootte, maar alleen in de vaste stoffe der lichaaamen kan gezocht worden, zoo volgt ook, dat, hoe méér vaste stoffe in een lichaam zij, dat is, hoe vaster van deelen, en hoe kleiner van poriën het zij, hoe zwaarder het zal moeten zijn; en dat bevestigt ons de ondervinding dagelijks. Zie hier vier even grootte ballen, als een van *kurk*, een van *hout*, een van *steen* en een van *lood*. De kurk is het grootste van poriën, dus het ligste; het hout is iets zwaarder, de steen nog zwaarder, en het lood, dat vrij vast is, het allerzwaarste. Dus blijkt, dat al de moeite, welke men doen moet om een gewigt, bij voorbeeld, een 50 of 100 ponden, van den grond te tillen, alleen veroorzaakt wordt door de sterke trekking van de aarde op dat gewigt.

J. BUIJS, *Natuurkundig Schoolboek*, uitgegeeven door de Bataafsche Maatschappij: *Tot Nut van 's Algemeen*.

STAR

STARREBESCHRIJVING,

of beschouwing der vaste Starren.

A. Verstaat gij door Starrebefchrijving de weetenfchap of natuurlijke kennis niet, welke wij van de vaste Starren hebben?

B. Ja.

A. Zeg mij, waarom worden deeze Starren *vaste* genoemd?

B. Men noemt ze zoo, in tegenftelling van de Dwaalstarren; nademaal zij altijd dezelfde plaats aan den Hemel behouden, en in veele eeuwen achtereen geene merklijke beweging hebben.

A. Dit fchijnt nogtans in te fluiten, dat zij eenigzins van plaats veranderen.

B. De beweging der vaste Starren is zeer gering, en niet boven 15 fekunden van een graad in een jaar, of één graad in 70 jaaren. Om derhalven eene omkeering te volbrengen, worden 'er 25900 jaaren verëischt, na welken tijd de Starren allen wederom op haare voorige plaatfen komen. Dit Tijdperk werd, in oude tijden, het groot of Platoniefch jaar genoemd, en men waande, dat, als het zelve geëindigd was, alle dingen wederom van nieuws zouden beginnen te zijn, en in die zelfde orde te voorfchijn komen als zij nu doen.

A. Ik begriip, uit het geen gij van de dageliefche omwenteling der aarde gezegd hebt, dat de beweging der Starren, iederen nacht, van het oosten naar het werten, flechts eene fchijnbaare beweging moet zijn; maar ik vermoede, dat de beweging, waar van gij nu fpreekt, eene wezenlijke beweging der Starren zelve is: doet zij niet?

B.

B. Neen, mijn Heer! deeze is ook niet meer dan eene ſchijnbare beweging. Zij wordt verborzaakt door eene zekere tegenoverſtaande gelijke beweging in de aarde, ontſtaande uit de platrichtige klootſche gedaante der aarde, welke verborzaakt wordt door de omwenteling der aarde om haarén as.

A. Zoo veel aangaande de beweging der vaste Starren: wat denkt gij van derzelve getal? is het niet ontelbaar?

B. Ja gewislijk: want door eenen goeden vetreklijker beſchouwd zijnde, ontdekt men 'er millioenen van millioenen, tot dat zij, om haaren onmeetbaaren afstand, het gezicht, al is 't ſchoon van de beste werktuigen geholpen, t' eenemaal ontwijken. Maar gij moest mij niet kwaalijk verſtaan: de Starren, die gij (in het Hemelsch halfroond op eenmaal) met 'tw bloote oog in de allèrheldèrſte nachten beſchouwen kunt, zijn maar weinig in getal, en niet meer dan duizend.

A. Niet! welk eene ongehoorde ſtelling! Getuigen onze oogen ons niet eenpaarig, dat het getal der Starren ontelbaar is? en wordt dit zelfde niet door de Schriftuur bevestigd?

B. Ik weet wel, dat het gemeen zich niet ligt van de waarheid van dit nieuw gevoelen, wegens het getal der zichtbare Starren, zal overtuigen laaten; evenwel ſteunt het op wiſkunſtige betoogingen. Het oog wordt bedrogen, doof de sterke ſtikkering en verwarde verſchijning der Starren. En wat de Heilige Schrift aangaat, zij ſpreekt van de Starren op eene vergrootende wijze: of anders ziet zij op de onzichtbare; en dan kan 'er niet waarheid gezegd worden, dat zij ontelbaar zijn.

B. MARTIJN, *Philosophiſche Godelwijzer.*

ONDERWIJS . S T I J L
 I N
 DOORLOOPENDE REDEN.

Over de Electriciteit.

Het woord *Electriciteit* betekent, in het algemeen, de uitwerkselen van eene zeer fijne en vloeibare stoffe, in eigenschappen onderscheiden van alle andere, bij ons bekende, vloeistoffen. De Natuurkundigen hebben dezelve den naam gegeven van *elektrische vloeistoffe*, of *elektrisch vuur*, en komen allen hierin overëen, dat ieder ligchaam de nette hoeveelheid deezer vloeistoffe, welken hetzelve in zijnen natuurlijken staat toekomt, in zich bevat; dan deeze hoeveelheid van vloeistoffe is niet altoos evenredig met den klomp of uitgebreidheid der ligchaamen; sommigen bezitten hier dikwijls meer van dan anderen, alleenlijk uit oorzaake van derzelver onderscheiden aart of natuur. — Zoo lang de natuurlijke hoeveelheid van dit vuur in de ligchaamen onveranderlijk blijft, dat is te zeggen, niet vermeerdert of afneemt, openbaart zich deszelfs elektrisch vuur in geenerlei wijze, of valt niet onder onze zintuigen; maar 'er zijn omstandigheden, bij welken de ligchaamen een veel grooter gedeelte van dit elektrisch vuur verzamelen, dan aan dezelve van natuure eigen is; en wederom zijn 'er andere toevalligheden, bij welken zij een gedeelte van de natuurlijke hoeveelheid deezer vloeistoffe verliezen; en in deeze twee gevallen is het, dat de ligchaamen de wonderlingste verschijnselen aan ons gezicht vertoonen. Wanneer een ligchaam eene over-hoeveelheid van elektrisch vuur

vult in zich bevat, zegt men, hetzelfde in *meerderheid*; (*plus*), of *stellig (positief)* geëlektriseerd te zijn. Dan, wanneer het zich van een zeker deel dezer vloeistoffe, welke aan hetzelfde eigen is, beroofd vindt, noemt men hetzelfde in dit geval in *minderheid (minus)* of *ontkennend (negatief)* geëlektriseerd.

Men onderkent een geëlektriseerd ligchaam: 1. aan de aantrekking en terugstooting, welke hetzelfde op andere ligchaamen oefent. 2. Aan de vonken, welken er, vergezeld van gekraak, uitschieten. 3. Aan een klein geblaas, 't welk men gewaar wordt, wanneer men met de hand of het aangezicht eenig punt of hoek van het geëlektriseerde ligchaam nadert. 4. Aan den zwavelachtigen of phosphorischen reuk, welken men gedurende het elektriseeren waarneemt.

Alle ligchaamen worden geënzins op dezelfde wijze geëlektriseerd; sommigen verkrijgen dit vermogen door wrijving, anderen alleenlijk door aanraking of digte aanradering van geëlektriseerde ligchaamen.

Men geeft aan zelfstandigheden, welke men niet dan door wrijving elektriseeren kan, den naam van *elektrische ligchaamen*: dergelijken zijn het glas, porcelein, harst, zwavel, zijde enz. en men noemt *elektrische* of *geleidendes ligchaamen*, zoodanige zelfstandigheden, welke door het enkelvoudig aanraaken van reeds geëlektriseerde ligchaamen geëlektriseerd worden; men kan hen ook den naam van *doorlaatende ligchaamen* geeven; zijnde de zoodanigen alle metaalen, in het water leevende ligchaamen, enz.

JACQUET, *Proeve eener Elektrische Natuurkunde.*

GEMEENZAAM VERHAALENDE
HISTORISCHE STIJL.

C O U R A N T S T I J L.

R U S L A N D.

Petersburg, den 17. Januarij. Daar de *Lezgiers*, welk de dapperste, maar ook tevens de plunderzuchtigste van alle de volken, die het *Kaukassische* gebergte bewoonen, de wegen en den koophandel in die strecken zeer onveilig maakten, en zelfs de *Russische* Posten aantasteden, had men tot hier toe de *Russische* kooplieden, die naar *Persien* en *Georgie* reizen, geëscorteerd; maar de onvertsaagdheid dier roofzuchtige volken deeze esortep vruchtloos maakende, heeft zijne Majesteit bevolen, dat in het vervolg alleenlijk Karavanen, door eene genoegzaame militaire magt, met een stuk kanon geëscorteerd, naar die gewesten zouden vertrekken. Het vertrek deezer Karavane is vastgesteld op den 1. en 15. Maj, den 15. September en 1 October, *ouden Stijl*.

I T A L I E.

Rome, den 14. Januarij. Deezer dagen zijn verschedene couriers, die van *Petersburg* en *Berlijn* kwamen, door onze Stad naar *Napels* gepasseerd. — Ook is de zoon van den Minister der Buitenlandsche Zaken, van de *Italiaarsche* Republiek te *Parijs*, MARESCALCHI, alhier aangekomen, en heeft de Ratificatie van het tusschen den Pauslijken

Hijken Stoel en gezegde Republiek geslotene Concordaat overgebracht, welk Concordaat federt, alhier, in de Latijnsche, en Italiaansche taal publiek geworden is.

D E

VRIENDEN EN HET GELD.

Een rijk *Muselman* was sedert eenige weeken ziek, en verwonderde zich, dat twee of drie van zijne vrienden hem niet bezochten. „Zij betrouwen zich niet,” zeide zijn Rentmeester, „om bij u te komen; het geld dat gij hun geleend hebt, is vervallen, en zij zijn nog niet in staat om het weder te geeven.” „Gaa dan heen,” antwoordde de zieke, „en zeg hun, dat zij aan mij niets meêr schuldig zijn, en dat ik hen alleen verzoek om bij mij te komen, en hunne quitantiën te haalen; ik wil toch liever mijn geld verliezen, dan mijn vrienden.”

D E

BELEEDIGDE DER WISCH.

De gunsteling van een Sultan wierpen 'armen *Derwisch*, die hem om een aalmoes bad, met eenen steen. De gesmaadde geestelijke durfde niets daarvan zeggen, maar beurde den steen op, en nam dien met zich. „Kort of lang,” dacht hij, „zal ik zeker eene gelegenheid bekommen,

C 3

men, om mij aan deezen stouten en wreeden mensch met deezen steen te wrecken.”

Eenige dagen daarna hoorde hij een geschreeuw op de straat; hij onderzocht 'er naar, en veroom, dat de gunsteling in ongenade vervallen was, en de Sultan hem nu op eenen kameel door de straten liet omvoeren, en aan alle beledigingen van het volk overgaf. Schielijk greep de *Derwisch* naar zijnen steen; maar bedacht zich tevens welhaast; wierp den steen in het water en zeide: „thands ondervind ik, dat men zich niet moet wrecken; want, is onze vijand magtig, dan is het zot en dwaas; maar is hij ongelukkig, dan is het laag en wreed.”

Palmbladen of uitgelezen Oostersche Vertellingen.

R E I S V E R H A A L

V A N

2. H O R A T I U S F L A C C U S,

van Rome naar Brundisium.

Uit het groote *Rome* vertrokken zijnde, kwam ik in een gemeene herberg te *Aricia*; mijn reisbroeder was de reddenaar *HELIODORIS*, de geleerdste onder alle de *Grieken*. Hier van daar kwamen wij aan de Markt van *Appius*, daar 't kriede van matroozen en bedriegelijke waarden. Wij, den tijd aan ons zelven hebbende, verdeelden onze reis in twee dagen, hoewel men 't gemaklijk in één' doen kan. De *Appische* weg is vermaaklijk voor een' reiziger, die geen haat heeft. Hier zeide ik mijn maag den oorlog aan, de-
wijn

wijl het water zoo slecht was , dat ik 't niet driaken kon; wachtende ondertusſchen met ongeduld , tot mijn reisbroeders gegeten hadden. Nu begon de nacht zijne ſchaduw over het aardrijk nittespreiden , en den hemel met ſtarren te bezaaien ; als wij de jongens en de ſchippers elkander wakker hoorden ſchelden en uitmaaken. „ *Leg hier aan* ,” riep 'er een ; „ *Gij hebt 'er al driehonderd in* ,” ſchreeuwde een ander ; „ *al volks genoeg , ja de helft te veel* .” Eer elk zijn' vrugt betaald had en de muilezel voor de ſchuit was , was er een geheel uur verloopen. De ſteekende muggen en zingende kikvorchſchen hielden ons den ſlaap uit de oogen ; terwijl de jaager een hartſterkingje genomen hebbende , en een der reizigers , om ſtrijd , den lof hunner liefſten in de ope lucht uitgalmde , raakt het vermoeide gezelfchap eindelijk in ſlaap. De jaager , zulks bemerkende , liet zijn ezel gaan graazen , en hij hem met de lijn aan een' grooten ſteen vaſt gebonden had , en ging zelf , zoo lang als hij was , leggen rooken. Nu was het reeds dag geworden , als wij zagen , dat de ſchuit ſtil lag , en den ganſchen nacht niet veel gevorderd was ; aanſtonds ſprong 'er een , die wel de heethoofdigſte ſcheen te zijn , aan land , en beproefde de zwaarte van een' willigen tak op den kop en rug van den armen ezel , en zijn luijen meester. Eindelijk zetten wij 's morgens , omtront tien uren , voet aan land , en waſchten te *Feronis* onze monden en handen. Wat gegeten hebbende , deden wij op ons gemak drie mijlen af ; en kwamen tot *Anzur* , 't welk op een hoog gebergte , dat zich van verre wit opdoet , gebouwd is. Hier moesten de oprchte *MECENAS* en *COECCUS* in 't kort mede komen ; beide afgezonden om groote zaaken te verhandelen , en gewoon de verſchillen tuſſchen goede vrienden in der minne bij te leggen. Hier ſtreek ik mijne loopende oogen met zekere graauwe zalf. Ondertuſſchen koſten *MECENAS* en *COECCUS* , en met hun *FONTEUS CAPITUS* , een man daar niets aan ontbreekt , en de beſte vriend , dien *ANTONIUS* ooit gehad heeft. Te *Fundus* hielden wij ons weinig tijds op , om niet lang gekweld te weezen met den Schout *AURIDIUS LUSCUS* ; hartelijk om dien grootſchen gek lagchende ; die , certijds ſchrijver ge-

weest zijnde, nu met een' rok met purper gehoord, en den Raadsheerlijken sluier gaat, en een bekken met vuur voor zich laat draagen. Eindelijk kwamen wij in de stad des *Mamurraas*, waar wij beslooten onze vermoeide leden wat uit te rusten, dienende ons *MURENA* van zijn huis; en *CAPITO* van zijn keuken. De volgende dag was mij de aangenaamste ter wereld; want tot *Sinuesfa* gekomen zijnde, ontmoetten wij *PLOTIUS*, *VARIUS* en *VIRGILIUS*, drie van de eerlijkstelieden, die den aardbodem betreden, en aan welken niemand meer verbonden is dan ik. Ô! Hoe vriendelijk omhelsden wij elkander! hoe gevoelig was onze wederzijdsche vreugd; zoo lang ik gezond van oordeel ben, zal ik niets bij een' liefelijken vriend vergolijken. Den volgenden nacht bleeven wij in het posthuis, naast aan de *Campaansche* brug, slaapen, waar de bedienden ons, gelijk ze schuldig zijn, van vuur en zout voorzagen. Van daar bragten onze muilzela ons in tijds binnen *Capua*, waar *MECENAS* in de kaatsbaan speelde, *VIRGILIUS* en ik slaapen gingen; want dit spel is niet goed voor iemand die met zeere oogen of met een' kwaade maag gekweld is. Vervolgens kwamen wij in een landhuis van *COCCUS*, boven de herbergen van *Caudium* gelegen, waar wij overvloed van alles vonden.

Q. *NORATIUS FLACCUS*, *Hekeldichten en Brieven*, vertaald door B. HUYDECOOPER.

I E T S O V E R M A D R I D .

Men heeft te *Madrid* noch draagstoelen, noch huurkoetsen; een vreemdeling kan, derhalven, niet bij deeze of geene gelegenheid de stad doorrijden, zoo als vreemde-

delingen te *Londen* en *Parijs* doen; die geen eigen koets houdt, moet of wandelen, of een' wagen huuren, welken men doorgaands voor dertig reäalen op een' dag kan hebben. Alle rijtuigigen worden hier van muilëzels getrokken, en de voerlieden zouden alzoö wel postiljons kunnen genoemd worden, omdat zij op de muilëzels rijden, in plaats van op den bok te zitten; eene goede gewoonte, naar mijne gedachten, naardemaal zij, dus doende, het gezicht door het voorglas minder belemmeren.

De gewoonte van muilëzels in stede van paarden voor de rijtuigigen te gebruiken, is hier algemeen, omdat de paarden het niet lang kunnen uithouden tegen den heeten zonnescbijn in den zomer, noch tegen de koude lucht in den winter; die, zoo men verzeekert, in deeze stad zeer gestreng is, wanneer de heuvels aan den kant van het *Escuriaal* met sneeuw bedekt zijn; sommige buitenlandsche afgezanten, die zich aan deeze gewoonte niet verkoozen te onderwerpen, en paarden voor hunne koetsen wilden rijden, hebben reden gehad om zich van hunne zucht om bijzonder te zijn, te beklagen, naardemaal geen paar paarden het een geheel jaar kunnen uithouden, het zij ze zich bedienden van Spaansche of van *Uitlandsche* paarden. Niemand staat het vrij met meer dan vier muilëzels voor zijn rijtuig door de stad te rijden. De Koning rijdt zes, en somtijds agt paarden, doch hij wordt zelden in de stad gezien; buiten *Madrid* rijden de aanzienlijke lieden met zes muilëzels, doch weinigen hebben vrijheid, om er de stads poorten mede in te rijden. De groote bedienden van de Kroon, en de buitenlandsche Staatsdiensars alleen (zo ik niet mis heb) genieten dit voorrecht; maar dan moeten hunne postiljons in een reisgewaad gekleed zijn, en van de poort, welke zij inkomen, regelregt naar huis rijden.

De Koning houdt zijn verblijf op de *Pardo*, gedurende twee maanden in het jaar, alleen om in de nabuurschap

schap te jaagen; zijn Paleis aldaar, is noch fraai, noch groot, als men den eigenaar in aanmerking neemt; evenwel groot genoeg, om hen en zijn gansche gezin te huisvesten, die er allen onderscheiden vertrekken hebben, geen van welke rijk versierd is; doch allen zeer net. Bij het groote ligchaam van het paleis zijn andere gebouwen aangetimmerd, in welken de eerste bedienden en de dienaars van staat vertrekken hebben, wanneer het Hof daar is, en stalling genoeg voor agt honderd paarden en duizend muilezels. Het groote Gebouw is gesticht door Keizer KAREL den vijfden, die er zijn vermaak in had, om aldaar zijne bezigheden te ontwijken; en zijne opvolgers hebben er gestadig iets bijgevoegd, met oogmerk, om het hoe langer hoe gemaklijker te maaken. Wanneer de Koning daar is, moet de plaats van menschen krielen, naardemaal verscheiden duizenden bestendig het Hof volgen, en het getal der Grooten zeer aanzienlijk is, die zich alle morgens van *Madrid* derwaards begeeven, om zich aan den Koning en de Koninglijke Familie te vertoonen. De gelegenheid van de *Paró* is zeer Romanesk, hebbende een' langzaam afgaanden heuvel aan de eene zijde, en een uitgestrekt bosch rondóm zich. De boomen in het bosch zijn voornaamelijk groene eiken, en hunne zoete eikels verschaffen overvloedig voedsel aan de ontelbaare dieren, die er zich in onthouden. Wanneer de Koning daar is, staat het grootste gedeelte der Boeren van de nabuurige Dorpen, op het luiden van hunne kerkklokken, vóór den dag op, en mannen, vrouwen en kinderen loopen door het veld, schreeuwende en in het kreupelbosch slaande, met oogmerk om het wild naar de *Paró* te jaagen, op dat de Koning er de ruimte van moge aantreffen. Zijne Majesteit is een allerverbaazendste witschietster; van zijne naauwkeurigheid in het witschieten worden hier verscheiden voorbeelden verhaald, die onwaarschijnlijk voorkomen, als: het treffen in de vlucht, met een' enkelen kogel, van de kleinste vogelen, en die onder het vliegen het meest flodderen. Dusdanige bijzonderheden verhaalden de Franschen insgelijks van hun-

hinnen gewezenen Koning; een leger van zulke witschiet-
ters zoude spoedig de waereld veroveren.

*Reize van BARETTI, naar Spanje
en Portugal.*

BERICHTEN OVER DEN STRUISVOGEL,

aan de Caap de Goede Hoop.

De Struisvogel, dien ik bij troepen van vier of vijf in het wild gezien heb, is een vreedzaame vogel, die van groenten leeft, en geene andere spijs verschaft dan eieren, die nog maar in gebak goed zijn; doch, toe zijn ongeluk, draagt hij pluimen, waarop de smaak onzer Schoonen gevallen is. Het deksel van deezen ongezelligen Afrikaanschen veldbewooner versiert en tooit het welgemaakte hoofd onzer bevalligste meisjes; redenen genoeg om hem dien kostbaaren buit te ontrooven; doch, daar hij als dier, eenvoudig de Natuur volgt, die het recht van den sterkeren niet verstaat noch erkent, maar den vervolger ontvlucht, blijft er niets dan een weldaadige kogel over, om hem tot reden te brengen; en zie hier hoe hem dien gegeven wordt. De Jaagers, die op den Struis uitgaan, zitten meestentijds in wagens met agt paarden gespannen, en rijden aldus het veld in. De vogels, die hen van verre ontdekken, en uit instinct den liefderijken mensch kennen, neemen oogenbliklijk de vlucht, met eene vaart en snelheid, die bijna aan den loop van het snelste paard gelijk is. De Jaagers rijden niet regt op hen aan, maar neemen hunnen koers op een' vliegenden galop in diervoegen, dat zij hen in de schuimte befnijden. Dit

steht

stelt den onverstandigen vogel min of meer gerust; hij staat stil en verliest hierdoor oogenblikken, van welke kostbaarheid hij geen besef heeft. De wagen vervolgt, intusfchen, zoo veel de paarden maar rennen kunnen, op halsbreeken af, zijnen weg, en rijdt den troep, denzelve al gestadig nader bij komende, rond, tot dat de vogels eindelijk binnen het bereik van den noodlottigen kogel zijn, die hen ter nedervelt. Maar zijn de vogels meer verjaagd geworden, en door den groven list van het rondrijden niet meer te verschalken, zoo klimmen de jaagers af, zetten zich te paard en rijden wederom in de schuine, even als de wagens, de vogels vliegende na; meesttijds, zo de Struis niet al te schuuw is, gelukt dit: maar anders blijft er niets over, dan hen in eene regte lijn naart te zitten en in te haalen, hetwelk met een jong frisch paard, wanneer de vogels niet al te ver zijn, somtijds, doch niet gemakkelijk gelukt, dewijl zij zeer hard loopen, met de pooten en uitgespreiden vlerk als over den grond heen schuiven. Zoodra zijn zij niet binnen het bereik, of de Jaager springt af, zet zich neer, steekt den laadstok in den grond, vat hem in de volle vuist, legt hier het geweer op, dat nu onbeweeglijk ligt, en doet zijn schot met eene gewisheid en gezwindheid, die iederen vreemdeling verbaazen moet.

C. DE JONG's *Reize naar de Coast de Goede Hoop*, 1ste deel.

ONTMOETING OP EENE REIZE NAAR NOORWEGEN.

Christiania 21. Julij 1796.

Des morgens van den 21sten stonden wij, na een heerlijken slaap, van vrij goede bedden, verfrisch en vrolijk op;

Op; dóch de boeren konden wij voor zes muren, hún gewoone klok, niet uit het huis krijgen, om het ontbijt gereed te maaken. Van koffij- en thee hadden wij ons niet voorzien, verönderstellende, dat zulks overäl te bekomen zoude zijn: docht *Noorwegen* is ook hierin ten achteren. Trouwens, deeze, thands zoo algemeene, dranken, heugen ook in Europa nog nauwlijks twee eeuwen: in het begin der zeventiende eeuw was de koffij in *Engeland* volstrekt onbekend, zoodanig zelfs, dat, volgens CHANDLER, een Reiziger dier Natie, in het jaar 1610, uit *Constantinopolen* aan zijnen vriend schreef: „ De Turken zitten in huizen, naar kroegen gelijkende, en „ drinken een' drank, dien zij *koffij* noemen, en welke „ zoo zwart als roet en in smaak daaraan niet ongelijk „ is, uit kleine Chineefche schaalen, zoo heet als zij „ het kunnen slurpen.”

Aan deezen *zwarten drank* evenwel gewoon, had ik des avonds te vooren aan den Boeren Kastelein van *Mariensleén* doen vraagen, of hij ons niet aan wat koffij zoude kunnen helpen? Het antwoord was, dat voorige reizigers, in het voorleden jaar, een trekfel van koffij hadden nagelaaten, en dat, daar deeze drank veel te kostbaar, en ook te ongewoon voor boeren was, men ons denzelven zoude voorzetten. Hij kwam met goeden room en hagelwitte suiker, zijnde stukken van melisbroöden, al mede door voorige reizigers achtergelaaten. De kommen werden vol geschonken, en ieder zette ze met gree-tigheid aan de lippen; maar nauwlijks was een teng in den mond, en een klein gedeelte naar binnen, of allen geraakten op hetzelfde oogenblik aan het overgeeven; nooit heeft de apotheek afschuwlijker drank opgeleverd; de heerlijke koffij was getrokken snuiftabak! Om den mond te zuiveren, nam ik water, daarna azijn, toen brandewijn; maar alles te vergeefs: de walging bleef voortduuren, en de boer werd met zijn geheel geslacht, daar wij dachten, dat hij ons een poets gespeeld had, gewenscht waar hij niet komen moet. Om evenwel zeker te zijn, deed ik hem binnen roepen, zettede het gezicht in den besten plooi en vroeg hem, of hij nooit koffij dronk?
Nees,

Neen, Heer! zeide hij, die groeit niet voor boeren; evenwel in de stad gebeurt het somtijds. Wilt gij dan een kommetjen? vroeg AKKERMAN; en dit met blijdschap toegestemd zijnde, gaf de bediende hem een' vollen kom. De goede boer, gulziger dan wij, sloeg aanstonds een grooten flok naar binnen, en gaf dien ook oogenbliklijk weder terug, terwijl hij intrusfchen honderd verschooningen maakte, zeggende bij herhaaling, in zijne verlegenheid, dat hij geen geld voor iets verlangde, wanneer wij het hem maar vergeeven wilden, dat zijne dochter een verkeerd peperhuisjen gegeven had. Het hartig drinken had zijne onschuld bewezen; ik had thands medelijden met den armen man, en erkende, bij ondervinding, met hem, dat snuiftabak met room en suiker een affchuwelijke drank is.

DE JONGS *Reize naar de Caap de Gode Hoop*, III. deel.

BEKNOPTE HISTORISCHE STIJL.

Wonderlijk verlossen der Noordhollandsche Schepen voor Amsterdam uit het Ijs. Ao. 1572.

D' Enkhuizers en hunne gebuuten, om dien van Amsterdam den zeebouw te bederven, hadden eenige wrakken, dat 's ouwde scheepen, welgeballast, in 't Y gezonken, niet verre van der stad; en bleeven, booven dien, daar ontrent den meester te w'ater maaken. Binnenwile winterd' het aan; sloegh schielijk, en zoo streng aan 't vriezen, dat, eer men zich des hoedde, de Noordhollanders van 't ijs beklemt werden: daar dubbel gevaar uit

nit rees. Want, vooreerst, waeren de scheepen scharfelijk van lijstoght voorzien; zulx 't volk begon te morren; gereedt om daar af te loopen, zoo men hun niet, met moeijte, eenighe eetwaaren toegevoert hadde. Ten andere was de vijandt niet om zulk een voordeel te verwaarloozen, en hen, in die geleeghenheit, onbestookt te laten. In dus een' kommer, ontbood men de Waaterlandfche dorpen op, om een' vaart, tot Pampus toe, te bijten, en t' onderstaan, oft die scheepen oover die ondiepte te krijghen waaren. Een geweldigh rak was dit, en 't ijs zoog dik gebakken, dat men, naa zwaare kosten en arbeijdt, het verlooren werk steeken liet. Ende gingen er nu raadslaaghen om, van 't geschut na den grondt te zejnden; wat berghbaar was wegh te sleepen; en met de rest te doen, 't geen men, bij gelijke zwaarigheit, liever heeft, dan den vijandt te verrijken: als een felle windt, opstaande uit den Noorde, de schors des waeters komt scheuren, en een' wijdt gaapende reete, genoeg naa eijghen wensch, voor 't bootsvolk, maaken. Voorts volghd' er zoo hoogh een' vloedt op, dat de scheepen schier tweemaal zoo veel ellen diep gaande, als men gewoon is voeten nats in 't Zuidergat voor Enkhuijzen te hebben, echter daar deur, en in behouden' haavene, raakten. Ook waaren zij zoo haast niet oover, oft het ijs sloot terfcondt, en vlijdde zich in zijn eerste leegher. Al 't welke, hoewel herkoomende uit natuurlijke, en menschenbegrip niet oovertreffende oorzaken, nochtans, als nooit gezien oft gehoort, voor een' groot achtbaare wonderdaadt, en klaar bewijs der Godlijke gunste, omhelst werd, die haare waapenen van windt en waater, tot hanthaaving der rechtvaardige zaake zoo bescheijdelijk te werk stelde.

HOOFD'S *Nederlandsche Historie.*

BELEGSBIJZONDERHEDEN VAN ALKMAAR.

Ao. 1573.

Men was laatst, door 't verlies van Haarlem, ter neêr geslagen; maar 't gedrag der Alkmaarderen blies een' nieuwen moed in, en van dit gedrag zijn de bijzonderheden door eenen FORREEST beschreven. Tegen 't groot getal der Belegeraars, waren 'er weinig weerbaare Burgers, en nog minder bezettingen, nevens eenige ingesloten vreemdelingen en huislieden. Meer dan ééns stortte een gedeelte van den ouden muur, aan de noordzijde der stad, in; 't geen dan weder hersteld moest worden. Den 18den van Herfstmaand werd de stad, voornaamelijk aan den Rooden Toren, ook de Oostertoren genoemd, nu nevens dien geheelen ouden vestmuur niet meer in wezen, en aan de Friesche Poort, hevig bestormd, na dat zij beide meeren-deels tot puin geschooten waren. Vrouwen, jongens en jonge Dochters, hielpen met brandende pekkranen en hoepels, en met kookend kalkwater; waar uit het gebrek aan manschap en wapenen is af te neemen. Men bediende zich ook van steenen. De Spanjaards, zich bedienende van een stormbrug, die op tonnen dreef, kwamen zoo na, dat pikken, slagzwaarden en degens te pas kwamen, en men hen de brandende pekkranen om den hals wierp; zelfs werden zij met vlammeende takkebossen en aangestoken stroo gezengd. Tweemaal hadden de belegeraars versch volk aangevoerd; van de Burgers en Bezettingen waren 'er weinig gesneuveld; de Spanjaards waren vervolgens wel tot het beschieten der stad, maar tot geen' tweeden storm te krijgen. Den tweeëntwintigsten verlieten zij reeds eenige sterkten. Zij waren bij Ouddorp sterk gelegerd. Afgeslagen, en verder door 't rijzend water be-

lemt.

lemmerd, braken zij 't beleg eindelijk geheel op. De Burgers, ztsande het beleg huane welgemoedheid willen- de toonen, speelden 's avonds op de Groote Kerk op schalmeiën.

MARTINET, *Het Vaderland.*

Bijzonderheden uit het Haarlemmer Meirboek van
J. A. LEEGWATER, *omtrent Purmerend.*

Ten tijde zijner Grootmoeder, was 'er maar één Ko- renmolen op 't Eiland, dat verscheiden Dorpen had en nog heeft, en wel in het Dorp *Schermer*; 't maalloon van een zak zaad was een oortjen, en de luiden haal- den eieren uit 't nest, om 't maalloon te betaalen. Er was een gemeene oven op 't westeind van *de Rijp*, daar men bij beurte in bakte, om 't bakloon te bespaaren. Een man ging met een mandje met tweeëndertig eie- ren en drie kop boter van *Graft* naar *Alkmaar*, en ver- kocht dat voor twee stuivers, 't geen, naar der Buuren zeggen, een goede prijs was. De huislieden van *Scher- mer* waren in zijne jeugd nog ruuw van zeden, en 'er waren weinig huizen, die schoorsteenen, of een' bekwa- men zolder of vloer hadden. De *Schermer*-eilanders maak- ten oirspronglijk eene volkplanting uit van onbekende menschen. — Maar hoor nu nog iets van 't magtig *Amstel- dam*! Hij verhaalt van eenen tijd, en die kan 'er zeer wel geweest zijn, dat 'er niet meer dan één goudsmid in die stad was, ook maar één steenhouwer en één koekebak- ker; dat de steenhouwer 'er nog onder moest metfelen, en de koekebakker ook roggenbrood moest bakken, om den kost te hebben. Van de *Schermerhornsche* vrijster- markt spreken we niet, en LEEGWATER zwijgt 'er ook

D

van!

van. Men heeft 'er een Pinksterbloem gezien, een versierend meisjen, 't geen door vier andere welgekleedde meisjens op eene burrie gedraagen werd; en merk hier de overeenkomst met het op een schild heffen der oude Erijsche Veldheeren.

MARTINET, *Het Vaderland.*

REDENEERENDE HISTORISCHE STIJL
VOOR LEVENSBESCHRIJVINGEN.

JOOST VAN DEN VONDEL

Was te *Keulen* geboren op den 17den Nov. 1582 en, nog een kind zijnde, met zijne ouders, JOOST VAN DEN VONDEL of VAN VONDELEN en SARA KRANEN, die der Doopsgezinden belijdenis toegedaan waren, getrokken naar *Amsterdam*, waar hij, tot aan zijnen dood toe, gewoond heeft: zoo dat hij, gelijk FRANCIVS sprak, zijne geboortestad tot geen' meerderen luister en sieraad verstrekt heeft, dan ons *Amsterdam*, welke hij als zijne geboortestad aanmerkte. Hij verdient, derhalven, eene voorname plaats onder de *Amsterdamsche* Dichters. Naauwlijks was hij der kindsheid ontwasfen, of toonde reeds zulk een' trek tot de Dichtkunst, dat HOOPT hem, in zekeren brief, uit *Florence*, in 't jaar 1600 gefchreeven, telde onder de *Amsterdamsche* kunstoeffenaars,

Die toen al toonden, wat z' hier namaals zouden zijn.

In 't jaar 1612. gaf hij zijn eerste Tooneelfpel, *Pascha* genaamd, in 't licht, welk op de *Brabandsche* Kamer, tot zijn:

Zinspreuk voerende: *Uis levende jonst*, openlijk vertoond werd. Hij leerde de Latijnsche taal, toen hij al zesën-
twintig jaaren bereikt had, en gaf in 't jaar 1625 de
Amsterdamsche Hekuba uit, die, uit de *Troades* van SE-
NEKA, met hulp van den Drosfaard HOORT, in prose
vertaald, en door hem in verzen gebragt was. Zijn
Palamedes kwam in 't zelfde jaar te voorschijn, P. B. L. s
schijnt te zeggen, dat het nog op de oude Kamer ge-
speeld werd, in deeze woorden:

*'t Is waar, dat Staat, noch Kerk dien aanfoot heeft
geleeden,
Die de eene, en and're door der Dichtren vinnigheden
In Palamedes en Iphigenia lêt
Op de oude Kamer,*

Doch BRANDT leert ons, dat het, hier ter Stede, niet
voor 't jaar 1665 openlijk werd vertoond; toen de oude Ka-
mer lang verdweenen was. De geschillen met de Amsterdams-
sche Kerkelijken, die in 't jaar 1626 ontstonden, gaven
onzen Dichter, vier of vijf jaaren achterëen, gelegen-
heid, tot het maaken van verscheiden Hekeldichten. On-
dertusschen deed hij eene reis naar *Deenemarken*, om
eenige schulden in te vorderen; waarin hij echter kwa-
lijk slaagde. In 't jaar 1632 ondernam hij den togt van
KONSTANTIJN naar *Rome*, in een uitvoerig Heldendicht,
te beschrijven. Hij arbeide hieraan eenige jaaren, met
ongemeenen ijver, en las er nu en dan een gedeelte van
voor, aan zijne beste vrienden. Doch de dood zijner
Huisvrouw MARIA DE WOLF deed zijnen lust derwijze
verflaauwen, dat hij eindelijk een' weérzin in 't werk
kreeg, en er zoo veel misstals in vond, dat hij 't ver-
scheurde. Zich, midlerwijl, ook eenigzins in de Griek-
sche taalen geöefend hebbende, begaf hij zich wederom aan
het dichtren en vertaalen van Treurspelen. In 't jaar 1637
wijdde hij den nieuwlings gebouwd Schouwburg in,
met zijnen voortreffelijken *Gijsbracht van Amstel*. Hij
vertaalde, met behulp van den geleerden ISAAK VOSSIUS,

en op aanrading van den grooten opbouwer der geleerdheid, en bijzonderlijk der Dichtkunde, den Advokaat JOAN VECHTERS of VICTORIJN, zelv' ook een Dichter, de *Electra* van SOPHOKLES uit het Grieksch; en dichtte het Treurspel van *de Maagden*, in welk laatste hij de eerste openbaare blijken gaf van zijne zucht voor de Roomsche Kerk, tot welke hij in 't jaar 1639 overging. Sedert stond hij deezer Kerke, met zijne penne, ten dienst, en schreef zijne fraaiste en krachtigste Dichtstukken, onder welken de *Altaar-geheimnissen* uitmunten, tot verdediging haarer leere. Hij bragt ook *Virgilius* in zuiver Nederduitsch onrijm over, en dichtte, van tijd tot tijd, verscheiden Treurspelen, behalven een Landspel, *Leeuwendaalers* genaamd, op den eeuwigen vrede met Spanjen, van 't jaar 1648. Een zijner Treurspelen, *Lucifer* geheeten, werd, door toedoen der Predikanten, van het Tooneel geweerd, 't welk zijne hekelpen, die dikwijls tegen de Gereformeerde Kerklijken gescherpt geweest was, op nieuw gaande maakte. Zijne *Marie Stuart*, waarin ELIZABETH, Koninginne van *Engeland*, met de haartelijkste verwen afgemaald was, had hem reeds te voren doen verwijzen in eene boete van een honderd en tagtig guldens, die de Boekverkoper, ABRAHAM DE WEES, voor hem betaald had. In 't jaar 1657 gaf hij *David's Harpzangen* uit, en ondernam, in 't zelfde jaar, eene tweede reis naar *Deenemarken*, om betaaling te vorderen van zijn zoons schulden. 't Kwam nu met zijne middelen van bestaan zoo bekrompen om, dat hij, vermoedelijk, tot armoede vervallen zou zijn, zo hij niet, door voorspraak van goede vrienden, en gunst van Burgemeester CORNELIS VAN VLOOSWIJK, in 't jaar 1658 met eene Boekhoudersplaats in de Bank van Leeninge voorzien geworden ware. Dit ambt, 't welk zes honderd en vijftig guldens 's jaars opbragt, werd nogthans slecht door hem waargenomen; besteedende hij den tijd, dien hij aan zijn boek behoorde doorgebracht te hebben, tot het maaken van verzen. Hij behield het nogthans tien volle jaaren, en werd toen, met behoudenis van zijne wedde, ontslagen. Terwijl hij nog in de Bank zat, kwamen 'er wel agt of negen Treurspelen

spelen van hem in 't licht; van welken de meesten, of omdat zij Bijbelstof behelsden, of om andere redenen, ook, zoo men wil, uit afgunst van eenen der hoofden van den Schouwburg, JAN VOS, indien ik mij niet bedriege, nooit of zeldzaam, ten toonele gevoerd zijn. Zijne Treurspelen, die t' eenigen tijd op den Schouwburg zijn vertoond, waren: *Gijsbrecht van Aemstel*, *Palamedes*, *Electra*, *Jozef in Dothan*, *Jozef in Egypte*, *Jozef in 't Hof*, welk laatste, met hulp van den Secretaris DANIEL MOUTERT, en van den Advocaat JOAN VICTORIJN OF VECHTERS, uit het Latijn van HUGO DE GROOT was overgezet; *de Gebroeders*, *de Leeuwendaalers*, *de Maagden*, *Salmeus*, *Faeton*, *Jephtha*, *David in Ballingschap*, *David Hersteld*, *Salomon*, *Samson*, *de Batavische Gebroeders* en *Edipus*. De *Lucifer* is slechts tweemaal vertoond. In de jaaren 1662 en 1663 waren 'er drie werken van heilige stoffen van hem in 't licht gekomen: *Bespiegelingen van God en Godsdienst*, *Johannes de Boetgezant* en *Heerlijkheid der Kerke*. Te vooren had hij *Virgilius* in verzen gebragt, en in 't jaar 1671 gaf hij de *Herschepingen van Ovidius* in Dicht uit: doch in deeze twee werken, en vooral in het laatste, bespeurde men tastbaare blijken van 's mans verzwakkenden Dichtgeest. Hij bereikte nu drie en tagtig jaaren. Ook kwam 'er seker niets uitvoerigs van hem te voorschijn; en na 't jaer 1674 liet hij de poëzij geheellijk rusten; ook begaf hem de gang allengskens. In dien toestand ontving hij veel verkwikking uit het bezoek van goede vrienden, die hij met hartelijke handdrukking en een *god loon 't*, plagt te bedanken. Eindelijk stierf hij van verzwakking, na dat hij, met weinige ziekte, slechts agt dagen het bed gehouden had; op den vijfden Februarij des jaars 1679; op den agtsten werd hij in de Nieuwe Kerk ter aarde gebragt; door veertien Dichters of Liefhebbers der Poëzij, aan ieder van welken een zilveren penning, voerende aan de eene zijde 's mans beeldenis, en, aan de andere zijde, een zingenden zwaan, met dit bijschrift: DE OUDSTE EN GROOTSTE POËT, vercéerd werd. Doch zijne zerk, niet ver van 't choor, naar de zuider- of damdeur toe, gelegd,

legd, droeg geen gedenkteken, tot dat, omtrent drie jaaren na 's mans overlijden, de Heer JAN SIX, Heer van *Wimmenum en Vromade*, toen oud Scheepen en Raad deezer Stad, een graffchrift op de zerk deed houwen.

Bij zijn leven kwamen hem, naar zijn eigen oordeel, niemand nader dan VOLLENHOVE en ANTONIDES. Na zijnen dood heeft men zijnen geest en zwier van dichtens, mogelijk, in niemand volkomener zien herleeven, dan in HUBERT CORNELISZON FOOT.

J. WAGENAAR, *Beschrijving van Amsterdam.*

DEFTIGE HISTORISCHE STIJL

VADERLIEFDE VAN OPPIUS

„Opmerkelijk is het,“ schrijft VELLEJUS PATERCOE
 ZUS, „dat de trouw der vrouwen allergrootst, der vrij-
 „gelaatenen middelmatig, der slaaven van geringe be-
 „duidenis, doch der zoonen van de verweezenen vol-
 „strekt geene was;“ voegende hij bij deeze opmer-
 king, ten aanzien der laatsten, nog deeze allerschriklijk-
 ste reden: „Zoo moeilijk valt den mensch alle uitsfel
 „eener opgevatte hoop.“ De algemeenheid van deeze
 ontzettende opmerking vinden wij nogthans ter cere der
 ouderliefde gelukkiglijk wederproken, niet slechts door
 c. ROSIDIUS GETA, die zijn leven verschuldigd was aan
 zijnen zoon; maar ook door OPPIUS, wien het mogt ge-
 bega

beuten, *Rome*, als een andere *ANCHISES Troije*, te ont-
 komen. De zoon des eerstgenoemden gaf voor, dat zijn
 vader wanhoopige handen aan zich zelven had geslagen;
 liet een houtmijt verbranden op den voorhof van zijn
 huis, doch bragt zijnen vader veilig over op een bui-
 tenverblijf, alwaar hij zich, door een pleister op het
 ééne oog, gansch onkenlijk maakte; doch hetwelk hem
 eindelijk het gezicht zelve kostede. — De zoon van den
 laatstgenoemden kon zijnen vader, stokoud van jaaren en
 des levens zat, niet overreeden om behoud te zoeken
 in de vlucht; hij nam hem dan, zijnes ondanks, als een
 tweede *ENEAS*, op de schouders; droeg hem, meêr ge-
 lukkig dan wel veilig, het woedend *Rome* uit; vervolg-
 de voorts met hem den weg naar strand, hem nu eens
 ondersteunende bij zijnen wankelenden gang, dan weder
 draagende op zijne schouders, en zag eindelijk zijne va-
 derliefde met het verruklijkst loon, met de behouden over-
 komst van den grijzen *OPPIUS* op *Sicilie*, vergolden.

STUARTS *Romeinsche Historie*.

D E

DOOD VAN C I C E R O.

De aanvoerer van het krijgsvolk was *POPILIUS*;
 een Krijgstribuun, dien *CICERO* te vooren had ver-
 dedigd en gered in een rechterlijk halsgeding. Deeze
 den stoet van *CICERO* achterhaald hebbende, en voor des-
 zelfs tegenstand vreezende, wyl hij slechts met eenige
 krijgsluiden was vooruitgerend, schreeuwde: „dringt
 op, mannen! die achter zijt!” niet omdat hij terstond

D 4

ver:

versterkt kon worden, maar om de slaaven van CICERO bevreesd te maaken. Dezelfen hadden zich ook terstond bereid betoend tot eene trouwe en dappere verdediging van hunnen waarden Heer; maar CICERO zelf had hun geboden, de draagbaar neder te zetten, en hem over te laaten aan het lot, hetwelk hem was beschooren. Dit door hun gedaan zijnde, stak hij het hoofd buiten de draagbaar over; hield daarbij, naar gewoonte, de linkerhand aan zijne kin, zag het krijgsvolk met onverschrokken gelaat aan, en zeide tot den Hopman HERENIUS, die hem den slag dreigde toe te brengen: „ Treë na „ der, oud soldaat! en houw slechts toe, indien gij dit „ maar kunt!” HERENIUS sidderde en aarzelde. „ Wat „ zou 't geweest zijn, indien ik uw eerste offer was „ geweest?” voerde hem CICERO toe, terwijl het overige krijgsvolk de handen voor de oogen hield, het bleek, mager en ongedaan gelaat van zulk eenen man niet kun- nende aanschouwen. HERENIUS volvoerde nu zijnen afschuwelijken last, door eenen driemaal herhaalden slag, op de afschuwlijkste wijze. Nu was de schrik ook weg bij 't krijgsvolk, en hernam woeste wreedheid de oude plaats. Men hieuw hem ook de handen af, omdat zij tegen ANTONIUS geschreeven hadden, en voerde ze nevens het hoofd terstond naar Rome, als het allerangenaamst offer, hetwelk aan den Drieman kon worden aangeboden.

STUART, *Romeinsche Historie.*

T E L E M A C H U S

op het eiland van Calypso.

Terwijl dat MENTOR dus sprak, vervolgde hij zijnen weg naar den zeekant. TELEMACHUS, die nog niet sterk
ge

gandeg was, om hem van zelf te volgen, was reeds zoo sterk, dat hij zich zonder tegenstand liet leiden. MENERVA, altijd verborgen onder de gedaante van MENTOR, deed TELEMACHUS, hem onzichtbaar met haar schild bedekkende, en een' goddelijken straal om hem heen verspreidende, een' moed gevoelen, dien hij nog nooit gewaar geworden was, sedert hij op dit eiland was geweest. Eindelijk kwamen zij op eene plaats van dit eiland, alwaar het strand scherp was; 't was een rots, die geduurig door de schuimende zeegolven geslagen werd. Zij bezagen van deeze hoogte, of het schip, dat MENTOR gebouwd had, nog op dezelfde plaats ware, maar zij werden een droevig voorwerp gewaar.)

De Liefde was leevendig geraakt, ziende dat deeze onbekende grijsaart niet alleen ongevoelig was voor zijne schichten, maar hem daarenboven TELEMACHUS benam; hij weende van verdriet, en ging CALYPSO, dwaalende in de duistere en schaduwachtige boschen, opzoeken; zij kon hem niet zien zonder verzuchten; bevond, dat hij al de wonden van haar hart weder openen zou. De Liefde zeide tegen haar: zijt gij eene Godin, en laat gij u overwinnen van een zwak sterflijk mensch, die gevangen is in uw eiland? Waarom laat gij hem vertrekken? ó Ongelukkige Liefde! antwoordde zij, ik wil niet meer luisteren naar uw' verderflijken raad; gij zijt het, die mij getrokken hebt uit eene zachte en diepe rust, om mij neder te storten in een' afgrond van ongelukken. Het is nu gedaan. Ik heb gezwooren bij de onderaardsche wateren van Styx, dat ik TELEMACHUS zou laten vertrekken; JUPITER, de vader der Goden zelf, zou zich met al zijne magt tegen deezen ontzachtlijken eed niet durven aankanten. TELEMACHUS vertrekt uit mijn eiland; vertrek gij ook, verderflijk kind! gij hebt mij meer kwaads gedaan dan hij.

De Liefde zijne traanen afdroogende, glimplagchte op eene valsche en kwaadaartige wijze. In waarheid, zeide hij, zie hier eene groote verwarring; laat mij begaan; volg uw' eed; kant u niet aan tegen het vertrek van TELEMACHUS; noch ik, noch uwe Nijmphes hebben ge-

zwooren bij de wateren van *Sitys*, hem te zullen faaken verrekken. Ik zal haar het voorneemen inboezemen, om het schip, 't geen MENTOR met zoo veel spoed gemaakt heeft, in brand te steeken; zijne naarstigheit, die u verbaasd heeft, zal vruchtloos zijn; hij zal op zijn beurt verbaasd zijn, en hem zal geen middel overig zijn om ons TELEMACHUS te ontrukken.

Deeze vleiënde woorden deeden de hoop en de blijdschap doordringen tot in den grond des harten van CALYPSO. Gelijk een zuide wind door haare koelte door de hitte des zomers afgematte kudden, op den oever van een stroomende rivier, verkwikt, alzoo stilde deeze reden de wanhoop der Godiane; haar aangezicht werd helder, haare oogen werden lieflijk; de naare zorgen, die haar hart verteerden, vlooden voor een oogenblik verre van haar; zij hield stand; zij lachte, en vleiëde de dwaaze Liefde, en door hem te vleiën bereidde zij nieuwe smelten voor zich zelf.

De Liefde, te vrede met haar overreed te hebben, ging van gelijken om de Nymphen te overreeden, die dwaalende en verstrooid waren op de bergen als eene kudde schaapen, die de woede van verhongerde wolven verte van hunnen herder heeft doen vluchten. De Liefde vergaderde haar wederom bij een, zeggende: TELEMACHUS is nog in uwe handen; spoedt u, om het schip in brand te steeken, 't geen de roekeloze MENTOR togetakeld heeft om te vluchten. Terstond ontstaken zij toortsen, zij liepen naar den oever, en zij schudden haare losse hairen even als Wijnpaapinnen. De vlam ging aanstonds op, en verteerde het schip, hetgeen van droog en harsachtig hout gemaakt was. De wolken van rook en vlam verheften zich tot boven in de wolken. TELEMACHUS en MENTOR werden deezen brand van de rots gewaar, en hoorden het gekrijt der Nymphen; hierdoor werd TELEMACHUS aangelokt om zich te verblijden: want zijn hart was nog niet ten vollen geneezen, en MENTOR bemerkte, dat zijne hartstogt was als een niet wel uitgebluscht vuur, 't geen van tijd tot tijd onder de asche komt en gloeiënde vonkjen opwerpt. Zie daar dan, zei-

de

De **TELEMACHUS**, mij weder in de banden gekluisterd; ons is geen hoop meer overig om dit eiland te verlaten. **MENTOR** zag wel, dat **TELEMACHUS** wederom in al zijne zwakheden zou vervallen, en dat hij geen oogenblik tijds moest verliezen. Hij bespeurde van verre, in 't midden der baaren, een schip dat ten anker lag, en het eiland niet durst naderen, alzoo al de stuurlieden wisten, dat het eiland van **CALYPSO** voor alle sterflijke menschen ontoegankelijk was. De wijze **MENTOR** zocht terstond **TELEMACHUS**, die gezeten was op den kant van eene rots, smect hem in zee, en wierp zich daar bij hem. **TELEMACHUS**, verbaasd door deezen val, kreeg zeewater in het lijf, en werd een speeltuig der baaren; maar tot zich zelve komende, en **MENTOR** ziende, dié hem de hand bood om in 't zwemmen hem te helpen, dacht hij noggens anders om, dan om van dit noodschiklijk eiland afte wijken.

De Nymphen, die geloofd hadden, hem gevangen te zullen houden, verheften een verwoed gekrijt, kunnende niet meer hunne vlucht beletten. **CALYPSO**, niet te troosten, keerde naar hare grot, die zij met een jammerlijk gehuil vervulde. De Liefde, die zijn zegepraal veranderd zag in een schandelijke nederlaag, verhief zich in 't midden der lucht, en zijne vleugelen beweegende, vloog hij naar het boschjen van *Idalle*, waar zijne wroede moeder hem verwagte.

PENELOPE, Gevallen van Telemachus;

VER:

V E R H E V E N S T I J G

M O R G E N G E D A C H T E

De zon rijst door het morgen-rood met eenen luister en majesteit, bij dewelke op aarde niets te vergelijken is. Haare koesterende stralen verkwikken all' wat adem heeft: op de komst der aangename Lente herleeft de geheele Natuur. — Maar de mensch, wiens voorrecht eigenlijk in denken bestaat, zoekt enkel genieting: en met dit genot te vreden, is het hem onverschillig, of de Zon rond, of van eene andere gedaante zij. — De wisselende Maan verdriift de duisternis van den nacht, geevende den bewoeneren der Aarde gelegenheid, haare schoonheid nsauwkeurig te beschouwen. — Een Hemel vol schitterende sterren zou voor den onãandoenlijksten mensch een verrukkend tooneel zijn, bijãldien de grillige mensch slechts verrukt kon worden door iets, het geen hij gisteren en ergisteren reeds gezien heeft. Van hier, dat hij de groote werken der scheppinge ziet, zonder iets daarbij te denken; want achte hij het slechts der moeie waardig, eenigzins na te denken, en te letten op die voorwerpen, welhaast zou het eene denkbeeld, het eene besluit, op het andere volgen. — Veel weeten strekt anderszins ter voldoeninge van de menschelijke eerzucht; maar wanneer hij zijne onkunde in zaaken van zoo veel belang, bij elk gesprek over het waereldstelsel ontdekt, dat alleen schijnt zijne eerzucht voor deeze grievende veroormediging gevoelloos te zijn. Het bloot aanschouwen van de Maan bewijst onwederस्पreeklijk, dat zij een kloot is, die het licht alleen van de Zon heeft. Wanneer zij
zich

Zich omtrent in eene regte lijn tusfchen de Zon en de Aarde bevindt, dan is het verlichte halfmond van de Aarde afgekeerd: en wij zien geen Maan, dewijl alleen haare donkere helft naar de Aarde toe gekeerd is. In dit geval gaat zij in dezelfde landftreek met de Zon op en onder: en wij noemen haar alsdan Nieuwe Maan. Dage lijks verwijdert zich onze Maan in haaren loop omtrent dertien graaden van de regte lijn, die men onderstellen kan van de Aarde tot de Zon getrokken te zijn. Naar maate zij zich van deeze regte lijn meêr verwijdert, wordt een grooter gedeelte, van 't geen naar de Zon toegekeerd en door haar verlicht is, op de Aarde zichtbaar; tot dat zij, na omtrent zeven dagen, een vierde gedeelte van haaren loopkring voltrokken heeft, en van de regte lijn afgeweeken is. In dit geval zien we nog maar de helft van het verlichte halfmond der Maan, terwijl de andere helft geheel naar de Zon toegekeerd is, en het donkere gedeelte geen licht altoos op de Aarde terugkaatst: zij gaat dan te middernacht onder, en wij hebben het Eerste Kwartier. Naar maate zij vervolgens wederom in haaren loop tot de regte lijn nadert, naar maate neemt ook haar licht toe, tot dat zij, na verloop van zeven dagen, van 't Eerste Kwartier af gerekend, bijkans regt tegen over de Zon te staan komt. Dan is het, dat het geheele halfmond, zoo als hetzelfde door de Zon verlicht is, op de Aarde zichtbaar wordt; de Maan gaat alsdan in het oosten op, ten zelfden tijde, wanneer de Zon in het westen ondergaat, en wij hebben Volle Maan. In den daaraan volgenden loopkring neemt haar licht weder in de helft af, gelijk het in de eerste helft was toegenomen. Deeze af- en toeneemende wifeling van het licht der Maan bewijst haare klootronde gedaante; het bewijst tevens, dat zij in zich zelve een donker ligchaam is, het geen zijn licht van de Zon ontleent. Ware de Maan vlak, gelijk eene ronde fchijf, dan moest zij in die geheele helft van haaren loopkring, waarin zij verder dan de Aarde van de Zonne verwijderd is, zich beftendig als eene volle Maan vertoonen.

en in de andere helft geduurig onzichtbaar zijn. Men zou haar dan volkomen, of in 't geheel niet zien.

N. SCHMIDT, *Befchouwing van het Waereldgeftel.*

NACHTGEDACHTE.

Balfemende slaap! Aangename herfteller der vermoede Natuur! — Hij is gelijk de waereld, vaardig om zija bezoek afteleggen waar de fortuin lagcht, maar verzaakt de ongelukkigen; hij ontvlucht gezwind op domsichtige wicken den ellendigen, en strijkt neder op oogleden, die met geene tranen besmet zijn.

Ik ontwaak, als gewoonlijk, uit een korte en ongerustte sluimering. Hoe gelukkig zijn zij, die niet meêr ontwaaken! Echter zou dit zoodanig niet zijn, indien de droomen ook het graf konden ontrufften. Ik ontwaak, oprijzende uit eene onftuimige zee van droomen, daar mijn, gefolde geest, fchibbreuk lijdende, en door golf op golf van ingebeelde ellende ginds en herwaards geflingerd, zija ftuur, de reden, verlooren had; hoewel nu van mijne verbijftering bedaard, is het alleen tot verwifeling van fmaat: ô bittere verwifeling! daar een ftreng lot voor nog ftrenger plaats maakt. De dag is te kort voor alle mijne ellenden, en de nacht, in het toppunt zijnet duifterheid, zonneschijn, vergeleken bij de naarheid van mijn lot

De nacht, die donkerziende vorst, ftrekt thans van zijnen zwarten troon, in ftraalooze Majeffeit, zija looden fcepter uit over eene fluiimerende waereld. Wat doodsche ftilte! wat diepe duifternis! Het zoekende oog.
noch

noch het luisterende oor, kan eenig voorwerp vinden. De schepping slaapt. Het is of de algemeene aderslag des levens stil staat, en de natuur eene verpoozing maakt. Ontzachlijke verpoozing, die haar einde profeteert! en ach! dat haare profetie haast vervuld worde! ô Noodlot! laat het gordijn vallen, ik kan niets meer verliezen.

Gij Stilte en Duisternis! staatige zusters! tweelingen van den ouden nacht! Gij, die de tedere gedachten opkweekt tot redeneering, en op redeneering een standvastig besluit vestigt, die grondzuil van 's menschen waare Majesteit! ô staat mij bij! In het graf zal ik u danken! In het graf, uw koninkrijk, daar zal u dit ligchaam, als eene offerande op uw vreeslijk altaar worden toegewijd. Maar waarom u aangeropen? — ô Gij, die de allereerste stilte vluchten deed, toen de blijde Morgensterren de wordende waereld toejuichten! ô Gij, wiens woord, uit de dikke duisternis, de zon, die vonk deed voortschieten! tref zoo ook mijne ziel, op dat zij wijsheid voortbrengt; mijne ziel, die tot u, haare toevlucht, haar schat, yliedt, gelijk de vrekken tot hun goud, terwijl anderen slaapen. Zend toch door dit duister der natuur en der ziele, door deezen dubbelen nacht, een straal van mededoogen, om mij te verlichten en te vervrolijken! Gelei mijnen geest, een' geest die zoo gaarne zijn jammer ontwijken wilde, door de verschillende tooneelen van leven en dood, en laat ieder dier tooneelen hem met de edelste waarheden bezielen, welken ieder van hen oplevert. Beziel ook niet minder mijnen wandel, dan mijn gezang. Leer mijne rechtzinnigste rede de reden; leer mijn' oprechtsten wil de oprechtheid kennen, en bevestig mijn vast besluit, om mij de wijsheid toe te wijden, en haar mijne verouderde achterstallen te volendoen. Ach! laat de spool van uwe gramfchap, uitgegooten op dit ongelukkig hoofd, toch niet vergeefsch zijn uitgegooten.

De klok slaat één; wij bemerken den tijd alleenlijk door zijn verlies; 't is dan wijslijk van den mensch gehandeld, hem eene tong te geeven. Dit plechtig geluid greft mij, als of een Engel gesproken had. Hoor ik
wél,

wel, zoo is het de doorklok van mijne verloopene uren! waar zijn zij? bij de jaaren vóór den zondvloed. Dit is de leuze, dat ik mij moet haasten; en hoe veel is er nog te verrichten! Mijne hoop en vrees springen met verbaasdheid op, en zien over den bekrompen oever van het leven naar beneden, — en waarin? in den grondeloozen afgrond; in eene geduchte eeuwigheid; eene eeuwigheid! hoe zekerlijk de mijne. — En kan die eeuwigheid mij toebehooren? mij, armen afhangeling der gunste van een enkel uur?

Hoe arm, hoe rijk, hoe gering, hoe heerlijk, hoe samengesteld, hoe verwonderlijk is de mensch; en hoe verre boven alle verwondering verheven is Hij, die hem zoodanig vormde, die in zijn maakfel zulke vreemde nimmersten deed samenloopen; in den mensch, door de zeldzaamste vermenging van verschillende natuuren, de keurigste verbinding van verre van elkander afgelegene waerelden, een uitmuntende schakel in de eindelooze keten der wezens; geplaatst op een' gelijken afstand, tusschen het niet en de Godheid; een hemelsche straal, doch verzwakt en ingetrokken; hoewel verzwakt en ontëerd, steeds Godlijk; eene snaauwe, eene kleine schets van volstreckte grootheid; een broos kind van stof; een erfgenaam der heerlijkheid; magteloos en onsterfelijk; een infect, doch eeuwig; een worm, — eene Godheid! Ik beef op de beschouwing van mij zelve, ik verlies mij in mij zelve. Mijne ziel, in haar eigen verblijf een vreemdeling, zweeft op en neder, ontzet, verbaasd en verwonderd over zich zelve. Hoe waggelt hier de rede! ô! Welk een wonder is de mensch voor den mensch, zegenpraalende in zijne ellende! wat vreugd! wat schrik! Beurtelings verrukt en beroerd, wat kan mijn leven, wat mijn bestaan vernielen? geen vermogen van een Engel kan mij aan het graf ontrukken; legioenen Engelen kunnen mij in het graf niet houden.

Dit is meer dan gisning; alles strekt hiervan ten bewijze. Hoewel mijne ziel, terwijl de slaap zijne zachte heerschappij over mijne leden uitstreckte, met grilzieke sprongen, langs betoverende velden huppelde; of treurende

rende, in het duister van ongebaande boschen, dwaalde; of, plotseling van eene rustige stijle nedergeploft, beangst, door vuile poelen zwom, of tegen klippen opklauterde; of op ligte winden zweefde, onder vreemde gestalten, woeste voortbrengfels van het brein: die onophoudelijke vlucht, echter, hoe spoorbijster ook, getuigt, dat mijne ziel van verhevener natuur is, dan alle logge aarde, die wij betreden; dat zij werkzaam, vuurig, altoos stijgende en onbeperkt, door den val van haaren groven metgezel ontkluisterd wordt. Zelfs de stille nacht verklaart mijne ziel onsterflijk; zelfs de stille nacht verkondigt een' eeuwig dag. De Hemel bestiert alle voorvallen tot welzijn van den mensch; de domme slaap zelf onderricht; ook verrichten de ijdele droomen hun spel niet te vergeefs. —

YOUNG *Nachtgedachten*, vertaald door LUBLINK, I. Deel.

JESUS, na zijne opstanding aan het Meir Tiberias.

JESUS was van *Thabor* afgekomen, en stond thans aan den oever van het Meir *Tiberias*; naast hem stonden Engelen, alleen gezien door hem. Zij bragten de boodschap uit waerelden; zij hoorden suelle bevelen, die het lot der waerelden beslisen. Anderen traden toe en anderen keerden zich om; zij spoedden, beladen met bevelen, over welke zij verhaasden, over welke wij ook eens, als de sluier des eeriten levens ons ontvallen is, als de geest der sluimerende dooden de hemelsche luchtstreek doorzweeft, verbaazen zullen. De morgen-schemering was opwaards gestegen, en een heldere nevel verzachte de stralen van den opkomenden dag, een sluier uit glans en witten damp geweeven, Rust
E was

was op de velden in het rond; zacht-ademende stfte was uitgegooten. Langzaam zichtbaar gleed een bootjen vol vrienden, uit den liefelijken damp van den opkomenden dag. Naakt stond, bij het overhangend net, voor in het bootjen, CEFAS. Rondôm zaten, met een zilverhaarig hoofd, BARTHOLOMEUS. LEBBEUS leunende op een' riem, met een vol vreugd-uitschitterend oog, de tweelingbroeder, met vrolijke gelaatstrekken, zelfs NATHANAËL; dan zaten de zoonen van ZEBEDEUS; JAKOBUS met de gedachten in den Hemel; JOANNES denkende aan CHRISTUS op de aarde. Daar zij nader aan den oever komen zien zij den Middelaar, maar zij onderkennen hem niet; echter eerbiedigen zij den staatigen vreemdeling, die daar in den morgen verzinkt in vrolijke gerustheid, en zich over zijne gedachten verblijdt.

JAKOBUS. Van alle de wandelaars, die de afgoden van *Griekenland*, of beelden van gindschen zevenmondigen stroom verlieten, om de plechtige viering van het Pascha met ons bijteewonen, en de Psalmen des Tempels te hooren, zag ik niemand, zoo vol verhevenheid der ziel! — JAKOBUS zeide het, en DIDYMUS sprak: ô! Dat Hij, dien wij zien, dat de Wandelaar, een uit de verrijzenis, en thans met den morgenstond gekomen ware, om blinkender aan ons te verschijnen, dan heldere dagen der aarde, dan zonnen kunnen verlichten! Met een scherp oog, LEBBEUS! ziet gij hem aan, met het onafkeerbaar oog des onderzoekers.

LEBBEUS. Ach! die gelaatstrekken des stervelings, die een hemelling is, die, die beschouw ik, ô THOMAS! ik verwacht de vlugt, die de wandeling neemen zal, wellicht zoo spoedend, dat mijn oog die niet ziet.

Maar de vreemdeling spreekt met hun: Hebt gij spijs mijne kinderen? — zij hadden dien nacht vergeefsch gevischt; zij hadden geene spijs. Toen zeide de onbekende: Werpt het net aan de rechterzijde van het Schip; dan zult gij vinden.

En zij wierpen het net uit, en konden het niet optrekken, door de menigte der vischen. Met meer verwagtingen vestigde thans LEBBEUS, vestigde THOMAS, het

het nasporend oog op den onbekenden. Doch de school (*), die het net daar, waar de vreemdeling het zeide, en zoo snel belaadde, toonde den Middelaar aan JOANNES. Blijmoedig riep hij: Het is de Heer! — Toen CEFAS vernomen had, dat het de Heer was, spoedde hij, en omgordde zich met een linnen onderkleed; hij wierp zich in de zee; zwom snel naar den oever, vol onrustige begeerte, om CHRISTUS nader te zien. Hij zag hem, onderkende hem. De anderen spoedden in de boot; zij trokken het net met de vischen over; traden aan land, en onderkenden, verstonnd door blijdschap, den Middelaar. Brood, en koolen, en vischen op de koolen lagen voor hun op den oever. De Middelaar sprak: Brengt ook van de vischen, die gij gevangen hebt! En snel sprong CEFAS weder in het water; hij trok het zwaare net, vol groote vischen, dat nothans niet scheurde, op het land, en levén weemde in het net.

JEZUS. Komt en houdt nu den maaltijd! zij hielden dien. Vertrouwelijk, met liefde, zat hij onder hen, die vol blijdschap waren, aan den oever, en reikre hun spijs toe. Thans was de tweede der blijde maaltijden, na den treurigen maaltijd voor zijnen dood, geëindigd; En zij wandelden heen, langs het strand. —

KLOPSTOKS *Mesias XIX. Gezang. (Vertaaling bij J. R. POSTER 1802. uitgegeeven.)*

GEËS.

(*) De vischen.

GEESTELIJK VERHEVEN:

1. **E**n Psalm Davids, voor den Opperfangmeester.
2. De hemelen vertellen Godts eere, ende het uytspanfel verkondigt zyner handen werk.
3. De dag aen den dag stort overvloediglik sprake uyt; ende de nacht aen den nacht toont wetenschap.
4. Geene sprake, noch geene woorden zynder, daer hare stemme niet en worde gehoord.
5. Haer richtsnoer gaet uyt over de gantsche aerde, ende hare redenen aen het eynde der werelt; hy heeft in deselve eene tente gestelt voor de sonne.
6. Ende die is als een bruydegom, uytgaende uyt zyne slaepkamer; sy is vrolik als een heit, om 't padt te loopen.
7. Haer uytgang is van het eynde des hemels, ende haer ommeloop tot aen de cynden des selven; ende niets is verborgen voor hare hitte.
8. De wet des HEEREN is volmaekt, bekeerende de ziele: de getuygenisse des HEEREN is gewis, den slechten wysheyt gevende.
9. De bevelen des HEEREN zyn recht, verblydende het herte: het gebodt des HEEREN is suyver, verlichtende de oogen.
10. De vrees des HEEREN is reyn, bestaende tot in eeuwigheyt: de rechten des HEEREN syn waerheyt, t' samen zynse rechtveerdigh.
11. Sy zyn begeerlicker dan gout, ja dan veel sijn gout; ende soeter dan honich, ende honichseem.
12. Ook wort uw knecht door deselve klaerlik vermaent; in het houden van dien is grooten loon.
13. Wie soude de afdwalingen verstaen? reynigt my van de verborgene [afdwalingen].

14. Houdt uwen knecht ook te rugge van trotsheden, laetse niet over my heerschen; dan sal ik oprecht zyn, ende reyn van grootte overtredinge.

15. Laet de redenen myns monts, ende de overdenkingen myns herten welbehaeglik zyn voor uw aengesichte; o HEERE, myn rotzsteen ende myn verlosfer!

PSALM XIX. *Uit de gewoone Nederduitsehe Overzetting.*

1. **L**oof gij Jehova, o mijn ziel!
o God! mijn God! gij zijt zeer groot!
Bekleed met eer en majesteit.
2. Gij, die in 't licht U hult, als in een kleed;
Den hemel spant als een gordijn,
3. Uwe zalen op watren zoldert,
De wolken tot uw wagen stelt;
Die wandelt op de vlerken des winds,
4. De winden tot uw boden,
De bliksems tot uw dienaars maakt.
5. Die de aarde op hare zuilen grondet,
Zo dat ze nimmer wanklen zal!
6. Gij hadt haar met de zee, als met een kleed, bedekt;
Het water oversteeg de bergen,
7. 't Vlood voor uw schelden weg;
Het vlugte ras voor uwe donder-stem:
8. 't Gebergte rees, de dalen zonken,
Ter plaats door U bepaald,
9. Gij steldet het een grenspaal vast,
Op dat het dien niet overschreed,
En de aard' op nieuws bedekte.
10. Gij stiert de bronnen in de dalen;
Zij vloeiën tusſchen bergen heen;
11. Zij drenken al het wild gedierte;
't Woud-ezel zelfs lescht zijnen dorst.
12. 't Gevogelte des hemels woont er nevens,
't Laat uit het loof zijn stemme horen.

13. Gij drinkt de bergen uit uw zalen:³
Het aardrijk wordt verzaad door uwer werken vrucht;
14. Daar gij het gras voor 't vee,
En 't kruid voor 's menschen dienst laat wasfen;
Daar gij het brood uit de aard laat spruiten,
15. En wijn die 's menschen hart verheugt:
Daar gij 't gezicht doet blinken door de zelf,
Wen 't brood des menschen hart versterkt.
16. Jehova's bomen zuigen zich vol sap,
De ceders van Libanon, door hem geplant.
17. Daar bouwt het vogeltje nest;
Des reigers huis is in de dennen.
18. Den steenbok is het hoogst gebergte,
De bergmuis is de rots een toevlugt.
19. Hij heeft de maan ter deling van den tijd geschikt,
Bekiert den ondergang der zon.
20. Beschikt gij duisternis, 't wordt nacht:
Dan voert zich al het woud-gedierte;
21. Dan brult de jonge leeuw naar roof,
En zoekt zijn spijs van God.
22. De zon gaat op; stuks pakken zij zich weg,
En legren zich in hunne holen;
23. Dan gaat het menschedom aan zijn werk,
En aan zijn arbeid tot den avond.
24. Hoe groot, Jehova, zijn uwe werken!
Gij hebt ze saam met wijsheid voortgebracht;
Het aardrijk is vervuld met uwe schatten.
25. Zie daar die groote en wijde zee;
Daar wemelt een ontelbaar heir
Van dieren, groot en klein;
26. Daar wandelen de schepen,
De zeedrochten, die gij scheert,
Om lustig daar te spelen.
27. Zij wachen al te saam op U,
Dat gij hun spijs geeft op hun tijd:
28. Gij geeft, zij famelen op;
Ge ontsluit uw hand, ze ontfangen 't goede in overvloed.
29. Verbergt-ge uw aangezicht, zij beven;
Neeft gij hun adem weg, zij sterven,
En worden — 't geen ze waren — stof.

30. Zendt ge uwen adem uit,
Zij worden nieuws gefchapen,
Zoo geeft ge aan de aard' een nieuw gelaat.
31. Jehova zij eeuw uit eeuw in geëerd!
Jehova fchep' uit zijne werken vreugd!
32. Hij, die op de aarde neêrziet, en zij beeft;
Die bergen aanroert, en zij roken!
33. Mijn leven lang zing ik Jehova's lof;
'k Bezing mijn God, zoo lang ik ben.
34. ô Mogt hem mijn gezang behagen!
Jehova zij mijn ziels vermaak!
35. De bozen worden eens van 't aardrijk uitgerooid;
Zij zullen niet meer zijn.
Loof gij Jehova, o mijn ziel!
Geloofd zij God!

PSALM CIV. *Vertaaling van H. MUNTINGHE.*

1. **R**oept uyt de kele, en houdt niet in, verheft uwe ftemme als een basuïne, ende verkondigt mynen volke hare overtredinge, ende den huyfe Jacobs hare fonden.

2. Hoewel fy my dagelijks focken, ende eenen lust hebben aan de kenniffe myner wegen, als een volk dat gerechtigheyt doet, ende het recht fynes Godts niet en verlaet, vragen fy my na de rechten der gerechtigheyt, fy hebben eenen lust tot Godt 'te naderen.

3. [Seggende] Waerom vasten wy, ende gy en fiet het niet aan? [waerom] quellen wy onze ziele, ende gy en weet het niet? fiet, ten dage wanneer gylieden vastet, foo vinder gy [uwen] lust, ende gy eyscht ftrênge-lik allen uwen arbeyt.

4. Siet, tot twist ende gekyf vastet gylieden, ende om godtlooflik met de vuyst te slaen: en vastet niet ge-lyk heden, om uwe ftemme te doen hooren in der hoogte.

E 4

5.

5. Soude het fulk een vasten zyn , dat ik verkieft soude , dat de menfche zyne ziele eenen dag quelle? dat hy zyn hoofd kromme , gelyk een bieſe , ende eenen ſak ende aſche onder [ſich] ſpreyde? ſoudt gy dat een vasten heeren , ende eenen dag den Heere aengenaem.

6. Is niet dit het vasten dat ik verkieſe? Dat gy los maakt de knopen der godtloosheyt , dat gy ondoet de handen des joks , ende dat gy vry los latet de verpletterde , ende alle jok verſcheurt?

7. Is 't niet dat gy den hungerigen uw brood mededeelt , ende de arme verdrevene in huys brengt? als gy eenen naekten ſiet , dat gy hem dekt , ende dat gy u voor uw vleesch niet en verbergt?

8. Dan zal uw licht doorbreken als de dageract , ende uwe genefinge zal ſnellik uytſpruyten : ende uwe gerechtigheyt , zal voor uw aangeſigte henen gaen : [ende] de heerlikheyt des HEEREN zal uw achtertocht weſen.

9. Dan zult gy roepen , ende de HEERE zal antwoorden , gy zult ſchreeuwen , ende hy zal zeggen : Siet [hier] ben ik : ſoo gy uyt het midden van u wechdoet het jok , het uytſteken des vingers , ende het ſpreken der ongerechtigheyt.

10. Ende ſo gy uwe ziele opent voor den hungerigen , ende de bedrukte ziele verſadigt : dan zal uw licht in de duysterniſe opgaen , ende uwe donkerheyt zal zyn als de middag.

11. Ende de HEERE zal u geduriglyk leyden , ende hy zal uwe ziele verſadigen in groote droogten , ende uwe beenderen veerdig maken : ende gy ſult zyn als een gewaterd' hof , ende als een ſprink-ader der wateren , welkers wateren niet en ontbreken.

12. Ende die uyt u [voortkomen] ſullen bouwen de oude verwoeste plaetsen : de fondamenten van geſlagte tot geſlagte [verwoestet] zult gy oprichten : ende gy ſult genaemt worden , Die de bresfen toemuert , die de paden weder opmaekt , om te bewonen.

13. Indien gy uwen voet van den Sabbath afkeert [van] te doen uwen lust op mynen heyligen dag : ende [indien] gy den Sabbath noemt eenē verluſtinge , op dat de HEE-

RE

RE geheyligt worde, die te eeren is; ende [indien] gy dien eeret, dat gy uwe wegen niet en doet, [nog] uwen eygenen lust niet en vindet, nochte een woort [daarvan] en spreekt:

14. Dao sult gy u verlusten in den HEERE, ende ik zal u doen ryden op de hoogten der aarde; ende ik zal u spyügen met de erve uwes vaders Jacobs: want de mont des HEEREN heeft [het] gesproken. •

JESAJA LVIII. *Uit de gewoone Nederduitsche Overzetting.*

GEDICHTEN VAN HIQR.

XXVI,

1. **J**OB,
2. Hoe krachtig hebt gij den zwakken geholpen, en den magreloozen arm ondersteund.
 3. Hoe treffelijk hebt gij hem, die niet wijs was, geraaden, en hemoedigd door rijkdom van troost.
 4. Maar tot wien toch hebt gij deeze woorden gericht? Wiens aanblazing was het, die u deed spreken?
 5. Met siddering zien de schimmen, de bewoners des afgronds, van onder de wateren tot Gods Majesteit op.
 6. Het doodenrijk is ontbloot voor zijne oogen, [voor hem] ligt geen deksel op den afgrond.
 7. Den hemel spant hij op den bajerd, en de aarde hangt hij aan een niet.
 8. De wateren bindt hij in zijne wolken; geen wolk barst los onder die zwaarte.
 9. Den toegang tot zijnen throon houdt hij gesloten; en spreidt een wolkengordijn daar voor heenen.
 10. Op de vlakke der wateren heeft hij een perk getrokken, tot den uitersten grenspaal van licht en van duister.
 11. De pijlaren des hemels beeven [als hij dondert,] en ontzetten zich van zijn schelden.

12. Zijne kracht beroert de onstuimige zee, zijne wijsheid verplettert haaren trots.
13. Hij blaast, en de hemel is helder; zijne hand ontziet den draak van het noorden.
14. Zie hier maar de ruimste schets zijner werken! Hoe zacht is het gefluister, dat wij daarvan hooren! Want wie zou verstaan den donder zijner Almagt?

X X V I I.

1. Hierop vervolgde Job zijn verheven gedicht op deze wijze:
2. Zó waar als God leeft, die mij mijn recht heeft benomen, de Almagtige die mijn leven heeft verbitterd:
3. Zo lang mij dit leven nog in stand blijft, en Gods adem in mijn' neus is;
4. Zullen mijne lippen geene valscheit ooit spreken, Mijne tong zal niet voortbrengen eenig bedrog.
5. Dus zij het verre van mij, dat ik u lieden gelijk geef;
Tot den laatsten snik toe werp ik mijne onschuld niet weg.
6. Mijne deugd houd ik vast; ik laat haar niet vaaren; Mijn hart verwijt mij niet mijnen voorigen leeftijd.
7. Mijn vijand zij den godloozen gelijk: die tegen mij opstaat zij als een booswicht.
8. Immers wat is de verwachting van den huichelaar, offchoon hij schatten vergadere, en God hem welvaart verleene?
9. Zal God hem hooren, wanneer bij om hulp schreeuwet, wanneer hem de angst op het lijf valt?
10. Zal de Almagtige hem tot een' lust zijn? Zal bij God aanroepen ten allen tijde?
11. Ik zal u leeren wat er in Gods magt is; wat de Almagtige doen kan zal ik niet verheelen.
12. Gijlieden zelve hebt het allen gezien; waarom geeft gij u dan toe in ijdel en waan?
13. Zie hier wat God den ondeugenden mensch tot zijn

- zijn deel geeft, welk erfloot de |geweldenaars ont-
fangen van den Almagtigen:
14. Vermeerderen zijne kinderen, zo dreigt hen het
zwaard; zijn nakroost vindt geen brood om den
honger te stillen.
 15. Het overschot van zijn geslacht heeft zijn graf in
den dood; hunne weduwen betreuren hen niet.
 16. Hij verzamele zich zilver; hij bereide zich klede-
ren, zo veel als het slijk van de straaten, zo
veel als het stof.
 17. De klederen die hij bereidde, trekt de deugdzaa-
me aan; [zija verzamelde] zilver komt den vroomen
ten deel.
 18. Het huis dat hij bouwde, is als het huis eener motte,
als een luchtig opgeslagen tent [in den Wijngaard].
 19. Rijk gaat hij slapen; 't is uit met verzamelen, hij
opent zijne oogen, hij is er niet meer.
 20. De verschrikking overvalt hem als een vloed; des
nachts steelt hem een wervelwind weg.
 21. Een oostewind rukt hem op: daar vaart hij heen;
hij stormt hem weg uit zijne plaats.
 22. Medogenloos werpt hij zich op hem; zijne gewel-
dige hand stuwt hem vluchtende voort.
 23. Nu klapt men de handen hem juichend achterna.
Nu fluit men hem uit, zijne plaats is leeg.

X X V I I I.

1. Van het zilver ontdekt men den springader; van
het goud, dat men loutert, vindt men den oorsprong.
2. Het ijzer haalt men uit de aarde; steenen smelt
men tot koper.
3. [De mensch] stelt paalen aan het donker, hij dringt
door tot dien uitersten grensmaal. Tot den grond-
steen van het duister, bij de schaduw des doods.
4. Hij klimt eene mijn op aan den voet eenes bergs:
Daar zinken zij neder buiten menschen bereik;
daar zweeven zij, vergeeten van hun voet.

5. De aarde, die van boven het brood geeft, wordt van onderen uitgewoeld, als door vuur.
6. In haare steenen woont de Sapphier; daar ligt de goudklomp verscholen.
7. Dit pad is onbekend aan den roofvogel, het scherpe oog van den havik begluurde het nooit. enz.

(Volgens de Vertaaling van H. A. SCHULTENS.)

PROPHETIE VAN NAHUM.

[Hoofdst. I. : 15.]

Hoe snellen op 't gebergt de blijde heilverkonders,
o Juda vier nu feest! voldoe verheugd van hart,
All uw' geloften nu! Nu zal geen snoode vijand
Meer trekken door uw land; hij ligt geheel geveld.

[Hoofdst. II. ; 1.]

Maar tegen u is reeds het moordend heir in aantogt
De vestingen versterkt: de wachten uitgezet!
De wapens aangegord! de magt bij een getrokken,
2. Ja *Jova* GOD herstel nu Jacobs luister weér.
Gelijk de luister was van Israël voor dezen!
Alfchoon hen plundersaars ontledigd en beroofd,
Hun tak en wijngaard rank vernield, verdorven hebben,
3. Zijn heldenschild is rood, geveerd met 's vijands bloed
En zijn Soldaten zijn gedoscht als 't waer', in purper:
De wagen-as schiet vuur en vonken in den strijd;
De spiofen glinsteren, en d' oorlogs wagens raatlen,
Door all' de wijken heen; 4. en rennen door de stad.
Her weérlicht al van vuur; zoo schieten bliksem stralen
Door één in 't wolk gewest. 5. Nu denkt de vorst, te laat.
Aan

- Aan zijnen heldenstoet, zij struiklen in hun aantogt;
 Zij spoeden naar den wal, maar 't stormdak is gereed,
 6. Reeds opent zich de poort, de vloed stroomt bruisch
 schend binnen.
 Het vorstelijk paleis stort in en zinkt ter neer.
 7. Nu wordt ze in ballingschap gevoerd; haar maagden
 reiën
 Verzellen zuchtend haar, gelijk het duifjen kirt
 En slaan, met droef misbaar, de teere maagden - boezem.
 8. Een watervijver is thans Nineve, overtroemd
 Van water, alles vlucht; houdt stand! houdt stand!
 maar niemand
 Ziet achter zich ééns om. 9. Roofst Zilver, roofst,
 roofst Goud;
 Onmeetlijk is de schat! de rijkste kostbaarheden
 Van allerlei soort. 10. Zij is geheel ontbloot,
 Geplunderd, en beroofd, de moed is gantsch ver-
 smolten,
 De knieën wankelen, de lenden zijn vol smart!
 En aller wezens zijn door schrik verbleekt betrokken.
 11. Waar is nu het verblijf der Leeuwen? waar de weid?
 Der jonge Leeuwen? daar de Leeuw, Leeuwijn haar
 welpen.
 Te samen gingen? daar hen niemand tegen dorst?
 12. Alwaar de Leeuw genoeg voor zijne welpen roofde,
 Voor zijn Leeuwinnen worde; en met den roof zijn hol
 Vervulde, en zijn verblijf, met 't geen dat hij ver-
 scheurde?
 13. Gewis nu zal ik u, zoo spreekt *Jehova* god,
 De groote wereld God! ik zal met vuur en vlammen
 Dat Leeuwen nest verdoen, 't verflindend oorlogs staal
 Zal al uw Leeuwen kroost verteeren; uw verscheuren,
 Zal ik op 't wereld rond een einde nemen doen;
 't Geluid van uw gebrul zal men voortáán niet hooren.

NAHUM I. 9. 15. volgens de vertaaling van
 Y. VAN HAMELSVELD.

Een

Een Lied van HABAKUK den Profet op SIGJANOTH.

I. R E I.

1. *Zang.*

Ik heb uw stem gehoord,
Jehovah en gebedd,
Voltooi uw werk *Jehova!*
In 't tijds verloop der jaren?
Toon, door all' eeuwen heen,
Hoe gij in 't straffen zelfs genade wilt bewijzen.

2. R E I.

2. *Zang.*

3. God kwam van Theman, hij, het eerbiedwaardig We-
Van Parans steil gebergt. (zen (Bis.)
De Hemel was bedekt met zijnen glans en luister;
Zijn lof klonk door 't Heelal,
4. Zijn glans als 't zonnelicht: zijn' rechte hand schoot
Die sluër zijner magt, (straalen;
5. De pesttrad voor hem uit; de bliksem-pijlen vlogen,
Op zijnen voetstap, na.
6. Hij stond en 't aardrijk beefd'; zijn blik deed volken
't Alend gebergt verzonk; (smelten:
De grijze heuvelen, zij bogen voor hem neder,
Dit was zijn weg van ouds.
7. 'k Zag Cuchans tent in angst, ik zag de tent-gordij-
Van Midiän verschrikt. (nen

I. R E I.

1. *Tegenzang.*

8. Hoef was *Jehova* God
Gram op rivier en stroom?

Uw

Uw gramschap op rivieren
 En op de zee ontstoken?
 Toen gij met uw gespan,
 Door lucht en wolken reed, uw wagens zegevierden,

2. R E I.

1. *Tegenzang.*

9. Daar toont zich klaar uw boog, dat teken voor het
 Van uw belofte en woord, (menschdom (Bis.)
 Het aardrijk spleet van één, door uwe waterstroomen:
 10. De bergen zagen U,
 En beefden t' zidderend, de regenvloed stort neder,
 Hoe woelde 't peilloos diep!
 En hief al smeekende, de handen op ten hemel,
 11. Terwijl en zon en maan
 Verschuilen in hun tent, voor 't licht van uwe pijlen;
 Die snorren door de lucht
 En voor den weérglans van uw bliksemende spiefen.
 12. Vergramd trokt gij het land,
 Al dreigend door; in toorn vertraptet gij de volken.
 13. Dus toogt gij uit tot heil,
 Van 't volk aan U gewijd, tot heil van Uw gezalfden
 Gij ftiet den geveltop
 Van 't huis des dwingelands ter neér, den grond ontbloo-
 Tot aan den rotssteen toe. (tend (Bis.)

I. R E I.

2. *Zang.*

14. Met zijnen eigen staf
 Hebt gij der Vorsten hoofd
 Doorstoken, daar zij stormden,
 Die mij vernielen wilden,
 Reeds klom hun vreugd ten top,
 Zij waanden, in 't geheim mij weérloos, op te slokken.

2. *Tegenzang.*

15. Gij gij bereidt de zee met uwe donderpaarden ;
En d' afgrond raast en bruischt,
16. Ik hoorde , 'k werd beroerd , tot in mijn ingewanden ;
Op uwe donderstem ,
Was mijne tong verftomd ; door alle mijne leden
Joeg mij een' huivring heen ,
Mijne knieën knikten ; doch daar ik sta , helaast daar knik-
Mijne knieën onder mij. (ken
Ik zal , in dezen tijd van angst , gelaten blijven ;
Tot hij eens tegen 't volk
Aanrukt dat , met geweld , zoo woedend aan komt vallen .
17. Laat vrij de vijgeboom
Niet bloeien , ja laat vrij geen wijnftok vruchten geven
Dat vrij d' olijvenboom
Ons in onz' hoop bedrieg ; al zijn de koornevelden
Ontbloot van voedzaam graan ,
Al word al 't wollig vee gefcheurd uit kooi en stallen ,
Geen rund staa aan de krib ;
18. Toch zal 'k in *Jova* God , van vreugd' en blijdschap
God die mij heil verfchaft , (dartelen ,

Slotzang van beide Reizen.

19. *Jehova* 't Opperwezen
Is mijne sterkte en kracht
Hij maakt mijn' voet zo snel als die der hinden is ,
En onbeweeglijk vast stelt hij mij op mijn hoogten .

HABAKUK III, *volgens de Vertaaling van*
Y. VAN HAMELVELD.

Einde van het Eerste Stukjen.

P O E S I J E.

GEMEENZAAAME STIJL.

Samenspraak tusſchen JORIS en NEELTJE.

JORIS, een Oostindien-vaarder, komt met een' mantel om de ooren geslagen en vergezeld van een' Kruijer, die zijn bagagie kruit, aan het huis van zijne Zuster NEELTJE JOOSTEN aanschellen; en hier begint de volgende zoo natuurlijke als leerzaame Samenspraak.

JORIS vraagt, na dat de Meid de deur geopend heeft:

Is NEELTJE JOOSTEN niet in huis?

De Meid, die heur Jufvrouw nooit te vooren aldus heeft hooren noemen, antwoordt:

Mijn lieve Man, gij hebt abus,
De Vrouw, waar ik je na hoor vragen,

F 2

En

En kende ik niet van al mijn dagen,
Je bent verkeert, die woont hier niet.

JORIS.

Is dat dan niet een Bavisaan dien men hoven op de lui-
fel ziet?

De MEID.

Ja, 't is wel een Bavisaan, maar ik ken hier geen NEELTJE
JOOSTEN,
Vriendschap, je zelt je het zoeken nog wat moeten
getroosten.

JORIS.

Zij moet er woenen.

De MEID.

Wel, hoe zal 't hier beslifen? kaerelt ben je mal?

JORIS.

Laat je Moeder of je Vrouw eens van binnen komen,
Ik zal 't er zelf vrargen: wat benje de Dochter of
de Meid?

*Door dit gehaspel komt de Jufvrouw zelve aan de deur
en herkent haaren, zoo lang afweezig gewaest zijnden
Broeder; zij noodigt hem met veel teekenen van vreugde
binnen, plaatst zich nevens hem, beginnende het navol-
gende zo natve als regt vud hollandsche gesprek.*

NEELTJE,

Hi zult zoo veel in deze stad veranderd vinden dat
je verstomd zult staan te kijken,
& Zal je 't zelfde Amsterdam noch 't zelfde Volk niet
meer gelijken.

Ik

Ik heb nou al meê, als alle luiden, een *van*,
 Die nu geen' bijnaam heeft; kan niêr meê, daar aan
 kent men den man,
 Zoo menig een Mof en een Knôet die hier op stroo;
 wisfchen zijn aangedreeven,
 • Hebben er zelf wijsche naamen en groote tijtels gegeven;
 Al liepje, den ganschen dag, de halve stad in het rond
 'k Wed dat je kwaalijk een van je vrienden of van hun
 kinderen vond.
 In 't opzoeken zou je je vinden bijster verleggen;
 Zij hebben al meê andere naamen gekreegen.

JORIS.

Leeft onze *Klaas Jansen* nog?

NEELTJE.

Wie! laat zien, 't is me bijna ontgaan...
 O! 'k weet wie' je meent, die hiet nou Mijn heef
Zwierhaan;
 De tijd heugt me niet dat ik hem *Klaas Jansen* heb
 hooren noemen.
 Zoo is 't ook met *Willem Adriaans*, en die durft dan
 nog op de oudheid van zijn geslacht roemen.

*Voorts onderzoekt de Reiziger, hoe het met de Na-
 latenschap van zijn Ouders geschapen staat, waar van
 zij hem onderricht, en vervolgens de oorzaak van het
 verval der Nederlandsche rijkdommen aldus opgeeft.*

Alle dag gasten en brassen dat kan wat verslinden;
 Daar is geen geldkist zoo diep, of, zoo doende, kan men
 den bodem nog vinden;
 Ik meen dat dat stempen wat weet, elk schaft om het
 heerlijkst op,
 Kalfa- en Schapen-vleesch schijnt te stinken, men werpt
 het schier elkander naar den kop,

F 3

Zij

Zij zullen aan Erten en Raapen den mond nauwlijks
eens steeken,
Wil je iemand onthaalen, daar moeten Haazen,
Phaisanten, Patrijzen, en zulk goed zijn, of men zou er
schande van spreken;
De jonge Vinkjens, en Kalkoentjens, mogen juist
Niet grooter weezen, als een gemeene vuist,
Of ze zijn te taai, en zo men uit het Lams-vleesch niet
meer melk dan bloed voor zijn oogen ziet loopen,
Men zou 't niet door den keel kunnen krijgen,
Dan mogen 't slegte luiden koopen.

J O R I S.

Wel dat loopt te hoog!

N E E L T J E.

Je zult het zelf zien, als je bij de vrienden wordt ge-
nood,
Ze komen je voor den dag met sshotels, die zoo groot
En wijd zijn, dat ze niet op de tafel kunnen raaken,
Of ze moeten er eerst, in de deur, een kerf toe laten
maaken.
't Is dan niet genoeg dat de sshotels zoo zijn;
Ze zenden den neus tot de ooren toe optrekken zo de
wijn
Geen dertig, veertig, Rijksdaalders, op het minste, moest
gelden;
Franche wijn komt op de maaltijden niet meer, altijd
heel zelden,
Die is voor 't kanailje, men durft ze nauwlijks schenken
aan een' fatsoenlijk man.

J O R I S.

Je spreekt van de grootsten, denk ik wel? Als men 't uit
voeren kan

13

Is 't nog iets; dat een die gezegend is met schatten.
Wat meerder doet, gaat nog heen; maar hij zou ook
wel te ver uit kunnen spatten.

NEELTJE.

Wat nood was het dan, maar de Burgers doen het de
grootsten naa,
Niemand wil de minste zijn, ze denken niet eens hoe
draa
Men door zijn Meubeltjens raakt; ze weeten niet eens te
onderscheiden
Dat een zakjen en een ijzeren kist, niet even veel porren
kunnen lijden,
En 't allerflimst is, dat het dan nog op dobbelen en
speelen loopt uit.

JORIS.

Om tijdkorting, denk ik, speelen is zoo kwaad niet, als
men het hoog dobbelen maar stuit,
Of iemand al om een schelling een verkeerdjen speel'...

NEELTJE.

Wat schellingen! men weet van geen schellingen, ja du-
kaaten,
Gaat dikwijls om een zakjen ducatoons, ja vier of vijf.
Wil jij van schellingen praten?

JORIS.

Dat kan geen stand houden, gaat dit zo voort, het land
moet in den grond,
Bij mijn' tijd ging 't heel anders, men verbraste zoo veel
niet met den mond,
Met een schoteltje Raspen, en een Schapen bout, of op
den warmen ketel, kon men de grootsten onthaalen,
En dat was toen wel, dat kon men gemakkelijk betaalen.

F 4

Men

Men hoorde toen van zulk gasten en brassen onder de
burgeren niet,
Zulk dobbelen is er nooit bij onze tijden geschied,
Toen ging 't het land wel, en de luiden, zelfs die met
niet of met weinig waren begonnen,
Werden schat rijk; zoo hebben de oude Hollanders hui
geld overgewonnen.

BERNAGEL, *de belagchelijke JONKER, Klugtspel.*

COMISCHE OF BOERTIGE STIJL.

D E G O D E N R A A D.

Mercur deed straks de Goden naderen,
Vol vreugd van 't geen hij daar vernam,
Dus zag men toen den Raad vergaderen,
Die in goede orde binnen kwam:
Want, zonder te complimenteeren,
't Geen ik zoo fraai vind in die maats,
Dat anders kwestie kon moveeren,
Kooos ieder straks zijn eigen plaats.
Jupijn aan 't hooger end gezeeten,
Zijn vaer Saturnus aan zijn zij,
Deed hun, in korte woorden, weeten,
Hoe dat het met de zaaken lei,
En wat de Reus had voor intentie;
Waarop hij wou, dat ieder een,
Hem raaden zou, naar zijn conscientie,
Hoe dat men tot dit werk moest treen.

Nep.

*Neptunus geeft vervolgens, na een wijl kugehens,
in deeze woorden, zijn hoog wijs advies:*

Ik, die niet ben gewend te spreken,
 Dan, wen mijn drietand raaken mag,
 Dien ik, in 't strijden, meetder reken;
 Dan eenig slagzwaard, speer of dag,
 Zal ook, voor deez' tijd, niet veel zeggen,
 Maar u slegts, in een woord of drie,
 Drie goeije vonden voor gaan leggen,
 Die, of ik ze gevolligd zie
 Of nier, mij weinig kunnen scheelen.
 Het eerste is, dat men zal verbiên
 Buiten de poort te loopen speelen . . .
 Het tweede is zagt laat eens zien
 Hij zweeg en scheen het niet te weeten,
 Waardoor een ieder, overluid,
 (Ziende dat hij het had vergeeten)
 Borst in een schriklijk lagchen uit.
 Jupijn, om deez' zijn broeders schanden,
 Beschaamd en vol van vrees en pijn,
 Vroeg hem, al bijtend op zijn tanden,
 Wel nu! wat zal het tweede zijn?
 Fij! mijn memorie speelt mij parten,
 Andwoordde hem de watergod,
 En 'k ben beducht, van ganscher harten,
 Dat zij nu deeglijk met mij spot;
 Want 't derde ben ik meê vergeeten;
 Maar, als 't mij weêr schiet in den zin,
 Zoo zweer ik zulje 't daadlijk weeten . . .
 Dat 's spijtig (viel er Momus in,
 Die met den goeden man wou gekken,)
 Want zalk een wijsfelijke raad,
 Zou ons voor duizend man verstrekken,
 Zo die zoo vast als de eerste gaat.

FOCQUENBROCC Reufen Strijd.

E N E A S EN D I D O.

Vrouw bido, wat bedard van zinnen;
 Gaat met den vorst een cingeltje om;
 Maar als zij spreken wil van 't minnen,
 Raakt ze aan het stranslen en wordt stom:
 Al kuijerend zijn zij t' saam gekomen,
 Bij eene poort, waar van 't model
 Scheen naar de Leijdsche poort genomen;
 Altans het leek een kegelspel;
 Of 't nu *Schamozet* geërdonneerd had,
 Of dat de Meester van het werk,
 Bij *Peter Koek van Aalst* geleerd had,
 Dat weet ik niet; de poort was sterk;
 De kontrescharpen, ravelijnen,
 En wat een mensch bedenken kan,
 Zoo wallen, bolwerk en gordijnen,
 Geleeken werken van *Fauban*.
 Zij toont hem al de hoofdgebouwen,
 Der stad, en brengt hem in 't vertrek;
 Dat zij wil voor een kunststuk houen,
 Hier prônkt haar porcelijn in 't rek:
 Ginds hangen haare schilderijen,
 Vooreerst een stuk van *Albert Duur*;
 Daar Joris en de lindwurm strijen,
 En regt daar boven, aan den muur,
 Een *koekbakster* van *Ostade*;
 Hier nevens een, daar *Stat-Laurens*
 Geroosterd wordt tot *karbonade*;
 Zeer fraai van d' ouden *Jurgen Pens*;
 Een stuk van *Lukas* oom van *Leyen*;
 't Geen zij als fijne koek bespaart,
 Daar Herk'les kousen zit te breien,

En Omphalé zijn' knods bewaart,
 Dit toont zij hem, met al heur schatten,
 En meesmuilt, of ze zeggen wou:
 Indien gij nu de kneep kunt vatten,
 Zo is dit al den brui voor jou.

LANGENDYK, ENNAS in zijn *Zondags pak*.

P U N T D I C H T E N.

Voorzichtige Vraag.

't Is om mijn hoofd te doen, zij Hopman *Koelberaad*,
 Indien deeze aanslag mist. Gaat, sprak de Veldheer, gaat,
 Indien zij dat bestaan, ik zal 't hun doen berouwen,
 En voor uw eenig hoofd, zes hoofden af doen houwen.
 Maar, zei de Hopman, Heer, 't geen ik eerst weeten wou,
 Is, of van zesfen één op mijn' hals pasfen zou?

Snedig Antwoord;

Men vragde een' armen Dief waarom hij hangen most?
 Of 't om zijn steelen was? neen zei hij, maar om 't vangen,
 Want schoon ik had zoveel gestolen als ik kost,
 Zo 'k niet gevangen waar, men had mij niet gehangen.

Loos om Loos.

Een Róover dwong Andries van beurs en geld te scheiden,
 Hij zei, als 't weezen moet, laat mij één ding bescheiden,
 'k Heb met een' dieren eed gezworen, voor een jaar,

Ik

Ik zou ze niemand ooit zelf geeven, wie het waar,
 Gaa, haal ze daar ze ligt (hij smeed ze in striuk en heggen
 Ver over dijk en sloot) de Roover nam dat zeggen
 Voor goê munt, sprong van 't paard, sloot over, naar de beurs.
 Met als hij over was, daar hoefde niet veel keurs,
 Andries op 't paard en weg, dat heet sijn tegen sijn,
 En *Loos om Loos*: mist hij de beurs, het paard was zijn.

G. HUYGENS, *Korenbloemen.*

I R O N I S C H E

O F

H E K E L S T I J L.

Zacht! zult gij zeggen, laat dit wrevel schempen staan;
 De mensch heeft zijn gebrek, men twijfel er niet aan;
 Hij heeft, gelijk de zee, zijn stormen, baaren, vloedem,
 Maar ook zijn minste deugd kan al 't gebrek vergoeden;
 Kortom is 't niet de mensch, wiens kunst en zonderling
 Verftand, den hemel meet met pasfers in een' kring!
 Wiens onbegrensde geest Natuur in de ingewanden
 Doorsnuffelt en ontleedt met oog, met glas, met handen?
 Doorkruist wel eenig dier de hooge schoulen, en
 Zijn ook de studiën in achtig onder hen?
 Draagt bij hen een geleerde, in recht of medicijnen,
 Ooit een scharlaaken kleed en dekt zich met hermjnen?
 Neen zeker, onder hen was nimmer artz zoo stout,
 Die door zijn moordkunst dorst vergiftigen het woud.
 Geen leersaar schreeuwde zich daar schor om kwaade zaaken;
 Door redeneering, die niet doorgaat, goed te maaken;
 Maar zonder nategaan of iemand, die hier leeft,

Icta

Iets weet van 't geen hij weet of ooit geweeten heeft,
 Geef antwoord zelf: wordt in onze eeuw de mensch gemeeten
 Naer 't richtfnoer van de deugd en veel of weinig weeten?
 Wilt ge al de grooten aan uw deur zien komen, laat
 (Zegtiemand tot zijn' zoon, wiens baard op 't botten staat,)
 Laat al de boeken staan, die nimmer zakken vulden,
 Hoeveel geeft vijftig tot den penning vijf? tien gulden.
 Dat 's wel gezeid, gij weet al wat gij weeten moet.
 Wat hangt u boven 't hoofd, mijn kind! al eer en goed,
 Benaartig, oefen U in kennis, die kan baaten,
 In plaats van Plato, lees den bundel pacht-plakaaten.
 Leer door wat middel men hier 't lust en lekkerst leeft,
 En hoeveel jaarlijks 't zout wel aan den koning geeft,
 Verstok uw hart dan vrij, wees Arabier, boosaardig,
 Geweldig, zonder trouw, meinëedig, onrechtvaerdig,
 Wees nooft milddadig, als een gek, maar steeds verfteend.
 Mest u, mijn zoon! van 't bloed der schamele gemeent.
 Bedrieg *Colbert*, met al zijn doorzicht, onbelaaden.
 Verdien de gunst der goe' fortuna door euveldaaden,
 Gij zult geleerden zien in godsdienst, artzenij,
 In 't recht, filosofie in taal en poëzij,
 Straks al hun helden voor uw titulen doen wijken,
 En prachtig met uw' naam in brief en opdracht prijken,
 U zelf in 't grieksch, hebreeuwsch, latijn, bewijzen, dat
 Gij in den grond hun kunst en weetenfchap bevat.
 Een' rijken is 't al goed, en zonder iets te weeten,
 Wordt hij bij ieder voor geleerd en wijs versleeten;
 Hij heeft verftand en deugd, verdienfte, rang en moed,
 Hij is oorspronkelijk uit oud en edel bloed,
 Bemind bij grooten, en geliefkoosd van de vrouwen;
 Geen adelijke spruit zal weigren hem te trouwen.
 Het goud brengt lelijkheid zelf zwier en schoonheid toe,
 Maer 't wordt al ijslijk met de droevige arremoe.
 Dus stelt, voor zijnen zoon, om schatten op te hoopen,
 Een kundig woekraar het gemaklijst toepad open,
 En een, die nauwlijks weet, dat tweemaal vijf is tien,
 Twee minder, agt, zult gij dikwerf gelukkig zien.

BOILEAU, *Hekeldichten*, vertaald door A. G.
 BIJ.

B I J S C H R I F T E N.

Op de Schilderij van FABRICIUS. ()*

FABRICIUS behoudt, voor Pyrrhus laagen, stand;
Die gisteren 't goud verwon vreesst nu geen' olifant,
Op zulk een dapperheid mag de Amstel zich verlaaten.
De trouw der grooten is het schild der onderzaaten.

Op de Schilderij van MARCUS CURIUS.

De oprechte MARCUS kiest zijn raap voor 's vijands
goud,
Waar de eigenbaat verdwijnt wordt stad en staat gebouwd,
Die landpest zag men nooit, aan 't IJ, in 't Raadhuis raaken.
Wie 't algemeen bestuurt moet gift en geever wraaken.

Op

(*) Beide in Wethouders vertrek, op het Stadhuis van Amsterdam, boven de schoorsteenen geplaatst; doch met Bijschriften van VONDEL, die omtrend van denzelfden inhoud zijn, aldus luidende:

FABRICIUS houdt stand in Pyrrhus legertenten.
Het goud verzet hem niet, door schandelijke zucht,
Noch elephants gebriesch en felle dreigementen,
Zoo zwicht geen man van staat voor gave noch gerucht.

en

Op 's Burgemeesters wacht mag Romen veilig slapen,
Als MARCUS CURIUS, het aangeboden goud
Verfmaende, zich genoeg met een gerecht van raapen:
Zoo wordt door matigheid en trouw de stad gebouwd.

Op eene Schilderij van ABRAHAMS offerande.

Hier ziet men IZAK voor zijn vaders Aaltar knielen,
Deez' neemt op Gods bevel het slachtmes in de hand,
Dit zijn geen verwen, neen! hij poogt zijn' zoon te
ontzielen,

Toef ABRAM, toef! ei toef en spaar uw eenig pand!
Wat zal de vader doen? hij voelt zich fel bestrijden.
Natuur weêrhoudt zijn' arm, op hoop van niet te slaan,
Gehoorzaamheid gebiedt den gorgel af te snijden,
Indien 't natuur verliest wordt hem geweld gedaan.
Bezwijkt gehoorzaamheid, God zal tot wraak ontsteeken;
De vader staat verbaasd waar of zijn hart naar helt.
Hij steunt op 't woord van God, dat zand tot zaad kan
kweeken.

Gehoorzaamheid behoudt, door 't sterk geloof, het veld.
Wie helpt mij 't offermes uit 's vaders handen wringen?
Hoe! 't is geen IZAK, neen het is gevormd albast,
Hetzwaard; ó ABRAM! zal door 't slaan aan stukken springen,
Wie ooit zijn sterker tergt wordt door zijn' waan verrast.
Ik mis, ó spijt! ik mis; de verw bedriegt mijn oogen.
* Penfeel der schilderkunst heeft ongemeen vermogen.

J. V O S.

*Op de Afbeelding van C. J. VOSSIUS, door
SANDRART geschilderd.*

Laat zestig winters vrij dit Vosfenhoofd besneeuwen,
Nog grijzer is het brein, dan 't grijze haar op 't hoofd,
Dat brein heeft heugenis van meer dan vijftig Eeuwen
En al hun Weetenſchap, in boeken afgesloofd;
SANDRART, beschans hem niet met boeken, en met blaeren,
Al wat in boeken steekt is in dit hoofd gevaaren.

VONDEL.

Op

Op eene Schilderij van den Zondvloed;

't Kan erger niet, dan dat één vlot,
Draagt 's waerelds deugd en overschot.

J. L U I K E N.

M I D D E L B A A R E S T I J L.

Deftige Dramatfche tweefpraak in verfen.

B E R E M O N D , A T T I L A .

Schep moed, doorluchte held, doe nu voor ieder blijken,

Dat gij alleen niet zijt een Koning van veel rijken,
Maar ook van uw gemoed; dat liefde tot uw' ftaat,
En glorie, Vrouwen-liefde al veer te boven gaat.

- A. Aardsoffervinder! acht ik lig te diep verzonken.
B. Grijp moed, — één oogenblik en daar mede is 't geklonken.
- A. Aamzuure oogenblik hoe streef ik u voorbij?
B. Sta vast! een korte stoot zet liefde aan de eene zij.
A. En of ik in dien strijd ten midden weg bleef fteeken?
B. Gij zorgt vergeefs, ik zal u hart en moed infpreken.
A. De liefde ftaat en dreigt en maakt mijn hart verwaard.
B. 't Is ingebeelde waan en geen bedenkens waard.
A. De geest zal na haar dood nog waarende zich wreken.

B.

- B.* Zo Mars zijn wierook - schuld niet eerst met Urfel reken'.
- A.* De minne na 's liefs dood brandt feller in 't gemoed.
- B.* Men dooft die in haar asch; men bluscht die in haar bloed.
- A.* De traanen zullen mij gestadig staan in de oogen.
- B.* Gij zult ze aan 't heilloos lijk en aan haar kleedren droogen.
- A.* Hoe scheidt een minnend hart zo noode van een vrouw!
- B.* Die u zo schennig schold, om d' aangeboden trouw.
- A.* De liefde is doof en blind en kan het al verdraagen.
- B.* De liefde tot uw eer geneeze u van dees plaagen.
- A.* Men slaa iets eerlijks voor, dat staat noch eere kost.
- B.* Men waarschouwt u van Rome, en schrijft u post op post.
- A.* Is nu de Staat zo veel aan ééne maagd gelegen.
- B.* Zij won in 't eerst uw hart nu grijpt ze naar dien degen,
- A.* Dien draag ik op de zij, gelijk een vroom Soldaat.
- B.* Zijt gij er meester af, gebruik dien niet te laat.
- A.* Ik wil met Urfels bloed het zwaard van Mars niet smetten.
- B.* Zij smet 't altaar van Mars, zijn' godsdienst en zijn wetten.
- A.* 't Besmette zwaard zou staeg nog bloên voor mijna gezicht.
- B.* Verschoont ge 't heilig zwaard, zo priem haar met een' schicht.
- A.* Mijna schicht, zal die het bloed der overschoone lekken?
- B.* Grijp moed! ik zal er een uit uwen kooker trekken.
- A.* Ja trek er een', die mij het bange hart afsteekt,
- B.* Aanvaard dien schicht; nog nooit in iemands bloed geweekt.
- A.* 'k Aanvaard hem blindeling; 'k gevoel mijna onvermogen.
- B.* Zij komt met uw Kornels, stoot toe en sluit uw oogen.

VONDEL'S *Maagden*, *Treurspel*, IV. *Bedr.* II. *Foon.*

G

VER

V E R H A A L E N.

E N

B E S C H R I J V I N G E N.

AREND VAN AEMSTEL.

Wij kwamen niet zo haast omtrent den Middendam,
 Daar wat vergaring was van Burgren, men vernam
 Hoe 't ingetrokken heir de Nieuwe zijde alrede
 Vermeesterd had, het volk onnutten weêrstand deede,
 Dies GYSBRECHT liet gebiën, men zou in vaardigheid,
 De Bruggen, waar de stad zig regt in 't midden scheidt,
 Verbranden, en vooral den Middendam bezetten,
 Om 's vijands overkomst, waar 't mogelijk, te beletten,
 En dat men de Oude zij mogt vrijen voor gevaar,
 Schoon of het krijgsvolk van de Nieuwe meester waar.
 Hij zellef was de voorste, om ellek moed te geeven,
 En ging daar met ons naar de Markt en Raadhuis streeven;
 En bragt met al zijn magt de burgers op de been,
 Die rukten, hier en daar, van alle zij bij een.
 Men spande ketenen, voor 't haastige verrassen,
 Men stoppt den toegang dicht met Zakken, Kisten, Kasfen,
 En alles wat men reedst kon vinden bij de hand.
 Toen vlogen wij met hem te samen naar den brand,
 Om, waar het mogelijk, daar order op te stellen.
 Maar laas! het was te spa! Wat mond kan u vertellen,
 Den zuuren arbeid van dezen naren nagt,
 En met hoe groot een moord die over werd gebragt?
 Men zag de doon gestrooid langs burregwal en strasten,
 Geen kruisweg, die niet dicht bezet was met Soldaaten.
 Men ziet er alleszins verbaasdheid en men hoort
 Zig mengen onder een, bloedstorting, brand en moord.
 De groote aelbude stad; vermaard in oorelogen;

Zoo

Zoo ſcheeprijk , en voor wie zig zee en ſtromen bogen ,
 De vreemde en nagebuur , en rijken tot ontzag ,
 Gaat plotzeling te grond , en zinkt met eenen ſlag .
 Wij worden niet te min door wanhoop aangedreven ,
 Dat menig Graafſgezinde en Kenmer koſt zijn leven ,
 En 't Amſterlandſche bloed en ſneuvelt niet alleen ,
 De lijken groeijen aan , en liggen onder een ,
 Het aanzicht naar de ſtraat gekeerd , of op de ruggen .
 De kennis van den weg , van ſteegen , ſtraaten , bruggen ,
 En ſtads gelegenheid , bij 't ſchijnen van de maan ,
 Kwam dapper ons te baat , en hield de drommen ſtaan
 Der vijanden , die dik het zetten op een loopen ,
 Dan ging er eens een deur en dan een venſter open ,
 Wij groeijden in getal en moed , en rukten voort ,
 Of 't mogelijk waar geweest de Haarelemmer poort ,
 Die overweldigd was , met krijgsvolk te verkroppen ,
 En weer , met kragt , al wat in ſteé was , uit te kloppen ,
 Maar kwamen veel te ſpa ; de nauw ontſlipte wacht ,
 Verhaalde ons hoe alree de voortogt , met de kragt
 Der Ruitren , binnen was : wie zou daar tegens mogen ?
 En , ſchoon men , hier en daar , een' brug had opgetogen ,
 Men regtte weinig uit , de brand nam immer toe ,
 De ontſteldheid was te groot , men wist niet waar of hoe ?
 Mijn Broer Prooſt Willem kwam , geladen onder de ermen ,
 Met 't overſchot van 't kruis des Heilands ; help beſchermen
 Ons Hoofdkerk , rijk gebouwd ter eere van Cathrijn
 En Jeſus Moeder zelf , ó Burgers bergt Kristijn ,
 Heer Gysbrechts Zuster , toch , en nauwlijks kon hij ſpreken ;
 Ik heb ze in 't vrouwen Koor , al bevende , verſteeken ,
 En raakte nauwlijks uit , de land Reus is er veur ,
 Men hoort zijn ſtem , hij loopt met boomen op de deur .
 Om Gods wil gaat de Kerk , op 't hooge Feest , ontzetten !
 Wij ſchieten derwaards aan , om 't onheil te belotten ,
 Als Tijgers , die , bij nacht , van honger uitgejaagd ,
 Gebeeten zijn op roof . Wij vliegen onvertzaagd ,
 Door vuur en zwaarden heen , om het voor God te waagen ,
 Maar vinden vóór ons komſt de Kerkdeur opgeſlagen ,
 En hooren eenen galm , die uitbarſt tot op ſtraat ,
 En overal de ſtad , en God'voor 't voorhoofd ſlaat ,

In zijnen hoogen troon, als eer de kerk der Jooden,
 De Altaaren en het Koor zijn opgehoopt met dooden,
 Wat bleef er ongeschend? wat kreeg er niet een krak!
 't Gevlugte vollek zit op trans, gewelf, en dak,
 En biedt nog tegenweer en kwetst ons zelf met steenen,
 En houwt, uit misverstand. Men hoort de vrouwen weenen,
 En kinders, die, vol schrik krieöelen hier en daar,
 De binnentransfen langs. De kaarsen op 't Altaar,
 Zija sommige gebluscht en sommige die blaaken,
 De kerrekschenners woën en passen wat te raaken,
 En vechten om den buit, en plondren 't al; ook zelf
 Het Marianum, dat te pronk hing aan 't gewelf,
 Wordt afgerukt. Men zet in 't glibbrig bloed zijn stappen,
 Men torscht er kelken uit, kafuifelen en kappen,
 Die stijf staan van gesteente, en paarden en rood goud,
 Op 't heerlijkst als men plag wanneer men hoogtijd houdt,
 En Koor en Auler kleën; de Kersnacht lag in stukken.

J. VAN VONDELS, GIJSBRECHT VAN AEMSTEL.

AVONDWANDELING.

Werd gezondheid immer moe
 Van de schoone wandelingen.
 In den omtrek van *Trevoux*? (*)
 Werd de zang-luim immer moe
 Van dit heerlijk oord te zingen?

Koe-

(*) Eene Stad in Bourgonje.

Koele, stille, zachte maan!
 'k Laat het mij geen tweemaal vragen.
 Of ik wil uit wandlen gaan,
 In het schijnen van de maan,
 Na één' onzer warmste dagen.

't Licht, daar ge t'w licht van ontleent,
 Heeft van da-g zich schoon gekweten.
 't Met den landman wel gemeend,
 Die zijn hooop der warmte ontleent,
 Die hem 't zwoegen doet vergeeten.

Gij deed ons, o schoone zon!
 Door den gloed van uwe stralen,
 Die men naauw verdraagen kon,
 Gij deed ons, o schoone zon!
 Hijgend, moeilijk, ademhaalen.

Kan de brandstof van dien gloed,
 Nobit verflaauwen, nooit verteeren?
 Is het de Almagt, die hem voedt?
 Zal de brandstof van dien gloed
 Nimmer hette en kracht ontbeeren?

Welke wezens het toch zijn,
 Die op deez' planeet zig waagen;
 In dien eeuwig gloénden schijn?
 Welke wezens het toch zijn,
 Die deez' hette kunnen draagen?

Ijdele nieuwsgierigheid!
 Wilt gij steeds in 't duistre dringen?
 Wie is niet door u verleid,
 Ijdele nieuwsgierigheid?
 Zo hij u niet kan bedwingen!

'k Heb alleen een flauw begrip,
Van de plaats waar 'k ben gezeten.
Van een nauwlijks zichtbaar stip,
Heb ik zelfs geen klaar begrip,
En 'k wil zulke zaken weeten!

Stille maan! uw zilver licht,
't Geen zoo juist den graad aftekent,
Van mijn scheemrend ziels gezicht,
Stille maan! uw trillend licht,
Is voor mijnen geest berekend.

'k Zie, als gij bedwaard daar zweeft,
Meerder nut doet dan wel flonkert,
Aan den Hemel drijft en beeft,
'k Zie als gij daar ginder zweeft,
Hoe de Saone al wentlend kronkelt.

Hoe volfschoon zij zich vertoont,
Langs een boord van mosch en keijen,
Ieders aandacht tot zig troont,
En als zij zich heeft vertoond,
Schnil gaat tusschen de valeijen.

Stroom, die nu zoo zachtjes vloeit,
Dat het staarende oog geen kringen
Merkt, dan daar de roeiriem roeit,
Die veelal zoo zachtjes vloeit,
Dat men 't schuitje voort moet dwingen.

Maar wel eens zoo bruischt en woedt,
Dat gij oevers velden, boomen,
Bergen zelfs, in stouten moed,
Daar gij zoo onstuimig woedt,
Bergen zelfs, dreigt op te komen.

WOLF en DEKEN, *Wandelingen door Bourgouje.*

Beschrijving van eenen Waterval, uit de Veldling
van DE LILLE.

Het overblijffel eens gehuchts is hier te ontwaaren,
 Het kondigt alles hier verwoestings spooren aan.
 Wat baagt dien rampspoed voort? men nader! laat ons gaan;
 En in dit treurig oord de Grijsaard ondervraagen.
 't Nat, sijplend uit de rots, knaagt, sints onheugbre dagen,
 Den grondslag door van 't in de rots gevormde hol,
 Bestendig van 't daarin vergaerde water vol.
 't Welk eindlijk stroomen vormt en afdort naa beneden;
 't Gewelf stort kraakend in; 't nat vult de holligheden,
 Dit opgehoopte nat, verëend, stort dondrend neer;
 Het all' vernielende, baat hier geen weêrstand meer;
 Het heeft reeds bosch, en rots, en heuvels omgeworpen;
 En sleept de puinen meê van steden en van dorpen,
 Men ziet de spooren nog in groeven, zonder tal,
 De kluisnaar, zittende op een' puinhoop, doet veelal
 Den reiziger, in lang verhaal, dit onheil hooren.
 Van zwarte spitsen, die schier door de wolken booren,
 Stort ginsch de vlocibre, berg eenslags in 't laage dal,
 En de overstroming van dien schrikbren Waterval
 Baart nieuwe waten, die men voormaals niet ontwaarde.
 Ziet gij dien kaalen berg, geheel ontbloot van aarde,
 Met wien de Noordenwind altijd in oorlog is?
 De vochte Olympus, van zijn scherpe en stijle spits
 Het slijk afwerpend, dat zijn water los deed weeken,
 Voert dit in 't veld, laat van zijn hooggetopte strecken,
 De zwarte spitsen in de lucht verlooren gaan.
 Men ziet dees schrikbre rots met treurige oogen aan.

Vertaaling van Meusy. N. C. VAN STRIKE.

Z I N N E B E E L D E N .

DE POORTKLOK.

*Die 't klokjen luiden hoort,
Denke aan de Hemel-poort.*

De Bengel luidt, de poort wil sluiten,
Elk rep zich stedewaart, van buiten,
Eer hem de naare nacht bevalt;
Wanneer de eerst open poort, geflooten,
Als balling hem voor 't hoofd zou stooten,
En houdt de gansche stad bewald.
Hoe laat zich 't Evangelie hooren,
Zoo helder voor een ieders ooren,
Die Bengel van de Hemel-poort!!
Den heelen tijd van 't menschlijk leven,
Dien God aan ieder heeft gegeven,
Hoe veelen gaan er traaglijk voort!
Hoe veelen zitten er te rusten,
Die 't voortgaan nog niet eens en lusten,
Onaangezien dien naaren nacht.
Dien langen nacht van eeuwig dunnen,
Die onbeklimmelijke muuren,
Die ondoorwadelijke gracht!
Die nacht die 't leven zal behouën,
In wec en spijt en naberouwen,
Van al te schandelijk verzuim;
Door ophoud aller beuzelingen,
Terwijl de voeten scatren gingen,
Maar misgunst leide op zijnen luim.
o Luije, sloffe en traage zielent!
Waakt uit den droom en rept uw hielen,
De bengel heeft al lang geluid,
Wie weet hoe kort hij end zal maaken,
Dat gij niet binnen kunt geraaken,
Wanneer die Poort der Poorten sluit.

J. LUIKEN, *Bijkerf des Gemoeds.*

DE

D E K R U I W A G E N .

*Zoekt hulp bij moed,
Zoo gaat het goed.*

Is 't Koopmans pak den man te zwaar,
Hij laat het evenwel niet leggen,
Het is geen steen, maar goede waar;
En daarom heeft het veel te zeggen.
Wat dan? wat wordt er dan gedaan?
Hij neemt, tot zijn behulp, een' wagen,
Dat man en wiel te samen gaan:
En helpen zoo malkander draagen.
Wat scheelt er dan aan ieder een,
Dat hij het pak van 't vroomen leven,
Laat liggen als een zware steen,
En schijnt er weinig om te geeven?
Nam hij den wagen van geduld,
En liet de zwaarte daarop leunen,
Op dat zoo de arbeid wierd vervuld,
Die zou zijn schoudren ondersteunen,
Tot dat die allerwaardste vracht,
Waar 't allermeest aan is gelegen;
Ter regter plaats wierd gebragt.
En 't zuivere arbeids loon verkreegen.
O mensch, die zoo verstandig zijt!
En u in alles weet te schikken,
Red u, om eeuwige zaligheid,
Of al uw arbeid breekt aan stikken.

J. LUIKEN, *Bijkerf des Gemoeds.*

G 5

AAN

A A N S P R A A K E N, enz.

Alleenspraak van den Aartsbischof van Keulen:

O Constantijn, die nu, bij God, een waarder kroon,
 Een' edler Scepter draagt, bezit een' hooger thron,
 En heerlijker Rijk, dan eertijds hier op d'aarde;
 Toen gij 't verwezen bloed verlost met den zwaerde,
 Gezegend zelfs van God, in uw manhafte vuist;
 Op dat uw heilig zaad voortaan niet meer gekruist
 Zou worden, als het vlood verzierde en valsche Goden,
 Bij 't Goddelijk gerecht, zoo hard, zoo scherp verboden.
 Gij Held, die 't aardsch paleis om 't hemelsch hebt geruimd,
 Wat baat het toch, dat gij den gantschen Rhijnstroom schuimt,
 Van woeste vijanden en Heidensche tijrannen,
 Eendragtig tegen God en Christus ingespannen?
 Nadien de feile Scyth, en Noordvorst opgewekt,
 Germanje niet alleen, maar 't aardrijk overtrekt;
 En, passende op gebergt, noch duisen, nocte stranden:
 Gaat overweldigen, en schenden alle Landen,
 Die Gode en zijnen Zoon ooit waren onderdaan.
 Onnoodig was 't Maxent en Maximyn te staan;
 Dewijl de Noorman, ruim zo wreed en moordbaldaadig,
 De Christenkerk vervolgt, de Nero's maakt genadig,
 Al d'oude gruwlen weér op heillooze outers zet:
 De ziel in 't klaarste bad gewasfchen, weér besmet
 Met ongelooft, verdrukt 't geloof der eerste Vadren,
 Ons dreigt met vuur en strop, en opent Jesus adren,
 Als of te luttel bloeds gestort wierd, toen de dwang
 En dulle tijrannij drie eeuwen ging in zwang.
 De vierige Matern, een leerling van Sint Peter,
 Wees deze Srid vergeefs tot God, en op een beter;
 Zoo Goth of Hun, Gods disch, in rood tirs en bloed
 Des Martelaars gesticht, mag trappelen met den voet,
 En op het smookend pijn gaan huppelen en draaven,

Was

Waar onder uw gemeent, ligt levendig begraven;
 De vindster van het Kruis, dat zoo veel harten trekt;
 Uw moeder, heeft vergeefs met louter Goud gedekt
 De Kerk van Gereon, en 's Gulden Martlaars drempel;
 Indien een Roovers klaauw dien Godgewijden Tempel,
 Zal plondren, en 't rood goud, en schitterend gesteeat,
 En strooijen in den wind der Heiligen gebeent,
 En asch, met zorg bewaard, waar toe de marmren zerken?
 De toetssteen? het albast? zo veel vermaarde werken?
 Gevaarten, trots gebouwd met schatten en vernuft?
 De Autaaren zijn onnut, waar voor zelf d'afgrond suft
 En fiddert. Waar toe lamp en kandelaar ontsteeken?
 Op dat het den Soldaat niet zou aan licht ontbreeken,
 Na 't overrompelen van poort en wal, bij nacht,
 Wanneer hij, Tempelen oploopende met kracht,
 Kapel en koor ontbloot van dierbre Heiligdommen,
 Hoe snellijk velt men 't hoog, zoo langzaam opgeklommen?
 Waar bergt mijn Schaapskooi zich, in 't uiterste gevaar?
 De mijter valt voortaan mijn' ouderdom te zwaar.

J. VAN VONDELS, *Maagden*, I. *Bidr.* I. *Toon.*

T R I P P E L M A A T.

E R N S T I G.

Lofzang aan de hoop

O Troostende dochter! van eindlooze liefde,
 Vriendin der bedroefden! u wijde ik mijn lied,
 Beminnlijke Hoop! gij veradelt mijn grootheid!
 En maakt op mijn lippen den glimlach der vreugd.
 Beminnlijke Hoop! gij bevlengelt mijn wenschen,
 Zij vliegen stoutmoedig — den tijd reeds vooruit,
 De blijdschap der Serafs omhelst mijn vertrouwen,
 En 't stof, hoe bevallig, verliest zijn waardij,

Hes

Geen toontjes, geen wijsjes, geen deuntjes, geen zangen,
Of alles kan toch onze dichtkunst vervangen,
Zoo liefjes, zoo zoetjes, zoo zagties, zoo eel,
Als had onze zangster een vogelen keel.

J. LE FRANCO VAN BERKHEY, *Prose van het Vermogen, enz. in het eerste Deel van 't Genootschap K. W. D. A. V.*

T E D E R V E R H E V E N S T I J L .

Op verscheidene Serafijntjes, kunstig geteekend, door den Heer DIONYS VAN NYMEGEN.

W ie houdt mij opgetogen,
In 't licht der hemelbogen,
Waar de ongestoorde vreugd,
Der vlugge Cherubijntjes,
En snelle Serafijntjes,
Al 't Geestendom verheugt?

De Cherubijntjes stegen,
Mischien, langs heldre wegen,
Van hier naar hooger licht.
De Serafijntjes rennen,
Hier, met hun witte pennen,
En minlijk aangezicht.

o Hemelsche aangezichtjes!
De lonkjes, lachjes, lichtjes
En straaltjes, die gij spreidt,
Doen me, uit uw zuivre trekken,
Den invloed klaar ontdekken,
Der zoete zaligheid,

Ei! let, hoe blij elk hemelt,
 En waalt, en woelt en wemelt,
 'k Zie ieder, op zijn wijs,
 Nu keeren, wenden, draaijen,
 Dan tuimelen en zwaaijen,
 Den Hemelvoogd ten prijs.

Dees kromt de wenkbraauw boogjes,
 En staart, met heldere oogjes,
 Op 't schoon van 't schoonste rijk,
 Die, luistrend toegeschoten,
 Vangt de eeuwig blijde nooten,
 Van 't heiltriomfmuzijk.

Dees rust, gerust en veilig,
 Die zingt het driemaal heilig,
 Met edlen zwier en val.
 Een ander schijnt te vraagen,
 Met de oogjes neêrgeflagen,
 Waar ligt het traanendal?

Zoo ver is 't hier van schreijen.
 Ó Lodderige Reijen,
 Wat moogt gij hier, verblijd,
 Op uwe wickjes zweeven!
 Hoe wordt, door 't laage leven,
 Dit hooge aan u benijd!

Ach! zou ons kroost, na 't sterven,
 Dees' vrengde-staat verwerven,
 Ontslagen van verdriet,
 En, in dees zalige orden,
 Meê Serafijntjes worden?
 Ó Ja! ik zie 't, ik zie 't,

Dat, met die roozen koontjes,
 Is de oudste mijner zoontjes,
 Hier kent hij leed, noch pijn,
 Kornelisje! ei! kom nader!
 Vlieg bij me; kusch uw' vader!
 'k Zal Hoe! . . . wat wil dit zijn?

o Dionijs! ge ontroert me:
Uw Tekengeest vervoert me.
Al is mijn dichtgeest log,
'k Wijde echter u dees klanken,
Om uwe gunst te danken,
Voor 't kunstige bedrog.

Gedichten van D. SMIT 6.

Lijkkraan voor mijn Dochtertje

Een rei van Engelen zag,
Door 't dunne wolk-floers heen,
Of ergens, hier beneên,
Een zuivere paerel lag,
Die waardig was te praalen,
In 't goud van 's Hemels zaalen.

In 't einde viel het oog
Op Margareetje, een wicht,
Dat pas door 't levenslicht,
Bestraald werd van omhoog,
En blijdschap, noch ellende,
Noch deugd, noch ondengd kende.

Dat Paereltje, vol glans,
Behaagde 't Engeldom,
Des daalde 't in een' drom,
Van 's Hemels hoogen trans,
En streek, met penne en veder,
Bij Grietjes wisgje neder.

Hier

Hier nam het, met een vaart,
 Dit Paereltje in zijn magt,
 Belonkte en kuste 't zacht,
 En vloog er mee van de aard,
 Naar 't rijk der zaligheden:
 Doch liet de schulp beneden.

D. SMITS *Gedichten*

F A B E L S T I J L

De Armoede en de Rijkdom.

Twee Burgers raakten eens in geen en kleinen twist.
 De een nu was arm, doch wijs; had geest, en zeer veel
 oordeel,
 De Rijke, die van niets dan geldverteeren wist,
 Had overvloed; hij trok het voordeel
 Van zijne renten en zijn land.
 In 't kort, de een was een zot; en de andre had verstand.
 De Rijke wilde, dat elkeen voor hem moest wijken,
 (Nul dat 's het geklijk zwak van 't grootst getal der Rijken,))
 De Wijze zelf was hem eerbiedigheid verpligt,
 Hoe anders ook zijn geest verfierd waar', hoe verlicht.
 Dus dacht hij: ('t was een nil, dit toonen die gedachten:
 Want waarom zou men 't geld, als geld,
 Door geen verdiensten vergezeld,
 Den minsten eerbied waardig achten?)
 Geloofst gij niet, dat gij iets heel bijzonders zijt;
 Zoo sprak hij eens: wel nuur, wat wint gij door uw' vlijt?
 Houdt ge open tafel, zeg? proeft ge immer lekk're spijzen?
 Drinkt gij, uit glas als kristallijn,

H

Den

Den keurigen Tocajer wijn;
 Een laag eenvoudig huis, is meest al voor de Wijzen,
 Uw pracht is enkel zind'lijkheid,
 Geen kostbaar huisraad streelt uwe oogen,
 Gij hebt niets dat de zinnen vleit;
 Heel anders is het met een' man van mijn vermogen.
 Gij hebt genoeg; maar wat zegt dit,
 Bij mij, die zoo veel goëds bezit?
 Wat wordt gij wel gediend! gij kunt met uwe vrienden,
 Uw' lijfknecht in uw schaduw vinden.
 Gij draagt in Junij en December 't zelfde kleed:
 't 's of gij 't onderscheid van hitte en kou niet weet;
 Wat voordeel trekt van u het land,
 Of geeft men ook accijns van zijn verstand?
 Maar mijne weelde en pracht,
 Al mijne grootsche wijs van leven,
 Kan 't land ontzachlijk voordeel geeven;
 Mijn geld raakt overal verspreid,
 Het blinkt zelf in de hut der nijvre naarstigheid.
 'k Geef honderd schaamle huisgezinnen,
 Het daaglijks brood:
 Wat zou de Kunstenaar, wat de Ambagtsman beginnen,
 Zo ik hem mijne hulp niet bood?
 Het menschedom wordt gekleed, gevoed door onze driften,
 Hoe veel 'is toch de coers van uwe beste schriften?
 En zoo gij aan een' Grooten, (een' Grooten van mijn soort;
 Bij mij is *Rijk* en *Groot*, verstaat ge? 't zelfde woord.)
 Bstond uw werken toe te wijden;
 De winst, die dit u gaf, moet niemand u bentijden;
 Zij zien het boek eens in, en leggen 't geeuwend neêr.
 Men spreekt welligt van u, noch van uw boek nooit weêr.
 Gij spreekt van eer: wel man! dat is een' kostelijke eêr!
 De wijze zweeg, want om dees wartal te weêrleggen,
 Was hem onwaard': dit onbeschoft, dit hoonend zeggen
 Van dezen ingebeelden zot
 Ontving dus 't welverdiende lot.
 't Bleef onbeantwoord; ja, maar 't bleef niet ongewroken,
 't Verslindend oorlogsvuur, door staatzucht aangestoken,
 Verhief zich in hun land: de stad werd omgekeerd;

De

De moord liep langs de ontvolkte straten,
 Zij moesten beide 't huis verlaten,
 De Rijke is arm, en de Arme man
 Die van zijn eigendom niets 't minst verliezen kan,
 Is d' ander nu gelijk. . . dat zal wel anders blijken,
 Men weigerde den dwaazen Rijken,
 Hoe hongrig, hoe vermoeid, ook zelfs één' enklen nacht,
 Een Herberg; wjl hij geen Ducaten met zich bragt.
 De Wijze had geen' grond tot schroomen,
 Elk zoekt zijn bijzijn, elk acht daar door zich vereerd,
 Elk is met zijn vernuft en zeden ingenomen:
 Hij kreeg veel meer dan zijn wijsgeerig hart begeerd';
 Ja, had hij voor den zot geen onderstand verworven,
 Deez' waar' nog door gebrek gestorven.

* * *

Zie daar, zoo werd het pleit ten eenemaal beslist.
 Een schrandre geest, in kunst en wetenschap bedreven,
 Offchoon de domheid dit betwist',
 Kan, zal ook, vroeg of laat, een eerlijk voordeel geeven!

Fabelen van Mejsfvr. DE WOLF EN DEKEN.

Z E D E N D I C H T E N .

Snelheid des Tijds.

Mijn hart heeft nu geklopt tot in de zestig jaaren,
 Ei ziet! die lange tijd, is vaardig heen gevaaren,
 De jeugd is maar een damp, een bloem, een spichdig gras,
 En ik nu maar een schim van dat ik certijds was.

H 3

Het

Het woelen overhand en dan een weinig rusten;
 Het meerendeel verdriet en dan eens korte lusten;
 Die hebben mij gebragt daar ik op heden ben,
 Waarvan ik menigmaal geen voetstap meer en ken.
 Schoon ik te bedde lag en dat mijn oogen sliepen,
 Nog vond ik, dat gestaag mijn snelle dagen liepen.
 En of ik menigmaal niets goeds en had gedaan,
 Dat stuk was evenwel mijn leven afgegaan.
 Schoon ik in stilheid zat, nog ben ik weg getogen:
 Schoon ik niet voort en ging, mijna jeugd is heen gevlogen.
 Nu ben ik als een mensch, die, in een' stillen droom,
 Is in een ander land gedreeven met den stroom.
 Wie zich tot reizen geeft, dien schijnen alle wegen,
 Als buiten oogbereik en bijster ver gelegen:
 Maar als de lange reis ten einde wordt gebragt,
 Dan is het ver-gezicht verdweënen in den nacht.
 Wanneer men in de jeugd gedenkt aan oude dagen,
 Dan vindt men langer rak, dan schier de zinnen draagen.
 Maar als het leven gaat tot aan de zestig jaar,
 Dan wordt men (zoo het schijnt) als geenen tijd gewaar;
 't Is al te niet gegaan, en als een rook verdweënen,
 Dat aan het jeugd'ig oog oneindig heeft gescheenen.
 De tijd bekruipt den mensch, ook eer het iemand peist;
 Zoo dat men naar het graf, als ongevoelig reist
 Zoo haast als iemand leeft, begint hij ook te sterven,
 En hij en kan voordaan geen' stilstand meer verwerven.
 Het jaar doet zijnen loop, en met dien snellen tijd,
 Zoo wordt men ongemerkt, het vlugtig leven kwijt.
 Het licht, dat gister was, is van ons weggenomen,
 En 't licht, d'it heden schijnt, zal haast ten einde komen;
 De mensch gaat naar de kuil, al schijnt hij buiten nood,
 En 't leven even zelfs is maar een staage dood.
 Zoo haast als eenig kind op aarde wordt geboren,
 Zoo rekt eenig deel van zijnen tijd verloren;
 Ja, 't wjl ik dit beschrijf, en op dit eigen woord,
 Zoo vngt ons snelle tijd, en schiet geduurig voort.
 Wij gaan ten ondergang, en met ons alle dingen,
 Juist op gelijken voet als onze vaders gingen:
 Geen vleesch blijft in den staat, gelijk het eertijds was,
Want

Want 's menschen levens-rad loopt steeds geweldig ras.
 Geen snik toch gaat voorbij, of doet ons eenig hinder,
 En 't wijl men grooter wordt, zoo wordt het leven minder,
 Ei let eens wat de mensch omtrent zijn' tijd vermag,
 Wij deelen met den dood ook dezen eigen dag.

J. CATS, *Ouderdom en Buitenleven.*

DE WAARDE VAN DEN MENSCH.

De hoogste Wijsheid, door geen wuft geval beperkt,
 Die 't wezenlijk geluk van haar gewrogt bewerkt,
 Die ons de rampen zendt, en duldt, dat ze ons bestrijden;
 Zier ons ootmoedig hart met gunstig medelijden:
 Haar voorzorg waakt voor ons in allen tegenspoed,
 En stuit de kracht van 't leed, waar 't al te hevig woedt,
 Hoe! roept de dwingland: hoe! zou 't eindloos Alvermogen,
 Den mensch behoeden, op hem neêr zien uit den hoogen?
 Kan zoo gering een deel van 't stoffelijk geslacht,
 Teu voorwerp strekken aan Gods weldoende oppermagt?
 De ruime waereld zelfs, de kreits dien wij bewoonen;
 Moet als een enklen stip zich in zijn oog vertooncn,
 Bij duizend waerelden, wier uitgestrekt begrip
 Zijn toezicht eindloos meer verdienen dan die stip;
 En daar onze aardbol, zoo gering, zoo klein kan heeten,
 Zou daar een enkel stofje, een mensch, zich stout vermeeten,
 Te denken, dat die God, die zoo veel wondren vormt,
 Op hem zal nederzien als 't onheil hem bestormt?
 Dat de eindlooze Almagt ooit zich zelven zou verneêren
 Om de ongevallen van een stofdeeltje af te weeren?
 Heeft zij belang in ons geluk of ongeluk,
 Waarom zij deelen zoude in onze vreugde of druk?
 Neen, neen; de Godheid is te groot, te hoog verheven,
 Om op de rampen van een sterv'ling acht te geeven;

H 3

Houd

Houd stand, verdoolde! en hoon, in 't barnen van 't verdriet
 Door twijfling aan zijn gunst, uw' grooten Schepper niet.
 Wie deed den mensch, dat stofje, uit stof te voorschijn treden?
 Wie vormde, zoo volmaakt, zijn welgeschikte leden?
 Wie blies hem d'adem in? wie schonk zijn' edelen leest,
 De onsterfelijke ziel, den redentlijken geest?
 Kan eenig ligchaam, met hoe rijk een' glans beschonken,
 Wel met dat kenmerk van zijns Maakers goedheid pronken?
 Stel duizend duizenden van wond'ren zonder tal,
 Ten blijk van 's Bouwheers kracht in 't uitgebreid Heelal,
 Al die gewrochten, al die waerelden, die starren,
 Die de eindelooze magt blijft hoeden voor verwarren
 Zijn wonderwerken van een onbepaald verstand:
 Maar welk een kennis is die wezens ingeplant?
 Weet één van allen, zelfs 't geen 't schoonst is in uw oogen;
 Waartoe 't een wezen kreeg; waartoe het wordt bewogen;
 Waartoe het zijnen loop dus, en niet anders richt?
 Zij volgen 's Maakers wet onweetend van hun' pligt.
 Wie van hen allen denkt? wie van hen heeft het oordeel,
 Van onderscheiding, van bepeinzing of van voordeel?
 Kent één van allen God, gelijk de mensch hem kent?
 Vormt één van allen ooit een denkbeeld van ellend;
 Van redelijk vermaak, van eerbied voor 't vermogen
 Waardoor 't zoo schoon gevormd, zoo wonderlijk bewogen,
 In zoo volmaakt eene orde altoos gehouden wordt?
 Dat vonkje van Gods geest, dat altoos werkzaam wezen,
 Nooit recht gekend, geschetst en nooit naar eisch ge-
 prezen,
 Verstrekt ten zeekren blijk, dat Gods weldaadigheid
 Den luisterrijksten glans heeft in den mensch geleid.
 Het grootst gevaarte, dat uw denkbeeld kan bevatten,
 De hemel, de aard, de zee, met al haar wondre schatten:
 't Zal al voorbij gaan, schoon 't onwrikbaar schijnt gegrond.
 Maar wanneer ziet de ziel haar' jongsten ochtendstond?
 Dat wezen telt voortaan bij maan, noch zonnekringen,
 Tot de eenwigheid gevormd door de oorzaak aller dingen;
 Indien de Schepper zoo uitmuntend hem beschenkt,
 Is dan de mensch zoo klein, zoo slegt wel als gij denkt?
 Maar stel: hij waar zoo klein, zoo slegt als in uw oogen,
 Nog

Nog blijft hij eên gewrocht van 't eindloos Alvermogen.
 De wijze Schepper, die hem eens heeft voortgebragt,
 Stelt hem voor elks gezicht ten kenmerk zijner magt.
 En is hij 't voorwerp van een magt zoo hoog gepreezen,
 Zou hij dan 't voorwerp van zijns Maakers zorg niet weezen?
 Heeft Gods weldaadigheid zoo glansrijk hem bedeed,
 Blijft altoos in zijn ziel een trekje van Gods beeld,
 Dat hem zijn' Schepper in elk schepfel doet beschouwen;
 Dat hem in 't onheil op zijn goedheid leert vertrouwen;
 Met eerbied luistren naar zijn wetten en geboôn?
 En zou dan God op hem niet neêrzien uit zijn troon;
 Op hem, het schoonst' gewrocht, dat zichtbaar is op de aarde,
 Daar duizend wezens, van oneindig minder waarde,
 Hun spijsze ontvangen van zijn hand, die alles voedt.
 Al wat Gods almagt vormt wordt door Gods gunst behoed;
 Geen muschje, hoe gering, blijft van die zorg verschoven,
 Beoordeel thans uw' stand, gaat gij geen musch te boven?
 Of waant gij, dat Gods zorg niet waakt ten uwen best',
 Daar zij de rave voedt in 't moederlooze nest;
 Wat treurt gijdan, ô menscht daar de Albefchouwende oogen,
 Der waakende Oppermagt u gaêflaan uit den hoogen?
 Daar zij een schutsvrouw is der onderdrukte deugd,
 Daar zij het onheil zelf een bron doet zijn van vreugd.

L. W. VAN MERKEN, *Nut der Tegenspoeden*, II. Zang.

GEESTELIJK VERHEVEN STIJL.

Gods gebod aan Abraham.

't Was avond, en de zon, gehuld met goud en stralen,
 Scheen thans te Beseba ter westkimme in te daalen,
 Haar' gloed te dooven in het middenlandsche zout;
 Terwijl ze nogthans met dit licht, dien gloed, dat goud,

H 4

En

**En de eigen stralen aan dezelfde hemelkringen,
 Den morgen maakte, in 't oog der tegenvoetelingen.
 De maan vertoonde nu 't verzilverd aangezicht,
 En troostte 't aardrijk met den weërglans van het licht.
 Een zachte daauw zeege op de blaën en bloemenknoppen,
 En baadde 't veld, als in een zee van vruchtbre droppen.
 De wind lag in den slaap, ja 't scheen of zelfs natuur,
 Gelijk een dienares, die, op 't bescheiden uur
 Haar' Heer en Meesters wagt, en past op haare pligten,
 Nu al haar' dienst ook aan het aardrijk wou verrichten.
 Zoo schoon, zoo lieflijk was d' avondstond, wanneer
 De Schepper der natuur, de Almagrige Opperheer,
 Van zijnen hemeltrou klom op zijn' wolken wagen,
 Getrokken van den wind, in 't luchtgareel geflagen;
 En, van zijn' Englen stoet omsingeld, neder kwam
 In 't bosch van Berseba, en riep: ô Abraham!
 De vroomde Godsheld, thans eerbiedig neêrgebogen,
 Riep uit, hier ben ik! zie! hier ben ik voor uwe oogen,
 ô Hemelsche Monarch! tot uwen dienst bereid:
 Neem uwen Izaäk (dus sprak de Majesteit)
 Uw' zoon, uw' eenigen, uw' lust en welbehagen,
 Dien gij bemint, om mij ten offer op te draagen.
 Ga heen naar Morija, en slagt uw' Izak daar,
 Mij tot een offerande, op 't hooge brandaltaar;
 Op een der bergen, dien ik nader aan zal wijzen.
 Dit zeggende, begon de wolk omhoog te rijzen,
 En God vaart op, terwijl de lucht van donders kraakt,
 Alwaar zijn wagen met de vlamme asfen raakt,**

HOOGVLIETS, *Abraham de Aartsyader*, X. Boek.

DA.

DAVID EN GOLIATH.

De groote Filistijn, die tweewerf 's daags verscheen;
Vertoonde zich op nieuw, nog trotscher dan voorheen,
Toen mij de vorst onärmde en afzond op mijn bede.
Ga, sprak hij, jonge Held! verwin en keer in vrede!

Een diepe stilte, alóm door Isrels heir verspreid,
Gaf klare bliken van beängste oplettendheid:
Doch 's vijands leger juichte en hief het hoofd naar boven,
En dorst zich vóór den strijd, de zege reeds beloóven,

De ontzachelijke reus, verwaande Goliath,
Sloeg 't haatelijk gezicht, terwijl hij nader trad,
Verachtlijk op mij neêr. Vermeete! durft gij denken;
Dus riep hij, dat een stok de zege aan u zal schenken?
Acht gij 't een hond te zijn, dien gij bestrijden zult?
Hij vloekte bij zijn Goón, uit brandend ongeduld,
En schold en hoonde en dreigde; en zwoer me in 't
grimmig woeden,

Te slagten als een prooi, om 't wild gediert te voeden.

Eene eed'le gramfchap deed mij bloozen, op deez' reên;
Verwaande! sprak ik, ligt de zege dan alleen

In harnas of in speer; en steunt ge op dat vermogen?
Ik wagt mijn heil van God, van God, die in den hoogen
Voor 't heil des Erfvolks waakt en voor ons leger strijdt;
Wiens naam gij lastren durft, wiens magt ons hart belijdt.
Hij zal u, in dit uur, door mijne hand doen sneeven,
En al uw volk ten prooije aan 't wild gedierte geeven,
Op dat al de aarde erkenne en uit uw voorbeeld leer',
Dat Isrel wordt beschermd, door aller goden Heer,
Die nimmer ongestraft zijn hoog gezag laat hoonen.

Dus spreekend, smeekte ik God, dit uur zijn magt te toonen,
'k Lag een der keiën in de werpkoorde, en beval,
Al singrende, Isrels heil den Schepper van 't Heelal,

Δ Schitterende Morgenstond !
 Wat heil wordt in uw' kring genooten ?
 Halleluja! wanneer mijn mond,
 Vóór de eind'looze eeuwigheid ontslooten,
 Ook daar nog stamerend belijdt,
 JEHOVAH! — dat gij naamloos zijt !

M. R. FEITH, *Oden en Gedichten.*

God uit de Schepping kenbaar.

Verdoolden, die een bloot *geval*,
 Een *noodlot* blind als gij, die zulk' een' waen durft drijven,
 De magt, van eens dit schoon Heelal
 Gevormd te hebben, toe durft schrijven: —
 En gij, wier dwaaze stelling meent,
 Dat zich een *levend stof* heeft tot deez' klomp *vereend*: —
 Of Gij, die, even blind, en spoerloos van gevoelen,
 Dees waereld *eeuwig*, en dus *onafhankelijk* noemt: —
 Gij, die dus tegen God, de Rede, en 't Licht blijft woelen,
 En als gewis uw regels roemt;

Aenschouwt opmerkend d' Oppertrans !
 Ziet hoe in 't maetloos zwerk millioenen Hemelhollen,
 In 't schitterend licht der zonneglans,
 Langs afgemeeten baenen rollen: —
 Wendt uw gezicht dan van omhoog,
 Ziet alles hier beneén met een opletend oog:
 De Zee: — der Bergen Krui: de wisseling der tijden
 Uwe aandacht veste zich op aller volkren lor: —
 En hoort dan al wat leeft uit eenen mond belijden:
 „ Er heerscht een albestuurend God”.

Die

Die stem verheft zich uit dit stof
 Tot boven 't wijd verschiet van duizend sterrenkridgen;
 En de afgrond hoort van 't Hemelhof,
 Haer' nagalm door zijn diepten dringen.
 Zij juicht des allerhoogsten eer,
 En slaet met éénen toon uw' ijden waen ter neer:
 Zij rolt van zon naer zon langs hooger sterrenreien,
 En voert Jehovah's lof, al rollende, eindloos meê. — —
 Zij klinkt — de schepping juicht — zij klinkt — en 't bangste
 Verwisfelt in een' lieven vree. (schreien,

En gij, gij zoude die stem weêrstaen? —
 Gij poogt, vermetel, haer door uwen trotsch te smooren?...
 Maer, ô! uw ijde, blinde waen
 Heeft ras zijn' valschen schijn verfooren;
 Ja! heel uw stelfel derft zijn' kracht,
 Slèchts éénmael door de Rede, opmerkend, nagedacht.
 De Rede, ô! zij alleen, zij kan uw brein verlichten;
 Bepiegelt, aen haer hand, de wondren der Natuur;
 Dan zal voor zoo veel schoons gewis uw trotschheid zwich-
 Ge erkent dan staemlend Gods bestuur. (ten —

J. J. VEREUL, *In het VI Deel der Taal- en
 Dichtlievende Oefeningen van het Genoodschap:*
 Kunst wordt door Arbeid verkregen.

Gods Majesteit in den Donder.

PSALM XXIX.

Aardsche magten, looft den Heer;
 Geeft den Heere sterkte en eer:
 Dat de lof van 's Hoogsten naam,
 Aller grooten roem beschaam'.
 Vorsten 't voegt u, Hem, in 't midden
 Van zijn heiligdom, te aanbidden:
 't Voegt u, met de Godgetrouwen
 's Heeren heerlijkheid te aanschouwen.

's Heer-

's Heeren stem, op 't hoogst geducht;
Rolt en klatert door de lucht;
Berst met vreesfelijk geluid,
Op de groote watten uit;
Klinkt, met nadruk en vermogen,
Heerlijk uit de hemelboogen:
't Schepsel beeft en staat verwonderd;
Als de God der eere dondert.

's Heeren wonderstem verbreekt;
Als zijn grimmigheid ontsteekt,
't Cedren bosch van Libanon,
Schudt den hoogen Sirion,
Cedren, uit den grond gewrongen;
Hupplen, als der rundren jongen;
Bergen voelen sidderingen,
Daar ze als wilde Stieren springen.

's Heeren stem verbaast natuur,
Houwt, uit bergen, vlamvend vuur;
Schiets van 't zwerk den bliksem neêr;
Kades beeft voor 't buldrend weêr:
Woestenijen slaan aan 't zuchten,
Hinden krijgen, onder 't vluchten,
Baarensweê; door vrees gedrongen,
Werpen ze, in dien nood, haar jongen.

's Heeren stem ontbloot het woud:
Maar hij, die op God vertrouwt,
Buigt zich veilig, Hem ter eer,
Juichend in zijn' Tempel neêr:
't Is de Heer, wiens wenk de stroomen;
In hun woede kon betoomen,
Die, in magt nooit af te meeten,
Eeuwig is ten troon gezeeten.

Looft

Looft den Heer, die wondren werkt;
Israël, zijn volk versterkt;
Hem, die Jakobs heilig kroost,
Zeegnen zal met vrede en troost.

Uit de Berijming:

LAUS DEO SALUS POPULO.

G O D O N Z I E N L I J K

In 't ontoegankelijk licht
Hebt Gij uw' troon gesticht,
ô Bron van licht en leven!
Daar woont G', omkleed met majesteit.
Verr' boven 't stof verheven
Blinkt G' eindloos uit in heerlijkheid.

Maar voor het stoffijk oog,
Schoon 't rustloos zoeken moog',
Dekt U een heilig duister.
Het keert, vermoeid, verlegen, weêr,
Verbaasd door uwen luister:
Maar 't vindt, het ziet U niet, ô Heer!

Gij echter zijt, ô God!
Gij zijt: en 's waerelds lot
Bestuurt G', ô ons Vertrouwen!
Ons hart erkent toch uw bestaan
Of schoon, in U t' aanschouwen,
Het zoekend oog niet word' voldaan.

Wij

Wij U, ó God! U zien,
 Wiens Serafs hulde bién
 Met neêrgeflagen oogen,
 Ja, met bedekten aangezicht!
 ó Dwaas, vermetel, poogen!
 Gij woont in ongenaakbaar licht!

Maar hoe! zien wij U niet
 In 't uitgebreid gebied,
 Dat magt en wijsheid flichtten!
 ó Ja! onzienlijk Opperheer!
 Waar heén wij d' oogen richten
 Zien w' U, en knielen voor U neêr.

ó God! Gij zijt alóm.
 Dat tegenspraak verkomm'!
 ó Gij, onzienlijk Wezen!
 W' Aanbidden U, den eeuwgen Geest,
 U moet heel d' aarde vreezen,
 Daar z' overäl uw aanzijn leest.

*Gezang 78. der Christelijke Gezangen voor de
 Openbare Godsdienstoefeningen, bij J. C. 1827.*

